

บทที่ 1 : บทนำ

โครงการส่งเสริมทัศนคติชีวิต บ้านต้นสุข ท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

การร่วมมือกันทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยหัวใจปรารถนาดีต่อสังคมและมวลมนุษยชาติ เพื่อก่อให้เกิดการก่อเกิดแรงบันดาลใจ สร้างสรรค์สิ่งที่ดีกว่าให้เกิดขึ้นบนโลกใบนี้ นับเป็นคุณค่าที่สำคัญ และควรค่าแก่การเป็นบทเรียนสู่การขยายผลให้เกิดประโยชน์กว้างขวางยิ่งขึ้นต่อไป เช่นเดียวกับ “ทัศนคติชีวิต บ้านต้นสุข ท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช” ที่ดำเนินงานมาท่ามกลางการสนับสนุนอย่างรอบด้านจากหลากหลายภาคีอันเป็นปัจจัยเอื้อที่สำคัญในการริเริ่มสิ่งใหม่ เป็นภารกิจใหม่ที่ท้าทายสำหรับคนทำงาน และการต้องเผชิญกับสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิดที่ยาวนาน นับเป็นปัญหาอุปสรรคที่เกินกว่าจะคาดเดาได้ล่วงหน้า การขับเคลื่อนงานนำร่องเชิงรุกในลักษณะเช่นนี้ จึงไม่ง่ายเลยที่จะดำเนินไปได้ตามเป้าหมายที่วางไว้

มีการคาดการณ์กันว่าในปี 2576 หรือในราว 10 ปีข้างหน้า ประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด ซึ่งหมายความว่าประเทศไทยต้องการประชากรวัยแรงงานเข้ามาขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม ในขณะที่อัตราการเกิดของเด็กไทยลดต่ำลงอย่างต่อเนื่อง นับแต่ปี พ.ศ.2557 โดยในปี พ.ศ.2565 ลดลงเหลือเพียง 544,570 คน นอกจากนี้จากผลสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนในปี 2565 พบว่าเด็กและเยาวชนอายุไม่เกิน 21 ปี ร้อยละ 70 อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่า 100,000 บาท/ปี อยู่ในข่ายได้รับเงินสวัสดิการของรัฐ ซึ่งหมายความว่าประชากรเด็กของประเทศจำเป็นต้องได้รับการดูแลสนับสนุนเพื่อให้เติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพสูงเพื่อแบกรับภาระของสังคมในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า

หลักวิชาการได้กล่าวไว้ว่า 1,000 วันแรกของชีวิตคือ ช่วงเวลาตั้งแต่การปฏิสนธิ และตั้งครรภจนกระทั่งคลอด (270 วัน) รวมกับช่วงเวลาตั้งแต่แรกคลอดจนถึงอายุ 2 ปีบริบูรณ์ (730 วัน) 1,000 วันแรกของชีวิตเป็นที่รากฐาน สำคัญของชีวิต เพราะเป็นช่วงเวลาที่มีการพัฒนาทางร่างกาย สมอ จิตใจ และสังคม เนื่องจากเป็นช่วงเวลา ที่มีกระบวนการสร้างเซลล์สมอง เพิ่มเซลล์สมอง และควบคุมกับการสร้างเส้นใยประสาทเร็วที่สุด การได้รับ โภชนาการที่เหมาะสมร่วมกับความรัก ความอบอุ่นจากการเลี้ยงดูด้วยวิธีที่ถูกต้อง จะทำให้ทารก เจริญเติบโต และพัฒนาเป็นผู้ใหญ่ที่มีศักยภาพสูงในที่สุด

นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยสำคัญระดับโลกที่ได้ศึกษาวิจัยและพบว่า

“การลงทุนพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าให้ผลตอบแทนแก่สังคมที่ดีที่สุดในระยะยาวโดยให้ผลตอบแทนกลับคืนมาในอนาคต 7-10 เท่า” ศ.ดร.เจมส์ เจ เฮคแมน, นักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบล 2542

ประเทศไทยโดยกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้ดำเนินโครงการทัศนคติชีวิต 1,000 วันแรกของชีวิตมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมสุขภาพของแม่และการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของเด็กแบบองค์รวม (holistic approach) ด้วยการยกระดับความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การแก้ไขปัญหาเฉพาะทางในด้าน

โภชนาการและสุขภาพ และการส่งเสริม การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ.2561-2565

เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ของประเทศ หลักวิชาการและแผนพัฒนาเด็กดังกล่าว ในปี 2561 ภาศึเครือข่ายทั้งในและนอกพื้นที่ได้ริเริ่มให้มีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาข้อมูล สภาพปัญหา และดูงานในพื้นที่ตำบลท่าศาลา จนกระทั่งได้ข้อสรุป ที่จะจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กวัย 6 เดือน ถึง 2 ขวบครึ่ง ณ ตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับเด็กในครอบครัวที่ประสบภาวะยากลำบาก ในรูปแบบสถานรับเลี้ยงเด็ก โดยใช้แนวคิดมหัศจรรย์พันธุ์พันธุ์แรกเป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนงาน และเป็นความร่วมมือของสหวิชาชีพหลายภาคส่วนที่เชื่อมั่นในสถาบันครอบครัวว่า มีความสำคัญยิ่งต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์

สถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข ท่าศาลา หรือ บ้านต้นสุข ดำเนินงานมหัศจรรย์พันธุ์พันธุ์แรกแห่งชีวิต ตามแนวคิดและกระบวนการ “บ่มเพาะด้วยรัก พุ่มพักทุกด้าน สานสร้างสัมพันธ์ครอบครัว และชุมชน” อันเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นมั่นคงในการเลี้ยงดูเด็ก ทั้งในสถานรับเลี้ยงเด็ก ครอบครัว และชุมชน ให้ความสำคัญกับการระดมทรัพยากร และสร้างการมีส่วนร่วมอย่างรอบด้าน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก ดังคำขวัญที่ว่า “**มนุษย์ชาติมีพันธะต้องให้สิ่งที่ดีที่สุดแก่เด็ก**”

จากการดำเนินงานส่งเสริมมหัศจรรย์ 1000 วันแรกแห่งชีวิต บ้านต้นสุข ท่าศาลา ภายใต้ความร่วมมือของสภาองค์การพัฒนาเด็กและเยาวชนในพระบรมชูปถัมภ์ มูลนิธิพันธุ์พันธุ์แรก บริษัทตานอน และสหทัยมูลนิธิ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2561-2565 ทั้งในรูปแบบการรับฝากเลี้ยงเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข ทำงานกับครอบครัว เฉพาะรายในชุมชน และส่งเสริมความรู้มหัศจรรย์ 1000 วันแรกแห่งชีวิตสู่ชุมชน ทั้งในระดับผู้ปกครอง อาสาสมัคร ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีภาศึเครือข่าย ร่วมขับเคลื่อนและดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมและต่อเนื่อง เมื่อครบ 4 ปี ตามกำหนดระยะเวลาการดำเนินงาน จึงได้ถอดบทเรียนขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อสรุปผลการดำเนินงานและถอดบทเรียนกระบวนการทำงานของสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข นครศรีธรรมราช ปัจจัยผลสำเร็จจากการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค และข้อท้าทาย
2. เพื่อให้เห็นรูปแบบการบริหารจัดการสถานรับเลี้ยงเด็กทางเลือกใหม่ที่เชื่อมร้อยความร่วมมือระหว่างภาศึเครือข่ายที่ครบวงจร
3. เพื่อให้มีข้อเสนอแนะในการวางแผนพัฒนาเด็กในช่วงวัย 1000 วันแรกแห่งชีวิต และการจัดการสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ นำเสนอในระดับนโยบาย

การได้ถอดบทเรียนการดำเนินงานที่ผ่านมา จึงเป็นโอกาสสำคัญที่คนทำงานและผู้เกี่ยวข้องจะได้ ทบทวนสร้างการเรียนรู้ใหม่ และนำผลที่ได้รับไปก่อให้เกิดประโยชน์ยิ่งขึ้นต่อไป

ความเป็นมา

จากข้อมูลสถานการณ์สุขภาพด้านอนามัยแม่และเด็ก ศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช ปี 2560 ผลสำรวจพัฒนาการเด็กปฐมวัย 0-5 ปี พบว่า เด็กมีพัฒนาการสมวัยร้อยละ 60.1 สูงดีสมส่วนร้อยละ 50.43 พัฒนาการล่าช้าร้อยละ 39.9 ซึ่งมาจากปัจจัยสำคัญที่กำหนดภาวะสุขภาพของมนุษย์ 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านบริการสุขภาพ ปัจจัยด้านพฤติกรรมสุขภาพ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคม รวมทั้งปัจจัยการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการขับเคลื่อนดูแลสุขภาพแม่และเด็ก เพื่อเตรียมความพร้อมวัยต้นของชีวิตให้ได้รับโอกาสในการดูแลอย่างมีคุณภาพนั้นยังไม่ทั่วถึงและเกิดประสิทธิผลมากพอ

สำหรับตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช พบว่าเด็กเล็กในช่วงอายุ 0-1 ปี ยังอยู่กับพ่อแม่และครอบครัว หรือเครือญาติ ส่วนเด็กอายุ 1-3 ปี บางส่วนเข้าสู่ระบบการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กของเอกชน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และโรงเรียนอนุบาล แต่ก็มีเด็กบางส่วนที่ยังไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมได้รับการเลี้ยงดูในครอบครัวที่มีพ่อแม่ หรือเครือญาติขาดทักษะในการเลี้ยงดู ไม่มีเวลาเลี้ยงดูอย่างเต็มที่ หรือเกิดจากความไม่พร้อมของผู้ปกครอง เช่น พ่อแม่วัยรุ่น พ่อ/แม่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด พ่อ/แม่เลี้ยงเดี่ยว หรือเครือญาติสูงอายุ ซึ่งจากสถานการณ์ปัญหาดังกล่าวนำไปสู่ปัญหาสุขภาพโดยรวมของเด็ก ส่งผลให้เด็กประสบปัญหาทางด้านพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีโอกาสการที่ไม่เหมาะสม

สหทัยมูลนิธิ นครศรีธรรมราช มีงานส่งเสริมสวัสดิการเด็กและครอบครัวสู่ชุมชน ปฏิบัติการอยู่ในพื้นที่อำเภอท่าศาลา ซึ่งดำเนินงานส่งเสริมฟื้นฟูสภาพครอบครัว สนับสนุนให้เด็กอยู่ในครอบครัวอย่างมั่นคงผาสุก โดยมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวและเด็กในช่วงวัย 4-18 ปี ได้รับการประสานจากบริษัทดานอน นิเวศน์ไลน์ ประเทศไทย ซึ่งสนใจงานส่งเสริมสวัสดิการเด็กในช่วงวัย 0-3 ปีแรก สหทัยมูลนิธิ จึงได้ประสานเครือข่ายในชุมชนที่ร่วมทำงานส่งเสริมฟื้นฟูพัฒนาเด็กและครอบครัวมาด้วยกันกว่า 10 ปี จัดประชุมพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกันหลายครั้ง หน่วยงานเครือข่ายตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตแม่และเด็กในช่วงวัย 0-3 ปี ของพื้นที่อำเภอท่าศาลา ซึ่งมีอัตราหญิงตั้งครรภ์ และคลอดสูงเป็นลำดับต้น ๆ ของจังหวัดนครศรีธรรมราช จึงเห็นควรดำเนินงานแบบบูรณาการ ให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตแม่และเด็ก โดยมติจากที่ประชุมเห็นควรให้มีบริการสถานรับเลี้ยงเด็กสำหรับครอบครัวกลุ่มเปราะบาง เพื่อแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง และเด็กได้รับการดูแลเอาใจใส่ด้านพัฒนาการ โอกาสการที่เหมาะสมตามวัย จึงจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข ท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ขึ้น ภายใต้ความร่วมมือขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา เครือข่ายสาธารณสุขในชุมชน สภาองค์กรพัฒนาเด็กและเยาวชนในพระราชูปถัมภ์ มูลนิธิพันวันแรก และสหทัยมูลนิธิ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2561 – 2565 โดย บริษัทดานอน สเปนเซียลไลซ์ นิเวศน์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นองค์กรทุนที่สนับสนุนงบประมาณ และมีคณะกรรมการ ซึ่งเป็นตัวแทนจากชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วมพูดคุยและแลกเปลี่ยนด้วยกันในระยะต้น เข้ามีบทบาทในการบริหารจัดการ “โครงการส่งเสริมมหัศจรรย์พันวันแรกแห่งชีวิต” ซึ่งดำเนินงานภายใต้แนวคิดที่ว่า “บ่มเพาะด้วยรัก พูมฟักทุกด้าน สถานสร้างครอบครัวและชุมชน” โดยมีรูปแบบกระบวนการทำงาน 3 รูปแบบ คือ

1. สถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช
2. ส่งเสริมและฟื้นฟูสภาพครอบครัวเด็กเฉพาะราย
3. ส่งเสริมทัศนจรรยา 1000 วันแรก แห่งชีวิตสู่ชุมชน

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อสร้างความตระหนักและความสำคัญของแนวคิดมทัศนจรรยา 1000 วันแรกแห่งชีวิต
- 2) พัฒนาและเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วนในการส่งเสริมทัศนจรรยา 1000 วันแรกแห่งชีวิต
- 3) เป็นศูนย์ต้นแบบของชุมชน ที่สามารถขยายผลต่อไปสู่ระดับภูมิภาค

เป้าหมายการดำเนินงาน

เป้าหมายหลักของการทำงาน คือ “ครอบครัว ชุมชน และสังคม ตระหนักเห็นความสำคัญร่วมสร้างสรรค์พัฒนาให้เด็ก 1000 วันแรก ได้รับการเลี้ยงดูที่มั่นคงปลอดภัย มีโภชนาการ และพัฒนาการที่ดี เติบโตสมวัย สุขอนามัยสมบูรณ์”

เส้นทางการดำเนินงานของโครงการส่งเสริมทัศนคติที่ดีของนักเรียนวันแรกแห่งชีวิต บ้านต้นสุข ท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่าง
บริษัททานอน สเปเชียลไลซ์ นิวทริชั่น
(ประเทศไทย) จำกัด สหทัยมูลนิธิ และ
อบต.ท่าศาลา ณ วันที่ 9 กรกฎาคม 2562

- จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ร่วมกับภาคีเครือข่าย เพื่อนำเสนอโครงการส่งเสริมทัศนคติที่ดี 1000 วันแรกแห่งชีวิต
- เปิดสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข 9 ก.ค. 62 พร้อมลงนามข้อตกลงความร่วมมือของคู่สัญญาเพื่อโครงการส่งเสริมสนับสนุนการจัดบริการทัศนคติที่ดี 1000 วันแรกแห่งชีวิต
- สร้างอาคาร ปรับปรุงภูมิทัศน์สภาพแวดล้อมให้เหมาะกับการดูแลเด็กเล็ก

สถานการณ์การแพร่ระบาดและมาตรการ

ป้องกันโควิด 19

- ปิดสถานรับเลี้ยงเด็กฯ 9 มี.ค. 63
- ครูที่เลี้ยง Work from home ปรับรูปแบบการทำงาน โดยจัดกลุ่มประเภทครอบครัว ในการติดตามเยี่ยมบ้านเด็กและครอบครัว
- การเปลี่ยนวิกฤตเป็นโอกาส ในการทำงานเชิงรุกกับกับเด็กและครอบครัว โดยผ่าน “ตะกร้ายังชีพ” สำหรับเด็ก และผลิตสื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้กับผู้ปกครองได้ทำกิจกรรมร่วมกัน
- พัฒนาศักยภาพครูที่เลี้ยงในด้านกระบวนการคิดเชิงบวก และเพิ่ม Self esteem ให้กับตนเอง โดยสหทัยมูลนิธิ

ส่งเสริมทัศนคติที่ดี 1000 วันแรกแห่ง

ชีวิตใกล้บ้านครูที่เลี้ยง

- ปิดสถานรับเลี้ยงเด็กฯ
- ติดตามเยี่ยมบ้านเด็กต้นสุข มอบตะกร้ายังชีพ วางแผนการทำงานกับเด็กเฉพาะรายกับครอบครัว
- ผลิตสื่อกระตุ้นพัฒนาการสำหรับเด็กติดเชื้อโควิด 19 ในโรงพยาบาล
- ขยายกลุ่มเป้าหมายกับเด็กในชุมชนใกล้บ้านครูที่เลี้ยง

ปรับกระบวนการทำงานกับ

กลุ่มเป้าหมายบ้านต้นสุข

- กลุ่มเด็กฝากเลี้ยงในสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข
- กลุ่มเด็กทำงานเฉพาะรายในชุมชน และกลุ่มเด็กทั่วไปในชุมชน ซึ่งเป็นการดูแลเด็กได้โดยผู้ปกครองดูแลร่วมกับครูที่เลี้ยง และ อสม. อยู่ในชุมชน

ต.ค. 61

ต.ค. 61 – ก.ค. 62

ส.ค. 62 – ก.พ. 63

มี.ค. 63 – ส.ค. 63

ก.ย. 63 – พ.ค. 64

มิ.ย. 64 – พ.ย. 64

ธ.ค. 64 – พ.ค. 65

มิ.ย. 65 – ปัจจุบัน

เกิดความร่วมมือกันระหว่าง
สภาองค์กรพัฒนาเด็กและเยาวชนใน
พระราชูปถัมภ์ บริษัททานอน
สเปเชียลไลซ์ นิวทริชั่น (ประเทศไทย)
จำกัด เครือข่ายสาธารณสุข เครือข่าย
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่าย
ชุมชน และสหทัยมูลนิธิ

พูดคุย แลกเปลี่ยนกันระหว่างองค์กรภาค
ธุรกิจและองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงาน
ด้านเด็กและครอบครัวเกิดเป็นภาคี
เครือข่ายขับเคลื่อนงานร่วมกัน

จัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข

- ดำเนินการจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข โดยความร่วมมือของเครือข่ายในชุมชน อบต.ท่าศาลา และพม.จ.นครศรีธรรมราช เปิดอย่างเป็นทางการ วันที่ 6 มกราคม 63
- เริ่มต้นทดลองเลี้ยงเด็กเล็กในบ้านต้นสุข
- ครูที่เลี้ยงฝึกอบรม และฝึกปฏิบัติการดูแลเด็กเล็กใน รพ.ศิริราช

มาตรการป้องกันโรคมือ เท้าปาก ระบาดหนัก ในเด็ก และยังมีมาตรการของโควิด 19

- ปิดสถานรับเลี้ยงเด็กฯ
- ประสานผู้นำชุมชนประสานเครือข่ายสาธารณสุข อ.ท่าศาลา รพ.สต.หัวคู ในการป้องกันดูแลเด็กเล็กในสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข
- ครูที่เลี้ยงอบรมการดูแลเด็กจากโรคระบาดมือ เท้า ปาก
- จัดระบบการทำงานฟื้นฟูครอบครัวของเด็กตามประเภทสภาพปัญหา
- พัฒนาศักยภาพครูที่เลี้ยงในการทำงานส่งเสริมทัศนคติที่ดี 1000 วันแรกแห่งชีวิตสู่ชุมชน

โครงการส่งเสริมทัศนคติที่ดี 1000 วันแรก แห่งชีวิตสู่ชุมชน

- ประสานการทำงานร่วมกับ อสม. ชุมชนท่าสูงบน ชุมชนในถ้ำ และชุมชนบางตง เพื่อทำงานกับครอบครัว และใช้หลักสูตรกิจกรรม “กิน กอด เล่น เล่า นอน ฝึกดูฟัน”
- ประสาน อบต.ท่าศาลาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

บทที่ 2 : รูปแบบการดำเนินงาน

โครงการส่งเสริมหัตถกรรมพื้นบ้านแรกแห่งชีวิต บ้านต้นสุข ท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีรูปแบบการดำเนินงาน 3 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบการดำเนินงานที่ 1 : สถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข ท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

เป็นสถานรับเลี้ยงเด็กชั่วคราวแบบเข้าไปเย็นกลับ โดยรับเลี้ยงเด็กตั้งแต่อายุ 6 เดือนถึง 2 ปี ครึ่ง เปิดให้บริการวันจันทร์ถึงวันศุกร์ ตั้งแต่ 07.30 -16.30 น. ดำเนินงานภายใต้แนวคิด “บ่มเพาะด้วยรัก พุ่มพักทุกด้าน สานสร้างสัมพันธ์ครอบครัวและชุมชน” เป็นแนวคิดและเป็นกระบวนการในการขับเคลื่อนงานของโครงการมหัตถกรรม 1000 วันแรกแห่งชีวิต มุ่งเน้นเป้าหมายให้เด็กได้รับการดูแลเอาใจใส่ ได้รับการรัก ความอบอุ่นอย่างใกล้ชิด ได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ความมีระเบียบวินัย อันเป็นรากฐานสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพ โดยให้ความสำคัญในการส่งเสริมโภชนาการ การส่งเสริมพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย ผ่านการทำงานอย่างมีส่วนร่วมกับครูพี่เลี้ยง และคณะกรรมการสถานรับเลี้ยงเด็ก ซึ่งประกอบด้วยแกนนำในชุมชนและตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมหัตถกรรม 1000 วันแรกแห่งชีวิต

กลุ่มเป้าหมาย

- กลุ่มเป้าหมายหลัก 90% คือ เด็กที่รับฝากเลี้ยงในสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มครอบครัวที่อยู่ในภาวะยากลำบาก มีความเปราะบาง
- กลุ่มเป้าหมายรอง 10% คือ เป็นเด็กในครอบครัวทั่วไปที่มีความจำเป็นต้องฝากเลี้ยง

กระบวนการดำเนินงาน

● บ่มเพาะด้วยรัก

1. เสริมแนวคิดและพัฒนาศักยภาพครูที่เลี้ยง การดูแลเอาใจใส่เด็กด้วยความรัก ความอบอุ่น เมตตา และเข้าใจ พุดจาสุภาพ รู้จักจัดการและควบคุมอารมณ์ให้เหมาะสม ร่าเริง แจ่มใสเสมอเมื่ออยู่กับเด็ก ตรวจสอบคัดกรองเด็กตอนเช้าด้วยใบหน้ายิ้มแย้ม แจ่มใส สสำรวจสุขภาพช่องปาก ตรวจผม เล็บ ความสะอาดเรียบร้อยของเครื่องแต่งกาย สสำรวจร่องรอยบาดแผลตามร่างกาย และสอบถามข้อมูลการทานอาหาร การนอน การขับถ่ายของเด็ก ตรวจวัดอุณหภูมิร่างกาย ภาวะการเจ็บป่วย ตรวจเช็คอุปกรณ์ของใช้สำหรับเด็กที่ผู้ปกครองเตรียมมาจากบ้าน เช่น ผ้าอ้อมสำเร็จรูป ผ้าเช็ดตัว เสื้อผ้า 1 ชุดสำหรับเปลี่ยนหลังอาบน้ำ นมกล่อง UHT รสจืด หรือนมแม่ หรือนมผสมพร้อมขวดนม

2. การดูแลในระหว่างวันเป็นการฝึกให้เด็กรู้จักช่วยเหลือตนเองตามวัย เป็นการฝึกให้เด็กรู้จักช่วยเหลือตนเองตามวัย เช่น หยิบนมจากตะกร้า ต้มเสร็จทิ้งกถ่องนมลงถังขยะ การเอากระดาษทิชชูใช้แล้วทิ้งถังขยะ การถอดผ้าอ้อมสำเร็จรูป การตัดอาหารรับประทานเอง ทานเสร็จนำถาดอาหารทานใส่กะละมังแยกชั้น แยกถาด การเก็บของเล่น หนังสือนิทานเข้าที่ ฝึกระเบียบวินัยด้วยการเข้าแถว การเข้าคิว ฝึกการรอคอย การนั่งทานอาหาร นั่งทำกิจกรรมในที่ของตนเอง ฝึกการรับประทานอาหาร การนอน การเล่นเป็นเวลา สามารถเล่นร่วมกับเพื่อนๆได้อย่างปลอดภัย โดยครูที่เลี้ยงเป็นผู้ช่วยทำหน้าที่ผู้กระตุ้นให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติ และดูแลเอาใจใส่สุขภาพเด็กระหว่างวัน เช่น ภาวะการเจ็บป่วยระหว่างวัน การเปลี่ยนผ้าอ้อมสำเร็จรูปเมื่อเด็กถ่ายเบา-ถ่ายหนัก การอาบน้ำเด็กก่อนนอนตอนเที่ยง การดูแลสุขภาพช่องปากและฟัน ให้เด็กแปรงฟันหลังอาหารกลางวันทุกวัน ให้เด็กได้เรียนรู้การล้างมือที่ถูกวิธี และล้างมือทุกครั้งหลังจากทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างสุขนิสัยการรับผิดชอบต่อดูแลสุขอนามัยตนเองให้กับเด็ก

● พูมฝึกทุกด้าน

1. การส่งเสริมโภชนาการเด็กให้เหมาะสมตามวัย มีการการเฝ้าระวังการเจริญเติบโตของเด็กเป็นรายบุคคลโดยการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูงทุกเดือน และครูที่เลี้ยงมีการประเมินการเจริญเติบโตของเด็กทุกคน โดยการบันทึกข้อมูลน้ำหนักและส่วนสูงของเด็กด้วยเครื่องชั่งน้ำหนัก และเครื่องวัดส่วนสูงที่มีมาตรฐาน และติดตั้งถูกต้อง และจุดกราฟการเจริญเติบโตของเด็กเป็นรายบุคคลครบทั้ง 3 กราฟ ได้แก่ กราฟน้ำหนักตามเกณฑ์อายุ กราฟส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ และกราฟน้ำหนักส่วนสูงตามเกณฑ์ บันทึกข้อมูลเก็บเข้าแฟ้มประวัติเด็กแต่ละคน พร้อมกับคืนข้อมูลภาวะการเจริญเติบโตของเด็กให้กับผู้ปกครองทราบ เพื่อส่งเสริมโภชนาการและการเจริญเติบโตอย่างเหมาะสมร่วมกันทั้งที่สถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุขและที่บ้าน

สำหรับเด็กกลุ่มเสี่ยงด้านโภชนาการ ได้แก่ เด็กน้ำหนักน้อย หรือเด็กเตี้ย และกลุ่มโภชนาเกิน ได้แก่ เด็กน้ำหนักมากเกินเกณฑ์ เด็กเริ่มอ้วน และอ้วน ต้องมีการปรับภาวะโภชนาการให้เด็กได้รับอย่างเพียงพอและเหมาะสมทั้งในมือที่กินที่บ้าน และมือในสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข พร้อมกับชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง เด็กกลุ่มนี้ทุก 1 เดือน และประสานงานกับผู้ปกครอง ร่วมติดตามส่งเสริมโภชนาการและเฝ้าระวังการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง

2. การจัดหาอาหารตามวัยที่เหมาะสมและถูกหลักโภชนาการ มีการจัดหาอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ และเหมาะสมกับการเจริญเติบโตสำหรับเด็กตามช่วงวัย ตารางรายการอาหารจะออกล่วงหน้า 1 เดือน หรืออย่างน้อย 1 สัปดาห์ ซึ่งใช้แนวทางการจัดหาอาหารตามหลักโภชนาการของสำนักโภชนาการมหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับนักโภชนาการของสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข โดยคำนวณปริมาณอาหารอย่างเหมาะสมและเพียงพอสำหรับเด็กแต่ละวัย

ใน 1 วัน มีการจัดหาอาหาร มือหลักครบ 5 หมู่ ได้แก่ ข้าว แป้ง ผัก ผลไม้ เนื้อสัตว์ และนม ในแต่ละสัปดาห์จะมีการหมุนเวียนเมนูอาหารไปตามความเหมาะสมแก่เด็ก รวมทั้งครูพี่เลี้ยงมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็ก เรื่องความสำคัญและประโยชน์ของการกินอาหารตามวัยที่เหมาะสม นักโภชนาการ ออกแบบเมนูอาหารสำหรับเด็กลงในแบบฟอร์มเมนูอาหารสำหรับเด็กรายเดือน ปรับเปลี่ยนรูปร่าง สี สันให้มี ความน่าสนใจสำหรับเด็ก มีการดัดแปลงผักเป็นรูปร่างต่าง ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจในการทานอาหาร เมนูอาหารกลางวันและอาหารว่าง เป็น 2 ช่วงวัย คือ

- อายุ 6 - 12 เดือน : ข้าว + ก๋วยเตี๋ยวบดหยาบ
- อายุ 13 - 30 เดือน : ข้าวสวย + ก๋วยเตี๋ยว

อาหารมือหลัก (อาหารกลางวัน)

- ข้าวสวย (เป็นข้าวขาวผสมกับข้าวไรซ์เบอร์รี่) เป็นหลักอย่างน้อย 4 วันใน 1 สัปดาห์ จะเป็นเมนูข้าวสวยร่วมกับก๋วยเตี๋ยว 1 - 2 อย่างทุกวัน (รวมน้ำซุป) บางวันจะเป็นอาหารจานเดียว เช่น ผัดซีอิ๊วเส้นใหญ่ ก๋วยเตี๋ยวน้ำใส และผัดผักกะโรนี เป็นต้น และกับข้าวที่นักโภชนาการทำให้เด็ก เป็นอาหารรสไม่จัด เน้นรสชาติธรรมชาติ และไม่ใส่ผงปรุงรสในอาหาร

- กลุ่มเนื้อสัตว์ เช่น ปลา ไก่ ตับ สัปดาห์ละ 3 วัน โดยสลับหมุนเวียนกัน และมีไข่ ซึ่งอุดมด้วยสารอาหารหลากหลายทุกวัน

- มีผักเป็นส่วนประกอบอาหารทุกวัน โดยใช้ผักหลากสี หลากชนิดกันในแต่ละวัน ทำเป็นเป็นชิ้นเล็ก ๆ พอดีคำสำหรับเด็ก เน้นผักที่หาได้ตามท้องถิ่น ให้มีความหลากหลายสลับหมุนเวียนกันไป

อาหารมือว่าง

- นมรสจืด คนละ 1 กล่อง/วัน ผู้ปกครองจะนำมาจากบ้านทุกวัน หากเด็กไม่ได้นำมา ทางสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุขมีจัดไว้ให้ เป็นนมรสจืด

- มีผลไม้ทุกวัน คนละ 1 - 2 ส่วนต่อวัน

- อาหารว่างอื่น ๆ เช่น ขนมไทยรสไม่หวานจัด สัปดาห์ละ 1 ครั้ง เป็นขนมที่เด็กมีส่วนร่วมทำและเรียนรู้ เช่น สังขยาฟักทอง บัวลอย ขนมไข่นก คุกกี้ และเมนูแปรรูปกล้วยในแบบต่าง ๆ

วัตถุประสงค์ใช้ประกอบอาหาร เป็นเนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ตามฤดูกาล และมีในชุมชน จัดซื้อจากตลาดสด สัปดาห์ละครั้ง และบันทึกเมนูอาหารที่จัดให้สำหรับเด็กในแต่ละวัน เก็บข้อมูลเข้าแฟ้มสัปดาห์ละครั้ง และรายงานข้อมูลในแบบฟอร์มฝ่ายโภชนาการเดือนละ 1 ครั้ง

การรับประทานอาหารและดื่มนม

- การรับประทานอาหารเด็ก ช่วงวัย 6 – 12 เดือน รับประทานอาหารเที่ยงเวลา 10.30 – 11.00 น. ช่วงวัย 13 เดือนขึ้นไปรับประทานอาหารเที่ยงเวลา 11.00 – 11.20 น. ปริมาณอาหารมื้อเที่ยงสำหรับเด็กตามสัดส่วนของหลักโภชนาการ และทานผลไม้อาหารว่าง 14.30 – 14.50 น.

- การดื่มนม คำนวณปริมาณนมตามน้ำหนักตัวของเด็กแต่ละราย ช่วงวัย 6 – 12 เดือน ดื่มนมเวลา 08.00 – 08.30 น. และเวลา 15.00 – 15.30 น. ช่วงวัย 13 เดือนขึ้นไปดื่มนมเวลา 09.30 – 09.50 น. และเวลา 14.30 – 14.50 น. เด็กทุกรายถูกฝึกให้หยุดใช้ขวดนมตอน 1 ขวบ และนมกล่อง UHT ต้องเป็นรสจืด รายที่รับเข้าใหม่หากเด็กติตรสหวาน ครูพี่เลี้ยงจะค่อยๆ ฝึกให้ทานรสจืด

3. การกระตุ้นพัฒนาการเด็กให้เหมาะสมตามวัย ส่งเสริมพัฒนาการเด็กผ่านการดูแลเด็กตามกิจวัตรประจำวัน จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้ง 5 ด้าน และเฝ้าระวังพัฒนาการเด็กเป็นประจำทุกเดือน เมื่อพบเด็กที่มีความผิดปกติหรือมีพัฒนาการล่าช้าครูพี่เลี้ยงจะแจ้งข้อมูลกับผู้ปกครอง เพื่อร่วมกันส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่บ้านและสถานรับเลี้ยงเด็ก และมีการส่งต่อข้อมูลเด็ก เมื่อเด็กเข้ารับการตรวจพัฒนาการให้กับทางคลินิก หรือโรงพยาบาล

4. การเฝ้าระวังติดตามพัฒนาการเด็กรายบุคคล ด้วย

1) ประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้เครื่องมือ Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) และประเมินความเจริญเติบโตของเด็กโดยใช้โปรแกรม INMU – Thai Growth

ในช่วงสถานรับเลี้ยงเด็กปิดชั่วคราวด้วยผลกระทบจากโรคระบาดโควิด 19 มีการติดตามพัฒนาการเด็กผ่านโทรศัพท์กับผู้ปกครอง และนัดหมายผู้ปกครองพาเด็กมาทดสอบพัฒนาการที่สถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข โดยใช้เครื่องมือ DSPM คำนวณอายุของเด็กเพื่อทำการประเมินพัฒนาการในช่วงอายุ 9, 18, และ 30 เดือน การประเมินพัฒนาการ มีการจดบันทึกและสรุปผลการประเมินพัฒนาการตามช่วงอายุ เมื่อพบว่าเด็กมีพัฒนาการล่าช้าจะทำการกระตุ้นพัฒนาการ และแจ้งผู้ปกครอง เพื่อให้เด็กได้รับการกระตุ้น ส่งเสริมพัฒนาการอย่างต่อเนื่องทั้งจากที่บ้านและสถานรับเลี้ยงเด็ก

2) ให้คำแนะนำวิธีการกระตุ้น ส่งเสริมพัฒนาการให้กับผู้ปกครอง หรือบางรายถ้าพบว่าล่าช้า จะแจ้งให้ผู้ปกครองไปพบแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินและกระตุ้นพัฒนาการ

3) การใช้แบบบันทึกกรณีศึกษาเฉพาะราย บันทึกหลังการเยี่ยมบ้านเด็กทุกราย ช่วยให้มีการมองภาวะสุขภาพและพัฒนาการเด็กได้อย่างรอบด้าน เกิดประโยชน์ต่อเด็ก

5. การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กแต่ละช่วงวัย จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นสอดแทรกกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้มีการเคลื่อนไหวร่างกาย ฝึกกล้ามเนื้อมัดเล็ก มัดใหญ่ และสติปัญญา ส่งเสริมให้เด็กเข้าใจและใช้ภาษาในการสื่อสารโต้ตอบกับครูพี่เลี้ยงหรือเพื่อนๆ และฝึกทักษะด้านการช่วยเหลือตนเอง และสังคม เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการตามช่วงวัย โดยบูรณาการทักษะการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาความสามารถทางสติปัญญาในรูปแบบที่ส่งเสริมมหัศจรรย์ 1000 แรกแห่งชีวิต โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 5 ด้านของเด็กแต่ละห้อง ในแต่ละช่วงวัย ดังนี้

- เด็กอายุ 6 เดือน – 1 ปี (เด็กอ่อน) : ห้องต้นรัก
 - การเล่นจ๊ะเอ๋, การฝึกคีบคลาน หยิบสิ่งของ, การฝึกเกาะยืน เดินไต่ราวคอก, การฟังนิทาน, การเรียกชื่อหันตามเสียง, การฝึกหัดทานอาหาร, การร้องเพลง ตบมือ, การบีบขยำ ลูกฟุตบอลยาง
- เด็กอายุ 1 ปี 1 เดือน – 1 ปี 6 เดือน (เด็กเล็ก 1) : ห้องต้นกล้า 1
 - การฝึกจับระบายสีภาพ, การต่อบล็อกไม้, การต่อบล็อกพลาสติก, การเดินตามจังหวะเพลง, การเข้าแถว, การฝึกทานอาหารจับช้อนด้วยตัวเอง, การฝึกตีม้น้ำจากแก้วด้วยตัวเอง, การฝึกเลิกลิ้นนมจากขวด, การฝึกล้างมือด้วยตนเอง, การฝึกให้เด็กรู้จักรอคอย, การเล่นสไลเดอร์, การฟังนิทาน, การพูดออกเสียงตามครู, ฝึกการไหว้ ขอบคุณ ขอโทษ
- เด็กอายุ 1 ปี 7 เดือน – 2 ปี 6 เดือน (เด็กเล็ก 2) : ห้องต้นกล้า 2
 - การฝึกจับระบายสีภาพ, การต่อบล็อกไม้, การต่อบล็อกพลาสติก, การเดินตามจังหวะเพลง, การเข้าแถว, การฝึกทานอาหารจับช้อนด้วยตัวเอง, การฝึกตีม้น้ำจากแก้วด้วยตัวเอง, การฝึกเลิกลิ้นนมจากขวด, การฝึกล้างมือด้วยตนเอง, การฝึกให้เด็กรู้จักรอคอย, การเล่นสไลเดอร์, การฟังนิทาน, การพูดออกเสียงตามครู, ฝึกการไหว้ ขอบคุณ ขอโทษ, การเตะฟุตบอล, การโยนบอล, การหยิบของตามคำสั่ง, การแปร่งฟัน, การฝึกบอกการขับถ่าย, การเลิกแพมเพิส, ฝึกการใช้สิ่งของตามหน้าที่ เช่น การใช้ช้อนตักอาหารเข้าปาก, การใช้หวี หวีผม, การใช้แปรง แปรงฟัน

6. การส่งเสริมการเล่นอย่างมีคุณภาพ

- 1) การจัดสภาพแวดล้อมและพื้นที่เล่นและของเล่น เด็กเล่นได้โดยอิสระ มีโอกาสเลือก มีความยืดหยุ่น และปลอดภัย ไม่มีมุมหรือซอกหลืบที่เป็นที่ลับตา
 - สภาพแวดล้อมล้อมรอบตัวเด็กต้องกระตุ้นการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัส หรือการคิดจินตนาการ เช่น การได้ยิน การมองเห็น การได้รส การสัมผัส
 - กระตุ้นให้เกิดการเล่นที่สนุก และเสริมสร้างพัฒนาการที่ดีของเด็ก
 - มีการจัดพื้นที่เล่นที่มีความปลอดภัย และเข้าถึงง่าย เหมาะสมตามพัฒนาการของเด็กตามวัย
 - ของเล่นและสื่ออุปกรณ์ มีความปลอดภัย สะอาด เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็กพร้อมใช้ มีการคัดแยกของเล่นที่ชำรุดออก และทำความสะอาดของเล่นทุกครั้ง หลังจากเด็กเล่นเสร็จ
 - มีหนังสือนิทานที่เหมาะสมกับวัย
- 2) จัดกิจกรรม หรือกระบวนการเล่น ให้เด็กเล่นแบบอิสระ และเล่นด้วยกิจกรรมทางกาย โดยสามารถบูรณาการผ่านกิจกรรม ตั้งแต่กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมความคิดสร้างสรรค์ กิจกรรมอิสระ กิจกรรมเล่นบทบาทสมมุติ การทดลองปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ เสริมประสบการณ์ และกิจกรรมกลางแจ้ง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการตามช่วงวัยที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี การมีวินัย และสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม
- 3) สร้างโอกาสให้เด็กได้เล่นอิสระอย่างมีความสุข สนุกสนาน ส่งเสริมพัฒนาการ และปลอดภัย

- **สถานสร้างสัมพันธ์ครอบครัวและชุมชน**

1. **การพูดคุยสร้างความเข้าใจรูปแบบกระบวนการในการดูแลเด็กของสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข**

เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการรับผิดชอบหน้าที่ดูแลเด็กร่วมกัน การเตรียมอุปกรณ์เครื่องใช้สำหรับเด็กวันฝากเลี้ยง การสมทบค่าเลี้ยงดูเด็กกรายเดือนๆละ 600 บาท การเตรียมความพร้อมสำหรับเด็ก 3 วัน ก่อนการฝากเลี้ยง

วันแรก ผู้ปกครองต้องอยู่กับเด็กด้วยกัน 3 ชั่วโมงแล้วพาเด็กกลับบ้าน

วันที่สอง ผู้ปกครองต้องอยู่กับเด็กด้วยกันจนเด็กรับประทานอาหารเที่ยงกับเพื่อนเสร็จ จึงพาเด็กกลับ

วันที่สาม ผู้ปกครองต้องอยู่กับเด็กด้วยกันจนเด็กนอนหลับ แล้วผู้ปกครองค่อยมารับกลับตอนเย็น

วันที่สี่ ผู้ปกครองมาส่งและมารับเด็กกลับตามปกติเหมือนเด็กรายอื่น ๆ

เป็นกระบวนการที่ทำให้เด็กค่อย ๆ ปรับตัวกับสภาพแวดล้อม เพื่อน ครูพี่เลี้ยง บรรยากาศสถานที่ใหม่ที่เด็กต้องมาอยู่ในแต่ละวัน เด็กจะเข้าใจการพลัดพรากแค่ช่วงเวลากลางวัน ลดความรู้สึกไม่มั่นคงทางอารมณ์

2. **พูดคุยให้ข้อมูลเด็กช่วงเข้าก่อนรับเข้าสถานรับเลี้ยงเด็ก** เกี่ยวกับการทานอาหารมื้อเช้า การ

นอนหลับ การถ่ายเบา-ถ่ายหนัก เพื่อครูรับทราบข้อมูลและประเมินความพร้อมเรียนรู้ของเด็กในแต่ละคน เช่น ถ้านอนดึก เด็กจะง่วงก่อนเวลา หรือถ้ายังไม่ได้ทานอาหารเช้าครูก็จะการเพิ่มปริมาณในมื้อว่าง หรือถ้ายังไม่ถ่ายหนักก็เฝ้าสังเกต ฯลฯ และตอนเย็นเมื่อผู้ปกครองมารับกลับก็จะคืนข้อมูลกิจกรรม พฤติกรรมการเล่นกับเพื่อน หรือการทานอาหารการขับถ่ายของเด็ก ฯลฯ ให้กับผู้ปกครอง ผ่านบันทึกสมุดเล่มน้อย ที่ครูพี่เลี้ยงใช้บันทึกพฤติกรรมของเด็กทั้งด้านที่ชื่นชมปฏิบัติได้ดีแล้ว พร้อมบอกเล่าด้านที่ขอความร่วมมือผู้ปกครองช่วยปรับพฤติกรรมและส่งเสริมต่อไปในแต่ละวัน เพื่อการพัฒนาเด็กเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งที่บ้านและที่สถานรับเลี้ยงเด็ก

3. **เยี่ยมบ้านเด็กทุกครอบครัว** โดยเฉพาะรายที่ต้องทำงานส่งเสริมฟื้นฟูสภาพครอบครัวเด็กเฉพาะ

ราย ครอบครัวต้องให้ความร่วมมือต่อเนื่อง เพื่อการพัฒนาคุณภาพของเด็กและครอบครัวอย่างยั่งยืน มีการสร้างกลุ่มไลน์ผู้ปกครองสำหรับเป็นช่องทางบอกเล่าความก้าวหน้าของเด็ก กิจกรรมที่เด็กทำที่ต้นสุข และกิจกรรมที่ทำร่วมกับผู้ปกครองที่บ้าน ให้คำปรึกษาครอบครัวที่ต้องการคำปรึกษาพิเศษ ร่วมกันหาแนวทางแก้ไขเด็กรายที่ต้องได้รับการกระตุ้นพัฒนาการ โดยทางสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุขจะช่วยประสานโรงพยาบาล หรือประสานแพทย์เฉพาะทาง และในระยะแรกครูพี่เลี้ยงพร้อมไปเป็นเพื่อนสำหรับผู้ปกครองที่ไม่มั่นใจ และแจ้งผู้ปกครองทราบเงื่อนไขการติดตามผลเด็กหลังยุติการฝากเลี้ยงด้วยรูปแบบการเยี่ยมบ้านหรือสอบถามข้อมูลทางโทรศัพท์

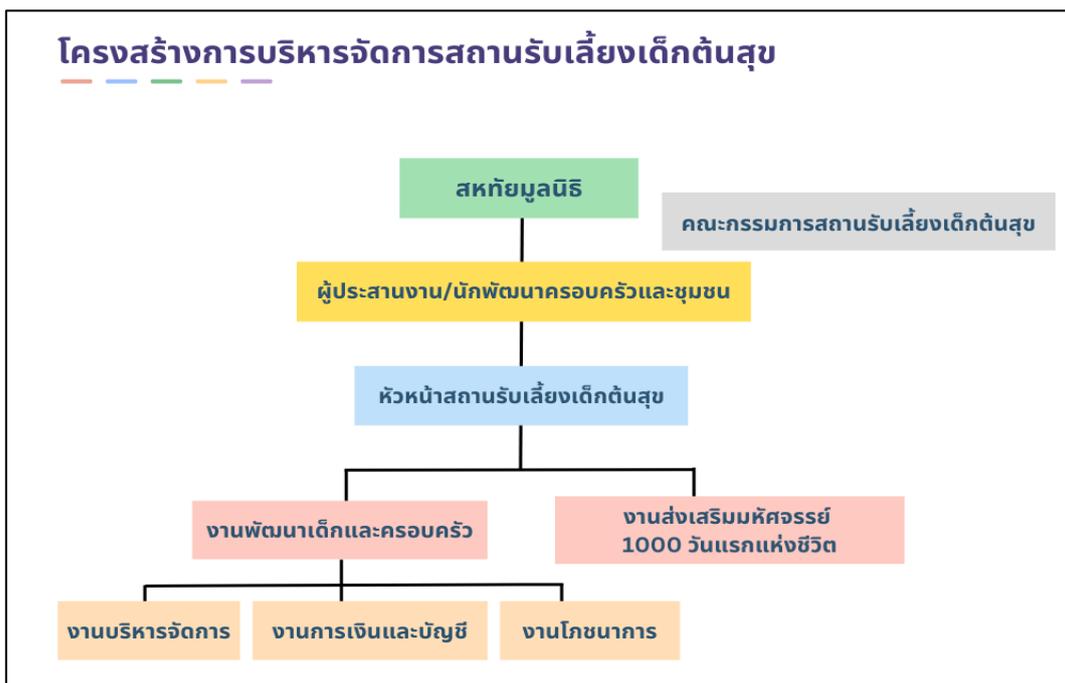
- **การบริหารจัดการสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข**

1. **การแยกห้องเด็กในแต่ละช่วงวัย** เด็กที่รับฝากเลี้ยงในสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข มีอายุตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 2 ขวบครึ่ง มีการแบ่งห้องดูแลเด็ก โดยยึดแบบแบ่งช่วงอายุตาม DSPM และทำการประเมินพัฒนาการของเด็กแต่ละรายตามคู่มือ DSPM คือ

- เด็กอายุ 6 เดือน – 1 ปี (เด็กอ่อน) : ห้องต้นรัก

- เด็กอายุ 1 ปี 1 เดือน – 1 ปี 6 เดือน (เด็กเล็ก 1) : ห้องต้นกล้า 1
- เด็กอายุ 1 ปี 7 เดือน – 2 ปี 6 เดือน (เด็กเล็ก 2) : ห้องต้นกล้า 2

2. โครงสร้างการบริหารจัดการบุคลากร สถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข มีการบริหารจัดการภายใต้สหทัยมูลนิธิร่วมกับคณะกรรมการสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข ซึ่งเป็นตัวแทนจากชุมชนและหน่วยงานของรัฐที่ทำงานเกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมาย 1000 วันแรกแห่งชีวิต ที่ร่วมกันคิด ออกแบบ วางแผนงานด้วยกัน และนัดพบปะประชุมระดมความคิดเห็นด้วยกันอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ก่อนจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุขจนกระทั่งเปิดให้บริการรับฝากเลี้ยง และในช่วงเปิดรับฝากเลี้ยงก็มีการประชุมด้วยกันปีละ 2-3 ครั้ง เพื่อรายงานผลความคืบหน้า และปรึกษาหารือในภาวะสถานการณ์เกิดโรคระบาดโควิด 19 หรือมือเท้าปาก

สถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุขมีการรับสมัครบุคลากร สอบสัมภาษณ์ และพิจารณาคัดเลือกด้วยความเป็นธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยมีหน่วยงานเครือข่ายร่วมพิจารณาความเหมาะสม และมีผู้รับรองคุณสมบัติบุคลากรตำแหน่งต่างๆ ดังนี้

1) ผู้ประสานงาน/นักพัฒนาครอบครัวและชุมชน 1 ตำแหน่ง รับผิดชอบประสานงานระหว่างสหทัยมูลนิธิและสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข โดยทำงานประสานกับนักสังคมสงเคราะห์ สหทัยมูลนิธิ เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ประสานงานกับครูพี่เลี้ยงและผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการดูแลเด็กระหว่างบ้านกับสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข พร้อมกับประสานชุมชนเพื่อขยายแนวคิดงานส่งเสริมหัตถกรรม 1000 วันแรกแห่งชีวิตสู่ชุมชน

2) หัวหน้าสถานรับเลี้ยงเด็ก 1 ตำแหน่ง รับผิดชอบดูแลบริหารจัดการสถานรับเลี้ยงเด็กในทุกด้าน ทั้งการนิเทศครูพี่เลี้ยง การดูแลเอาใจใส่เด็ก ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของอาคารสถานที่ ประสานและให้ข้อมูล

การปฏิบัติงานของสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุขกับหน่วยงานที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลมาตรฐานงานของสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน

3) ครูพี่เลี้ยงเด็ก 6-9 ตำแหน่ง รับผิดชอบดูแลเด็กแต่ละช่วงวัย โดยครู 1 คนรับผิดชอบดูแลเด็กช่วงวัย 6-12 เดือนอัตรา 1 : 3 คน และเด็กช่วงวัย 12 – 30 เดือนอัตรา 1: 5 คน ซึ่งครูพี่เลี้ยงทำหน้าที่ดูแลเอาใจใส่เด็กทุกด้านในระหว่างวัน ตรวจวัดประเมินพัฒนาการเด็ก และออกแบบกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กที่อยู่ในความดูแล

4) นักโภชนาการ 1 ตำแหน่ง รับผิดชอบ จัดอาหารมื้อกลางวัน และอาหารว่างสำหรับเด็ก และเสริมช่วยครูพี่เลี้ยงในการดูแลเด็กบางครั้ง

ใช้การบริหารจัดการบุคลากร แบบมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ ครูพี่เลี้ยงออกแบบวิธีการทำงานของตนเอง และบริหารจัดการงานด้วยตนเอง ตามเป้าหมายตัวชี้วัดของสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุขและมาตรฐานการพัฒนาเด็กปฐมวัยระดับชาติ เจ้าหน้าที่ทุกคน มีภาระงานและบทบาทหน้าที่ของตนเอง โดยแบ่งเป็นปฏิบัติงานดูแลเด็ก 90% งานบริหารจัดการสถานที่ 10% มีการประชุมเจ้าหน้าที่ประจำเดือน ทุกสัปดาห์แรกของเดือน มีการประเมินผลการปฏิบัติงานทุกปี

การพัฒนาศักยภาพบุคลากร ครูพี่เลี้ยงได้รับการฝึกอบรม เสริมความรู้ เสริมเทคนิคทักษะการเลี้ยงดูเด็กให้เหมาะสมตามวัยจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น ด้านการส่งเสริมโภชนาการที่เหมาะสมสำหรับเด็กแต่ละวัย โดย ผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยมหิดล และเครือข่ายสาธารณสุขระดับจังหวัดและในท้องถิ่น ด้านการส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการเด็ก จากศิริราชพยาบาล และเครือข่ายสาธารณสุขระดับจังหวัดและในท้องถิ่น ด้านสิทธิเด็ก จิตวิทยาเด็กเล็ก การสื่อสารทำงานกับผู้ปกครอง การเสริมสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว โดย สหทัยมูลนิธิ และด้านสุขภาพ โรคติดต่อ โดย เครือข่ายสาธารณสุข และด้านอื่น ๆ เช่น อบรมเชิงปฏิบัติการ อ่าน ท่อง ร้องเล่า และเล่น พัฒนาสมรรถนะเด็กปฐมวัย โดย คุณตุ้มปอง และทีมวิทยากรจาก สโมสรผีน้อย ครูพี่เลี้ยงเข้าร่วมการซักซ้อมแผนรับมือภัยพิบัติ จากหน่วยงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แผนเผชิญเหตุและวิธีการเอาชีวิตรอดจากการเผชิญเหตุร้ายจากบุคคลภายนอก โดย สถานีตำรวจภูธรอำเภอท่าศาลา เป็นต้น นอกจากนี้ได้ศึกษาดูงานและฝึกปฏิบัติในสถานที่จริง เช่น สถานรับเลี้ยงเด็กศิริราชพยาบาล สถานรับเลี้ยงเด็กโรงพยาบาลมหาราช นครศรีธรรมราช โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหัวคู เป็นต้น

3. การบริหารสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุขในช่วงสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 ด้วยผลกระทบโรคระบาดโควิด 19 สถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุขต้องปิดรับเลี้ยงเด็กตามประกาศของผู้ว่าราชการจังหวัดน่านหลายเดือน จึงปรับกระบวนการทำงานส่งเสริมทัศนจรรยา 1000 วันแรกแห่งชีวิต ด้วยเครื่องมือ “ตะกร้ายังชีพ” เพื่อให้เด็กที่เคยฝากเลี้ยงในสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุขยังคงได้รับการดูแลเอาใจใส่ด้านโภชนาการและพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ในระยะแรกในตะกร้ายังชีพ บรรจุอาหารจำเป็นพื้นฐานสำหรับเด็ก ได้แก่ ข้าวสาร ไข่ไก่ นมกล่อง UHT ชนิดจืด ผักใบเขียว แครอท ฟักทอง ผลไม้ เช่น มะละกอ กุ้ง ส้ม และชุดสุขอนามัย เช่น สบู่ ยา สีฟัน แปรงสีฟัน

ต่อมาตะกร้ายังชีพได้เพิ่มสื่อของเล่นกระตุ้นพัฒนาการ หนังสือนิทาน และเมล็ดพันธ์ผัก จึงพัฒนาเป็น “ตะกร้าสร้างสุข” ประกอบด้วยอาหารจำเป็นพื้นฐานสำหรับเด็ก สื่อทำมือส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้เหมาะสมตามวัยเฉพาะเด็กแต่ละคน เช่น

- เด็กวัย 6 – 12 เดือน : ลูกแซ็ก, ไข่เขย่ามีเสียง, ขวดมีเสียง, บัตรภาพอวัยวะ, หนังสือนิทานสีสันสดใส, ป๊อปอัพ, บัตรภาพสัตว์, ลูกบอลหลากสี, กริ่งกริ่ง และผ้าจ๊ะเอ๋
- เด็กวัย 13-18 เดือน : บัตรภาพผัก ผลไม้ สัตว์ สี, กลิ้งลูกปิงปอง, ตักไข่, สมุดภาพระบายสี, ร้อยเชือกสัตว์ ผลไม้, ตัวหนีบจับคู่, จับคู่สีไม้ไอติมกับกล่องกระดาษ, นิทาน, แป้งโดว์, จับคู่ภาพกับเงา, รถลาก, วิธีการใช้สิ่งของต่าง ๆ, ทำตามคำสั่งอย่างง่ายได้ และเต้นประกอบเพลง
- เด็กวัย 19 เดือนขึ้นไป : ตัดกระดาษเส้น, จับคู่ภาพเหมือน, จิ๊กซอร์ภาพต่าง ๆ, กระดาษเชือก, นิทานหน้าเดียว จับคู่ภาพกับเงา, หยอดไม้ไอติมทรงสี, ไม้หนีบหรรษา, กระดาษตามสัญลักษณ์, แป้งโดว์, สมุดภาพระบายสี, แบบฝึกลากเส้น, ปฏิทินภาพสัตว์ แยกลักษณะ แยกสี, วาดภาพตามจินตนาการ, เติมน้ำบอล และเต้นประกอบเพลง

ครูที่เลี้ยงติดตามผลด้วยแบบบันทึกรายการอาหารสำหรับเด็ก ปริมาณและความถี่ในการทานอาหารของเด็ก การทำกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการ หรือเล่นกับเด็กช่วงเวลาใดบ้างในแต่ละวัน เพื่อติดตามการใช้ประโยชน์จากตะกร้าสร้างสุข ครอบครัวให้ความสำคัญกับการส่งเสริมโภชนาการและการกระตุ้นพัฒนาการเด็กเพิ่มขึ้น โดยผู้ปกครองบอกเล่าด้วยรูปภาพผ่านไลน์กลุ่มผู้ปกครอง เช่น ส่งภาพเมนูอาหารที่ตนเองทำที่บ้านโดยมีส่วนผสมจากพืชผักในตะกร้าร่วมกับพืชผักบริเวณบ้าน เด็กกำลังนั่งรับประทานอาหาร ภาพเด็กกำลังนั่งเล่นจับคู่ภาพ ภาพเด็กกำลังหัดเดิน ภาพเด็กรดน้ำผักบุ้ง ภาพเด็กกำลังช่วยเก็บเห็ดนางฟ้า ภาพที่ผู้ปกครองกำลังนั่งอ่านนิทานให้เด็กฟัง หรือเล่นกับเด็ก ๆ ฯลฯ และครูที่เลี้ยงแนะนำวิธีการเล่นให้กับผู้ปกครองเพิ่มเติมผ่านไลน์กลุ่ม หรือแอปพลิเคชัน Tiktok เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เช่น การทำที่เป่าฟองสบู่จากแชมพู การเรียนรู้เรื่องบัตรภาพอวัยวะ สื่อชุดหยอดไม้ไอติมตามช่องสี ฯลฯ ใช้สื่อโซเชียลมีเดียให้ความรู้ในการเล่น ส่งเสริมพัฒนาการและโภชนาการ

“ตะกร้าสร้างสุข” เป็นเครื่องมือสร้างอาหารปลอดภัยในบ้าน ฝึกนิสัยชอบกินผักให้กับเด็ก เกิดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้ปกครอง เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ปกครองด้วยกัน การใช้เวลาร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวอย่างมีคุณภาพ เป็นเครื่องมือที่สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างครูที่เลี้ยงกับผู้ปกครอง คลายความกังวลและแบ่งเบาภาระของครอบครัวในช่วงที่ผู้ปกครองถูกลดเวลาทำงานหรือว่างงานจากผลกระทบโควิด 19

4. การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อความปลอดภัยและปลอดภัยโรค

4.1 การจัดการอาคารสถานที่ ห้องน้ำและห้องส้วม

- การจัดการอาคารสถานที่
 - พื้นที่ในการจัดกิจกรรมและกิจวัตรประจำวันของเด็กเพียงพอเฉลี่ย 0.5 – 2.0 ตรม./คน ไม่สามารถแยกเป็นห้องได้ จัดรวมเป็นห้องอเนกประสงค์ โดยใช้พื้นที่เดียวกันแต่ต่างเวลา และปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ตามความเหมาะสม และข้อจำกัดของพื้นที่

- บริเวณพื้นที่รับประทานอาหารเช้า มีความสะอาด อากาศถ่ายเทได้สะดวก มีแสงสว่างเหมาะสม มีอุปกรณ์เครื่องใช้ที่เพียงพอ และเหมาะสมกับจำนวนเด็ก มีโต๊ะ เก้าอี้ ที่ใช้สำหรับรับประทานอาหารเช้าที่เหมาะสมกับเด็ก มีสภาพแข็งแรง ปลอดภัย และใช้งานได้ดี

- บริเวณสถานที่ประกอบอาหาร หรือห้องครัว มีพื้นที่แยกห่างออกจากเด็ก มีเครื่องใช้ที่จำเป็นรวมทั้งที่ล้าง และเก็บภาชนะเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ถูกสุขลักษณะ โดยเน้นเรื่องความปลอดภัยและปลอดภัยเป็นหลัก

- บริเวณพื้นที่สำหรับการนอนหลับ เน้นความปลอดภัยโปร่งและอากาศถ่ายเทได้ดี มีอุปกรณ์เครื่องใช้เหมาะสมกับจำนวนเด็ก

- บริเวณพื้นที่สำหรับใช้ทำความสะอาดร่างกายเด็ก มีขนาดและระดับความสูงที่เหมาะสมกับเด็ก เนื่องจากมีพื้นที่จำกัดจึงได้แบ่งโซนเป็นสัดส่วน พื้นที่อาบน้ำ พื้นที่แปรงฟันและล้างมือ มีแสงสว่างเพียงพอ มีอากาศถ่ายเทโดยสะดวก พื้นไม่ลื่น

- ห้องปฐมพยาบาล แยกเป็นสัดส่วน มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล ตู้ยา เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็นพร้อมสำหรับการปฐมพยาบาลเบื้องต้น มีพื้นที่สำหรับแยกเด็กป่วย และขณะอยู่ในห้องปฐมพยาบาลเด็กจะอยู่ในการดูแลของครูพี่เลี้ยงตลอดเวลา

▪ ห้องน้ำ และห้องส้วม

- มีการแยกห้องน้ำ ห้องส้วม บริเวณแปรงฟัน/ที่ล้างมืออย่างเป็นสัดส่วน สะอาด ไม่มีน้ำขัง พื้นไม่ลื่น ไม่มีคราบสกปรก ไม่มีกลิ่นเหม็น มีแสงสว่างเพียงพอ และอากาศถ่ายเท

- มีอุปกรณ์ทำความสะอาดพร้อมใช้งาน เก็บไว้ในที่เหมาะสม และมีการทำความสะอาดอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง

- โถส้วมของเด็กมีขนาดพอเหมาะกับตัวเด็ก

- มีวัสดุกันลื่นในบริเวณห้องน้ำ

4.2 ด้านสิ่งแวดล้อม

▪ ภายในอาคาร

- แสงสว่างภายในอาคารมีแสงสว่างจากธรรมชาติ สม่ำเสมอทั่วทั้งห้อง

- อาคารมีระดับเสียงเหมาะสม มีความเงียบสงบ

- มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก และบริเวณสถานรับเลี้ยงเด็กบ้านต้นสุขเป็นเขตห้ามสูบบุหรี่ตาม

กฎหมาย

▪ ภายนอกอาคาร

- ตัวอาคารมั่นคง แข็งแรงและปลอดภัย และโครงสร้างอาคารแข็งแรง ไม่ชำรุด

- ประตู หน้าต่าง และฝ้า อยู่ในสภาพดี หากชำรุดมีการซ่อมแซมให้พร้อมใช้งาน

- บริเวณภายนอกและรอบอาคาร สะอาด และปลอดภัย

- มีรั้วกั้นบริเวณให้เป็นสัดส่วน มีการกั้นขอบเขตชัดเจน เพื่อความปลอดภัยของเด็ก และมี

ทางเข้า – ออก 1 ทาง

- มีบริเวณสนามหญ้า พื้นดิน ต้นไม้ ดอกไม้ที่สวยงามให้เด็กได้สัมผัสธรรมชาติ

4.3 ด้านความปลอดภัย

- มาตรการป้องกันความปลอดภัย

- มีการติดตั้งกล้องวงจรปิดภายใน ภายในอาคาร และในห้องน้ำ ห้องส้วม เพื่อการรักษาความปลอดภัยให้กับเด็ก และมีเครื่องตัดไฟภายในบริเวณอาคาร

- มีอุปกรณ์ดับเพลิง 1 เครื่อง ต่อพื้นที่ 150 ตารางเมตร และมีกริ่งเพื่อส่งสัญญาณเตือน ครูพี่เลี้ยงมีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถใช้งานได้ปกติ ครูพี่เลี้ยงและเจ้าหน้าที่ในสถานรับเลี้ยงเด็กสามารถใช้อุปกรณ์ดับเพลิงได้

4.4 การป้องกันและควบคุมโรคในสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข

- สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19

- สร้างมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 คือ ครูพี่เลี้ยงต้องมีการตรวจ ATK ทุกวัน จันทร์ก่อนเข้าทำงาน ต้องได้รับวัคซีนครบตามกำหนดอย่างน้อยคนละ 3 เข็ม ผู้ปกครองทุกรายที่พาเด็กมาฝากเลี้ยงต้องกรอกแบบสำรวจการเดินทางไปในพื้นที่เสี่ยง และเด็กที่มาฝากเลี้ยงทุกรายต้องตรวจ ATK ณ จุดคัดกรองก่อนฝากเลี้ยงทุกวันจันทร์

- ทำความสะอาดอุปกรณ์ข้าวของเครื่องใช้ทุกชิ้นด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ เพิ่มมาตรการที่เข้มข้นขึ้นในการตรวจวัดอุณหภูมิร่างกายของเด็ก ทำความสะอาดพื้นที่ อุปกรณ์ของใช้ ของเล่นเด็ก เพิ่มความถี่ในการล้างมือของเด็ก แยกของเล่นสำหรับเด็กแต่ละคน ไม่นำของเล่นมาเล่นซ้ำ

- ผู้ปกครองที่มาส่งต้องสวมหน้ากากอนามัย ล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์ก่อนคัดแยกอุปกรณ์ของใช้เด็กใส่ตะกร้า และขอความร่วมมือ หากเด็กไม่สบายแม้เพียงเล็กน้อยก็ให้หยุดอยู่บ้าน

- ให้ความรู้กับผู้ปกครอง เกี่ยวกับสถานการณ์โควิด ผ่านแผ่นพับ บอร์ดความรู้ แจ้งข่าวคราวผู้ปกครองผ่านไลน์กลุ่มผู้ปกครอง

- สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคมือ เท้า ปาก

- สร้างมาตรการในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคมือ เท้า ปาก ด้วยการทำความสะอาด โต๊ะ เก้าอี้ ประตู หน้าต่าง เบาะปูพื้น ผ้าม่าน อุปกรณ์ของใช้ของเล่นเด็กทุกชิ้น พร้อมทั้งปิดประตู-หน้าต่าง

- ใช้ไฟฉายส่องฝ่ามือ ฝ่าเท้าในจุดคัดกรอง เพิ่มความถี่ในการล้างมือของเด็ก แยกของเล่นสำหรับเด็กแต่ละคน ไม่นำของเล่นมาเล่นซ้ำ ทำความสะอาดของเล่นด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อผสมน้ำทุกครั้ง

- แจ้งข่าวสารสถานการณ์การระบาดของโรคมือ เท้า ปาก วิธีการสังเกตอาการ การป้องกันและการดูแลหากเด็กมีอาการป่วยให้กับกลุ่มผู้ปกครองผ่านกลุ่มไลน์ บอร์ดประชาสัมพันธ์หน้าสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข และพูดคุยเฉพาะรายตอนรับ-ส่งเด็ก

- การพัฒนาศักยภาพครูพี่เลี้ยงด้านการป้องกันควบคุมโรค

- ได้รับการอบรมเกี่ยวกับมาตรการดูแลเด็กในช่วงสถานการณ์โควิด 19 โดยเครือข่ายสาธารณสุข

- ได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคมือ เท้า ปาก และการสร้างมาตรการป้องกัน การสังเกตอาการเด็ก การดูแลเด็กป่วย วิธีการป้องกันและการทำความสะอาดอาคารและของใช้หากมีเด็กป่วย โดย เจ้าหน้าที่สาธารณสุข จากโรงพยาบาลท่าศาลา

ตัวอย่างกรณีศึกษา : ด้านส่งเสริมด้านโภชนาการที่เหมาะสมตามวัย

กรณีศึกษาที่ 1 : น้องสกาย

ฝากเลี้ยงที่สถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข :

แรกรับอายุ 2 ขวบ 10 เดือน น้ำหนัก 9 กิโลกรัม ติดจุกนมปลอม ติดนมรสหวาน ชอบทานน้ำอัดลม และขนมกรุบกรอบ ทานข้าวได้น้อยและทานไม่เป็นเวลา ครอบครัวยุติขาดทักษะในการดูแลเด็กที่เหมาะสมตามวัย หลังฝากเลี้ยงครูพี่เลี้ยงพยายามปรับพฤติกรรมทานอาหารของเด็กโดยกระตุ้นให้ทานนมรสจืด ทานอาหารเป็นเวลาและถูกต้องตามหลักโภชนาการ ร่วมกับติดตามเยี่ยมบ้านสัปดาห์ละ 1 ครั้งเพื่อสร้างสัมพันธภาพและพูดคุยกับตา ยายและมารดาเรื่องอาหารที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก ผลกระทบต่อสุขภาพหากได้รับสารอาหารไม่ครบ 5 หมู่และเสริมเทคนิคการปรับพฤติกรรมทานอาหารให้สอดคล้องการดูแลเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข ครอบครัวยุติให้ความร่วมมือมีแนวทางการเลี้ยงดูเด็กรูปแบบเดียวกันทั้งหมดอยู่บ้านและฝากเลี้ยง กระทั่งเด็กอายุ 3 ขวบ 3 เดือน มีน้ำหนัก 13.5 กิโลกรัม ซึ่งน้ำหนักตัวอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน มีพัฒนาการทั้ง 5 ด้านเป็นไปตามวัย พร้อมเข้าเรียนต่อในระดับชั้นปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามเกณฑ์อายุ

กรณีศึกษาที่ 2 : ด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

กรณีศึกษาที่ 2 : น้องเจมส์

ฝากเลี้ยงที่สถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข :

น้องเจมส์อยู่ในความดูแลของบิดาและมารดาเลี้ยง ขณะฝากเลี้ยงอายุ 2 ขวบ 5 เดือน ครอบครัวยุติประกอบอาชีพเลี้ยงหมูและเลี้ยงปลา ยาเสริมช่วยค่าใช้จ่ายในครอบครัว แรกรับน้องเจมส์มีปัญหาพัฒนาการล่าช้ากว่าวัยทั้ง 5 ด้าน ไม่เข้าใจคำสั่ง ไม่สามารถพูดสื่อสารความต้องการของตัวเองได้ ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองตามวัยได้ เคลื่อนไหวร่างกายได้ช้าและกล้ามเนื้อไม่ประสานกัน ไม่มีสมาธิจดจ่อในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน บิดาและย่าไม่เห็นปัญหาและไม่ยอมรับว่าเด็กมีพัฒนาการที่ล่าช้าแม้มารดาเลี้ยงและครูพี่เลี้ยงพยายามให้ข้อมูล เจ้าหน้าที่ชุมชนและครูพี่เลี้ยงจึงวางแผนเยี่ยมบ้านเด็กสัปดาห์ละ 1 ครั้งเป็นเวลา 3 เดือนติดต่อกันเพื่อพูดคุยกับย่าและบิดาพร้อมประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้เครื่องมือ DSPM ร่วมกับครอบครัว ซึ่งผลการประเมินพัฒนาการเด็กไม่สามารถทำได้ตามวัย บิดาและย่าเริ่มเห็นปัญหา สอบถามวิธีการกระตุ้นพัฒนาการและแนวทางการเสริมช่วยเด็กให้มีพัฒนาการดีขึ้น ครูพี่เลี้ยงและเจ้าหน้าที่ชุมชนให้คำปรึกษาและเสนอให้พาเด็กไปตรวจประเมินพัฒนาการโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางที่โรงพยาบาล ประสานโรงพยาบาลเพื่อนัดหมายพาเด็ก บิดาและมารดาเลี้ยงพบหมอโดยมีครูพี่เลี้ยงคอยเสริมช่วย ซึ่งผลการประเมินโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า เด็กมีพัฒนาการด้านภาษาเท่ากับเด็กอายุ 9 เดือน ต้องเข้ารับการกระตุ้นพัฒนาการที่โรงพยาบาลสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ซึ่งผลการประเมินมีความสอดคล้องกับการประเมินของครูพี่เลี้ยง ทำให้บิดาเด็กและย่าไว้วางใจในการทำงานของครูและพร้อมให้ความร่วมมือในการกระตุ้นพัฒนาการเด็กขณะอยู่บ้านและพาเด็กพบหมอนัดหมายทุกครั้ง ผ่านไป 3 เดือน พบว่า ครอบครัวยุติปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่อย่างเคร่งครัด จัดพื้นที่เล่นให้กับเด็กเป็นสัดส่วน ชวนเล่นทำกิจกรรมที่ส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการ จำกัดเวลาในการเล่นโทรศัพท์น้อยลง ส่งผลให้เด็กเข้าใจคำสั่งมากขึ้น สงบนิ่ง สามารถทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเพื่อนได้ดีขึ้น

ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน

- เด็กได้รับการดูแลเอาใจใส่ ได้รับการรัก ความอบอุ่น เปรียบเสมือนบุตรหลานตนเอง ใส่ใจในเรื่องพัฒนาการ โภชนาการ รวมถึงสุขอนามัยที่สะอาดและปลอดภัย
- เด็กที่มีพัฒนาการตามวัยหรือพัฒนาการล่าช้าได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไขปัญหาโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมด้วยการนำเด็กเข้ารับการประเมินพัฒนาการที่โรงพยาบาล หรือคลินิกโดยแพทย์เฉพาะทาง และเฝ้าติดตามอย่างต่อเนื่อง
- เด็กได้รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ มีโภชนาการที่ดี มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์จากการที่นักโภชนาการใช้วิธีการคัดสรรวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น และมีขั้นตอนการปรุงตามหลักโภชนาการเด็ก
- ผู้ปกครองให้ความร่วมมือตามคำแนะนำของครูพี่เลี้ยงให้เด็กได้รับการดูแลเอาใจใส่ที่ดีด้านสุขภาพ สุขอนามัย
- ครูพี่เลี้ยงและผู้ปกครองมีสัมพันธภาพที่ดีผ่านการสื่อสารเชิงบวก หลากหลายช่องทาง รับรู้ข้อมูลด้านพฤติกรรมของเด็ก การเลี้ยงดูเด็ก ให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเด็ก แนะนำปรับเปลี่ยนเมนูอาหารที่เหมาะสมสำหรับเด็กแต่ละช่วงวัย

รูปแบบการดำเนินงานที่ 2 ส่งเสริมและฟื้นฟูสภาพครอบครัวเด็กเฉพาะราย

“สถาบันครอบครัว” เป็นพื้นฐานของการพัฒนาสังคมในทุกด้าน การฟื้นฟูและเสริมกำลังครอบครัวให้มั่นคงเพื่อสามารถทำหน้าที่ต่อบุตรหลานได้ตามปกติ การส่งเสริมและฟื้นฟูสภาพครอบครัวเด็กเฉพาะราย มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมและดำเนินการให้เด็กทุกคนมีชีวิตอยู่ในครอบครัวของตนเองอย่างมั่นคงผาสุก โดยส่งเสริมและให้บริการด้านสวัสดิการครอบครัวและเด็กตามหลักวิชาการสังคมสงเคราะห์ ประสานงานกับองค์กรต่าง ๆ ที่ปฏิบัติงานด้านสวัสดิการครอบครัวและเด็ก และส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการส่งเสริมมหัศจรรย์ 1000 วันแรกแห่งชีวิตกับครอบครัวในด้านโภชนาการ พัฒนาการ และการเสริมสร้างความสัมพันธ์ครอบครัว

กลุ่มเป้าหมาย

- กลุ่มเป้าหมายหลัก คือ เด็กทุกรายที่ฝากเลี้ยงในสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข
- กลุ่มเป้าหมายรอง คือ เด็กที่อยู่กับครอบครัวไม่สามารถนำมาฝากเลี้ยงได้ด้วยข้อจำกัดของการเดินทาง ความพร้อมของครอบครัว และมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ ต้องได้รับการส่งเสริมมหัศจรรย์ 1000 วันแรกแห่งชีวิต

การส่งเสริมและฟื้นฟูสภาพครอบครัวเด็กเฉพาะรายมีกระบวนการ ดังนี้

1. **การให้คำปรึกษา** ครอบครัวฝากเลี้ยงเด็กทุกรายได้รับคำปรึกษา ผ่านการพูดคุยแลกเปลี่ยนสร้างสัมพันธภาพรับทราบข้อมูลสภาพปัญหาและความต้องการที่จะฝากเลี้ยง สภาพครอบครัวด้านเศรษฐกิจ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ความรับผิดชอบบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในบ้าน สัมพันธภาพของสมาชิกในครอบครัว ผู้ทำหน้าที่ผู้ปกครองแท้จริงของเด็ก เพื่อวางแผนการสนับสนุน ส่งเสริม ผู้ปกครองให้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมทัศนคติ 1000 วันแรกแห่งชีวิต กระตุ้นให้ผู้ปกครองทำหน้าที่ดูแลเอาใจใส่เด็ก สร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญของการดูแลเอาใจใส่โภชนาการ การกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการ และ การทำกิจกรรมร่วมกันอย่างมีคุณภาพ เสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว

2. **การติดตามเยี่ยมบ้าน** วางแผนและดำเนินการเยี่ยมบ้านเด็กทุกราย เพื่อประเมินข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม การดูแลเอาใจใส่เด็ก และในการเยี่ยมแต่ละครั้งผู้ปกครองจะได้รับคำแนะนำปรึกษาในประเด็นที่ต้องปรับปรุงหรือพัฒนาการดูแลเด็กให้ได้คุณภาพเพิ่มขึ้น สำหรับรายที่มีประเด็นที่น่าห่วงใยเกี่ยวกับพัฒนาการล่าช้า น้ำหนักส่วนสูงเกินเกณฑ์หรือต่ำกว่าเกณฑ์จะวางแผนการติดตามเยี่ยมบ้าน ควบคู่กับการพูดคุยแลกเปลี่ยนสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

3. **การเก็บข้อมูลความคืบหน้าของสภาพครอบครัว** เป็นการบันทึกข้อมูลทุกรอบการเยี่ยมบ้าน เพื่อให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของเด็กในด้านพัฒนาการ โภชนาการ และสภาพความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัวทั้งด้านเศรษฐกิจ ความรับผิดชอบ และความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว เพื่อประเมินการทำหน้าที่รับผิดชอบของผู้ปกครองและความก้าวหน้าของเด็กแต่ละราย

4. **การจัดกลุ่มประเภทครอบครัวเพื่อการวางแผนส่งเสริมและฟื้นฟูเฉพาะราย** จัดแบ่งกลุ่มประเภทครอบครัวเป็น 3 กลุ่มและใช้แบบบันทึกสรุปผลการเยี่ยมบ้านในการติดตามความก้าวหน้าเด็กและครอบครัว ดังนี้

1) **กลุ่มพัฒนาส่งเสริมศักยภาพเด็กและครอบครัว** เป็นครอบครัวที่พร้อมด้านเศรษฐกิจ มีทักษะการดูแลเด็ก เด็กมีภาวะโภชนาการเหมาะสมตามวัย น้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน พัฒนาการเหมาะสมตามช่วงวัยทั้ง 5 ด้าน เน้นการทำงานส่งเสริมศักยภาพเด็กและครอบครัวผ่านครูพี่เลี้ยง

2) **กลุ่มฟื้นฟูสภาพครอบครัว** เป็นครอบครัวที่พร้อมด้านเศรษฐกิจปานกลาง เอาใจใส่ดูแลเด็กดี มีเครือข่ายติเสริมช่วยดูแล ขาดทักษะในการเลี้ยงดูที่เหมาะสมตามวัย พัฒนาการล่าช้ากว่าวัย ภาวะโภชนาการไม่เหมาะสม น้ำหนักเกินเกณฑ์ และต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน เน้นทำงานกระตุ้นพัฒนาการเด็กร่วมกับครูพี่เลี้ยง วางแผนติดตามเยี่ยมบ้านเดือนละ 2 ครั้ง เพื่อติดตามภาวะโภชนาการ พัฒนาการ ให้คำปรึกษาครอบครัว และเสริมทักษะการดูแลเด็กให้เหมาะสมตามวัย

3) **กลุ่มบำบัดแก้ไข** เป็นครอบครัวมีปัญหาเศรษฐกิจ ผู้ดูแลขาดทักษะในการดูแลเด็กที่เหมาะสมตามวัย และไม่มีเวลาเลี้ยงดูเด็ก หรือเป็นพ่อแม่วัยรุ่นขาดความรู้การเลี้ยงดูเด็ก เด็กมีพัฒนาการล่าช้ากว่าวัย มีปัญหาโภชนาการ น้ำหนักตัวน้อยหรือสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ครอบครัวมีสภาพปัญหาซับซ้อน ส่งผลต่อการเลี้ยงดูเด็ก เน้นการทำงานให้คำปรึกษากับครอบครัวโดยตรง วางแผนเยี่ยมบ้านสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ประสานทรัพยากรในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแล ส่งต่อครอบครัวไปยังหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อร่วมทำงานดูแลเด็กและ

ครอบครัวโดยการส่งต่อกับหน่วยงาน เช่น โรงพยาบาล องค์การบริหารส่วนตำบล สหทัยมูลนิธิ ฯ ล ฯ พร้อมทั้งประสานครูพี่เลี้ยง เพื่อวางแผนการดูแลและกระตุ้นพัฒนาการให้สอดคล้องกับสภาพเด็ก และการเลี้ยงดูเด็กที่บ้าน

5. การวางแผนส่งเสริมฟื้นฟูสภาพครอบครัวเด็กเฉพาะรายที่มีความเสี่ยง ทำ Case conference, กลุ่มบำบัดแก้ไข เพื่อหาเครื่องมือหรือกระบวนการเสริมช่วยให้เด็กได้รับการดูแลที่เหมาะสม โดยประสานทรัพยากรในชุมชนเข้ามาเป็นทีมเสริมช่วยดูแลเด็กและครอบครัว เช่น ผู้นำชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เครือญาติของเด็ก เข้ามามีส่วนร่วมเป็นอาสาสมัครดูแลเด็กและครอบครัว ช่วยติดตามเยี่ยมบ้าน และรายงานความคืบหน้าผ่านโทรศัพท์ หรือการประชุมทีม รวมถึงการส่งต่อโรงพยาบาลหากเป็นรายที่ต้องพบแพทย์

6. ออกแบบเครื่องมือในการทำงานส่งเสริมและฟื้นฟูสภาพครอบครัวเด็กเฉพาะราย สำหรับการติดตามเยี่ยมบ้าน เพื่อสร้างสัมพันธภาพ และใช้อุปกรณ์ข่าวของเครื่องเป็นเครื่องมือสร้างการเปลี่ยนแปลงให้ครอบครัวทำหน้าที่ดูแลเด็กให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยเครื่องมือที่ใช้ในการทำงานส่งเสริมและฟื้นฟูสภาพครอบครัวแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

- **เครื่องบริโภค** เพื่อส่งเสริมโภชนาการเด็ก เช่น ข้าวสาร ไข่ นม ผักใบเขียว ผักสีเหลือง สีส้ม สร้างความเข้าใจในการแปรรูปที่ยังคงรักษาคุณค่าทางโภชนาการ
- **เครื่องอุปโภค** เพื่อส่งเสริมสุขอนามัยเด็ก เช่น แปรงสีฟัน ยาสีฟัน สบู่ ยาสระผม แป้ง ทวี ใช้เป็นเครื่องมือให้ผู้ปกครองใส่ใจกับการดูแลรักษาความสะอาดของบุตรหลาน มีสุขอนามัยที่ดี
- **สื่อของเล่นผลิตโดยครูพี่เลี้ยง** เพื่อกระตุ้นพัฒนาการเด็ก โดยผลิตให้เหมาะสมตามช่วงวัย และสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองการใช้สื่อเพื่อกระตุ้นพัฒนาการเด็ก การสังเกตความร่วมมือ ความก้าวหน้าของพัฒนาการเด็ก รวมทั้งการใช้เวลาร่วมกันอย่างมีคุณภาพ สื่อที่ผลิต เช่น จับคู่ภาพเหมือน ตัวหนีบ จับคู่ภาพและเงา ภาพอวัยวะ สี รูปทรง ผัก ผลไม้ ตุ๊กตา รถลาก หนังสือนิทาน ฯลฯ
- **เมล็ดพันธุ์ผัก** เพื่อส่งเสริมให้เด็กชอบทานผัก มีจิตใจอ่อนโยน และส่งเสริมให้ผู้ปกครองกับเด็กได้ใช้เวลาร่วมกันอย่างมีคุณภาพ เช่น การเพาะต้นกล้าผักบุ้ง การเลี้ยงเห็ดนางฟ้า การเพาะถั่วงอก เด็ก ๆ ได้มีส่วนร่วมดูแล และผู้ปกครองนำมาปรุงเป็นอาหารรับประทานกันในบ้าน ผู้ปกครองบอกเล่าเมนูอาหารที่ทำให้เด็กทานผ่านไลน์กลุ่มผู้ปกครอง และบางครอบครัวสามารถพัฒนาเป็นอาชีพเสริมรายได้ช่วงสถานการณ์โควิด 19

7. การจัดกิจกรรมกลุ่มเสริมสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว

1) สร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการร่วมดูแล และกระตุ้นพัฒนาการเด็ก ให้เห็นความสำคัญของการใช้เวลาดูแลเอาใจใส่เด็กในช่วงวัย 1000 วันแรกแห่งชีวิต วิธีการดูแล การเล่น การใช้เวลาร่วมกันกับเด็กอย่างมีคุณภาพ เทคนิคการกระตุ้นให้เด็กมีพัฒนาการตามวัย

2) ออกแบบกิจกรรมการเล่นที่ทุกคนในครอบครัวมีส่วนร่วม เด็กได้เล่นอย่างอิสระ มีกิจกรรมสร้างสรรค์ในครอบครัวที่ทำร่วมกัน เช่น เล่านิทานก่อนนอน ร้องเพลงพร้อมเต้นประกอบเพลง ปลูกต้นไม้ ฯลฯ

3) จัดกิจกรรมกลุ่มตามสภาพปัญหา Focus group ประเด็นปัญหาเดียวกัน เช่น ปัญหาความสะอาดของร่างกาย ปัญหาสัมพันธภาพในครอบครัวที่มีผลต่อการเลี้ยงดูเด็ก ทุกครอบครัวที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มนำสิ่งที่เรียนรู้ไปปรับใช้ เกิดผลการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

4) สร้างไลน์กลุ่มผู้ปกครองพูดคุยแลกเปลี่ยน บอกเล่ากิจกรรมที่ผู้ปกครองทำร่วมกับเด็ก เมนูอาหารสำหรับเด็ก ความก้าวหน้าพัฒนาการของบุตรหลาน และแบ่งปันแชร์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมทัศนทรัพย์ 1000 วันแรก แห่งชีวิต

ตัวอย่างกรณีศึกษา : การส่งเสริมและฟื้นฟูสภาพครอบครัวเด็กเฉพาะราย

กรณีศึกษาที่ 1 : น้องอโต้

ฝากเลี้ยงที่สถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข :

“ความสดใส ร่าเริงและอารมณ์ดีของลูกๆทั้งสองคนทำให้มีแรงบันดาลใจที่ดีที่จะทำหน้าที่ในการดูแลลูกๆอย่างเต็มที่ พร้อมทั้งจะทำทุกอย่างเพื่อให้ลูกมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น กำลังใจจากครอบครัวตาและยายที่มีให้มาตลอดไม่เคยกล่าวโทษหรือซ้ำเติม เป็นบทเรียนที่ทำให้ได้เรียนรู้และสามารถนำเรื่องราวที่เกิดขึ้นมาเป็นแนวทางในการวางแผนการใช้ชีวิตครอบครัวในอนาคตได้” คำพูดของแม่น้องอโต้ที่เต็มเปี่ยมไปด้วยพลังใจที่จะทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกๆให้ดีที่สุด แม่พาน้องอโต้มาฝากเลี้ยงขณะอายุได้ 6 เดือนเนื่องจากตัวเองไม่มีเวลาเลี้ยงดูเด็กเพราะต้องทำงานนอกบ้าน ส่วนสามีติดยาเสพติดไม่สนใจเลี้ยงดูเด็ก มีปัญหาทะเลาะกันบ่อยครั้ง ก่อนฝากเลี้ยงเด็กมีน้ำหนักและส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ทานนมชั้นหวานไม่ได้รับอาหารตามวัย พัฒนาการกล้ามเนื้อล่าช้ากว่าวัย มีปัญหาสุขภาพ(มีภาวะซีด)บริเวณแขนขาและลำตัวมีรอยมดและยุกกัตุสุขอนามัยส่วนตัวและอุปกรณ์ข้าวของเครื่องใช้ไม่สะอาด หลังฝากเลี้ยงครูพี่เลี้ยงดูแลเด็กโดยให้ความสำคัญกับโภชนาการเด็ก ฝึกให้เด็กทานอาหารมื้อแรกในปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการของร่างกายควบคู่กับการทำงานให้คำปรึกษาamarดาเรื่องการดูแลโภชนาการและการดูแลเด็กขณะอยู่บ้าน โดยสนับสนุนชุดอาหารและนมผงสำหรับเด็กเป็นเครื่องมือในการสร้างการเรียนรู้เรื่องโภชนาการที่เหมาะสมกับวัยเดือนละ 2 ครั้งเป็นเวลา 3 เดือน สนับสนุนของเล่นและสื่อกระตุ้นพัฒนาการ เช่น หนังสือนิทาน ตัวต่อพลาสติก สมุดระบายสี ดินน้ำมัน ฯลฯ เพื่อให้เด็กได้ฝึกฝนและกระตุ้นพัฒนาการทั้ง 5 ด้านให้เป็นไปตามวัยโดยมารดามีส่วนร่วมในการกระตุ้นพัฒนาการเด็ก

มารดาพยายามทำตามคำแนะนำและปรับวิธีการในการดูแลเด็กได้ดีขึ้น ให้ความสำคัญเรื่องamarดาโภชนาการเด็กโดยเฉพาะการทำเมนูอาหารที่ครบ 5 หมู่และเหมาะกับวัย พยายามดูแลสุขอนามัยของเด็กดีขึ้นเป็นลำดับ บอกเล่าแลกเปลี่ยนสิ่งที่เกิดขึ้นในครอบครัวและความเปลี่ยนแปลงของเด็กอย่างต่อเนื่อง ควบคุมอารมณ์ของตัวเองได้ดีแม้มีภาวะเครียด ไม่เคยใช้ความรุนแรงกับเด็ก ยอมรับเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถจัดการกับปัญหาได้ดีและตัดสินใจเลิกากับบิดาเด็กหลังคลอดบุตรชายคนที่ 2 อายุได้ 3 เดือน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน ตาและยายยินดีเสริมช่วยamarดาโดยรับเด็กและamarดากลับมาอยู่ด้วยกันที่บ้านของตนเอง และทั้งสองให้ความร่วมมือในการทำงานเพื่อช่วยกันดูแลเด็กทั้งสองด้วยดีเสมอมา กระทั่งเด็กอายุ 2 ขวบ 9 เดือน มีน้ำหนักและส่วนสูงเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน น้ำหนัก 15 กิโลกรัม ส่วนสูง

85 เซนติเมตร อยู่ในเกณฑ์ปกติ ทานอาหารได้หลากหลาย ทานอาหารและนมเป็นเวลา ทานผักได้ทุกชนิด พัฒนาการทั้ง 5 ด้านเหมาะสมตามวัย เลิกทานขวดนมตั้งแต่อายุ 1 ขวบ 2 เดือน และเลิกใช้ผ้าอ้อมสำเร็จรูปตั้งแต่อายุ 1 ขวบ 8 เดือน มีความมั่นคงทางอารมณ์ ยิ้มแย้มแจ่มใส สามารถปรับตัวได้ดีหลังจากย้ายไปเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามเกณฑ์อายุ ไม่กลัวคนแปลกหน้า มีสัมมาคารวะเมื่อเจอผู้ใหญ่หรือคนที่ไม่รู้จักเป็นที่รักของทุกคนที่พบเจอ

ตัวอย่างกรณีศึกษา : การส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพครอบครัวเด็กเฉพาะราย

กรณีศึกษาที่ 2 : น้องอับล

ฝากเลี้ยงที่สถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข :

เดือน ก.ค. 65 บ้านต้นสุขได้รับเด็กชาย อายุ 1 ขวบ 3 เดือน นำมาฝากเลี้ยง โดยฝ่ายสวัสดิการสังคม อบต.ท่าศาลา เด็กอยู่ในความดูแลของแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ติดยาเสพติด แม่มีปัญหาทางจิต อารมณ์แปรปรวน ไม่ยอมทำงาน แม่จะแบกเด็กน้อยไว้บนบ่า พาลูกเดินเร่ร่อน ขอเงินไปทั่ว

แรกรับ เด็กมีน้ำหนัก 11.9 กิโลกรัม มีสภาพผุ จากภาวะทุโภชนาการ เพราะตีมนมข้นหวานมาแต่เด็ก ทานอาหารไม่เป็นเวลา ได้รับสารอาหารไม่ครบ 5 หมู่ มีพัฒนาการล่าช้าทั้ง 5 ด้าน ไม่สามารถยืนนานเกิน 10 วินาที โดยไม่มีที่ยึดเกาะเคลื่อนย้ายตัวเองด้วยวิธีคลาน กล้ามเนื้อมัดเล็ก เช่น กล้ามเนื้อมือไม่แข็งแรง หยิบจับสิ่งของไม่ถนัด ไม่สามารถพูดหรือสื่อสารคำพูดพยางค์เดียวได้ ไม่เข้าใจคำสั่ง อารมณ์ฉุนเฉียว รุนแรง โวยวาย เมื่อถูกขัดใจ ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองตามวัยได้

เด็กน้อยได้รับการดูแลและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในบ้านต้นสุขจากแรกรับถึงเดือนพฤษภาคม 2566 อายุ 2 ขวบ 1 เดือน เป็นเวลา 10 เดือน น้ำหนัก 13.3 กิโลกรัม สูง 84.5 เซนติเมตร จากพฤติกรรมที่มีปัญหาของเด็กน้อย เมื่อแรกรับครูพี่เลี้ยงพยายามฝึกให้เด็กหัดเดินโดยเริ่มจากให้เด็กยืนเกาะราว แล้วค่อย ๆ ก้าวทำสลับกับครูพี่เลี้ยง จูงมือเดินและค่อย ๆ ปล่อยให้เด็กเดินด้วยตัวเองจนเวลาผ่านไป 2 เดือน สามารถเดินได้ วิ่งเล่นได้ เหมือนเด็กคนอื่น ๆ เล่นร่วมกับเพื่อนได้ ตอบรับและปฏิเสธได้ ทานนมกล่องได้ ใช้นิ้วมือได้ปกติ จับช้อนทานอาหารเองได้ ร่าเริงแจ่มใสมากขึ้น ไม่ร้องไห้งอแง

ปัจจุบันเด็กน้อยได้ย้ายจากบ้านต้นสุขไปฝากดูแลต่อที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท่าสูงบน เพราะอายุครบเกณฑ์ที่จะอยู่บ้านต้นสุข นักสังคมสงเคราะห์ยังไปติดตามดูแลเด็กน้อยและครอบครัวที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท่าสูงบนอย่างต่อเนื่อง ได้รับคำชื่นชมจากครูผู้ดูแลเด็กว่าเด็กน้อยมีพัฒนาการที่ดีตามวัย

จากการหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมของนักสังคมสงเคราะห์ ถึงที่มาและปัญหาที่ทำให้เด็กน้อยมีพฤติกรรมและภาวะโภชนาการที่ไม่เหมาะสมจากแม่เด็กน้อยเอง จากผู้นำส่งคือฝ่ายสวัสดิการสังคมของ อบต.ท่าศาลา จากการไปเยี่ยมบ้าน สัมภาษณ์เพื่อนบ้าน ผู้นำชุมชน และ อสม.ในพื้นที่ ได้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า

เด็กน้อยและแม่อาศัยอยู่กับตายายในบ้าน ซึ่งปลูกสร้างในที่ดินสาธารณะกำลังมีคดีถูกฟ้องร้องกันอยู่ ลักษณะบ้านเป็นบ้านปูนชั้นเดียว ไม่มีประตู หน้าต่าง ยายรับจ้างปอกกุ้ง ปู และตารับจ้างออกเรือประมง พื้นบ้าน สัมพันธภาพระหว่างยายกับแม่เด็กน้อยมีความเปราะบาง และผิดปกตินาน เด็กน้อยและแม่จะเข้าไปนอนในบ้านยายได้เมื่อแม่เด็กน้อยมีเงินจ่ายให้ยายเท่านั้น ยายไม่ยอมคุย หลบหน้านักสังคมฯ ทุกครั้งที่

นักสังคมฯ ไปเยี่ยมบ้านได้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าเด็กน้อยมีพี่สาว 2 คน ปัจจุบันคนโต อายุ 13 ปี เรียนอยู่ชั้น ม.1 คนที่ 2 อายุ 11 ปี เรียนอยู่ชั้น ป.5 เป็นพี่สาวต่างบิดาของเด็กน้อย บิดาของพี่สาวทั้ง 2 คนเสียชีวิตไปแล้ว ก่อนหน้านี้ทั้งหมดอาศัยอยู่ที่บ้านจังหวัดปัตตานี เมื่อสามีเสียชีวิต แม่ของเด็กน้อยก็หอบลูกกลับมาอยู่ด้วยกับ พ่อ แม่ที่บ้านท่าสูงบน แต่สภาพความเป็นอยู่และสัมพันธภาพในครอบครัวระหว่างแม่กับยาย ทำให้มีภาวะเสี่ยงที่ 2 สาวจะอยู่อย่างปลอดภัย ทำให้น้องสาวของยายที่อาศัยอยู่ที่สีชล พยายามประสานหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจนสามารถส่งพี่สาวทั้ง 2 คนไปเป็นนักเรียนประจำโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 42 จังหวัดสตูลได้ นับเป็นการแก้ไขปัญหาจากการเกื้อกูลของเครือญาติที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและดูแลเด็กให้ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมตามศักยภาพ

สำหรับเด็กน้อย นักสังคมฯ ได้ข้อมูลว่าพ่อของเด็กอาศัยอยู่ที่บ้านท่าแพ แต่ไม่ยอมรับว่าเด็กเป็นลูกของตัวเอง แต่ในสูติบัตรมีชื่อและนามสกุลของพ่อเด็ก เป็นพ่อ ในขณะที่แม่เด็กน้อยก็ยังพาเด็กน้อยเร่ร่อนไปนอนที่บ้านของพ่อเด็กเป็นระยะ ในวันที่ยายไม่ยอมให้เข้าบ้านและนอนที่บ้าน จึงคาดว่าแม่เด็กและพ่อยังมีความสัมพันธ์ต่อกันตลอดมา แต่พ่อเด็กไม่มีความรับผิดชอบ

จากข้อมูลทั้งหมดที่ได้รับ นักสังคมสงเคราะห์ได้วิเคราะห์ปัญหา พบว่า

1. แม่เด็กติดยาเสพติด ไม่ทำงาน มีอารมณ์แปรปรวน อาละวาด ทำลายข้าวของ การแก้ปัญหา ควรได้รับการบำบัดรักษาอย่างจริงจัง ช่วงที่แม่ไปบำบัดรักษา ใครจะเป็นคนรับผิดชอบดูแลเด็กน้อย

2. สัมพันธภาพในครอบครัวระหว่างแม่เด็กที่ย่ำแย่ เปรียบบาง พร้อมจะแตกหัก ควรได้รับการแก้ไข โดยให้ผู้นำชุมชน อสม. เพื่อนบ้านเป็นตัวเชื่อมประสานให้นักสังคมสงเคราะห์เข้าไปพูดคุย สร้างสัมพันธภาพ หาทางแก้ไขปัญหาร่วมกันระหว่างยายและแม่ของเด็กน้อย เพื่อจะทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นลดลง

3. พ่อของเด็กน้อยที่ปฏิเสธ ความรับผิดชอบว่าเด็กน้อยไม่ใช่ลูกของตัวเอง ก็ควรมีการตรวจ DNA ยืนยันทางการแพทย์ ให้ชัดเจนว่าเป็นพ่อเด็กที่แท้จริงตามที่แม่เด็กกล่าวอ้าง ถ้าเป็นก็ต้องเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบ ถ้าไม่ใช่ก็จะได้ว่าวางแผนดูแลเด็กกันอย่างไรได้บ้าง แม่เด็กมีการป้องกันการตั้งครรภ์ หรือวางแผนครอบครัวอะไรแล้วบ้าง

4. การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อแก้ปัญหานัดตัวแทน พมจ. บ้านพักเด็กและครอบครัว อบต.ท่าศาลา ผู้นำชุมชน อสม. เครือญาติ มานั่งพูดคุยแก้ปัญหาด้วยกันอย่างเป็นรูปธรรม นำปัญหาทั้งหมดมาคลี่ด้วยกัน หาทางออกร่วมกัน แบ่งภาระหน้าที่กันไป แก้ปัญหา ตามภาระงานและความเหมาะสม

ผลสำเร็จของการส่งเสริมฟื้นฟูสภาพครอบครัวเด็กเฉพาะราย

- เด็กได้รับการดูแลเอาใจใส่ส่งเสริมทัศนคติ 1000 วันแรกแห่งชีวิตจากผู้ปกครองเพิ่มขึ้นทั้งด้านพัฒนาการ โภชนาการ และการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว
- ผู้ปกครองตระหนักและเห็นความสำคัญของการส่งเสริมทัศนคติ 1000 วันแรกแห่งชีวิต พยายามนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปรับใช้ในการดูแลบุตรหลาน
- ผู้ปกครองเรียนรู้และเข้าใจพัฒนาการแต่ละด้านของบุตรหลาน สามารถสังเกต ฝ้าระวัง กระตุ้น และส่งเสริมให้บุตรหลานมีพัฒนาการที่สมวัย หากมีพัฒนาการล่าช้าก็จะปรึกษาและพาเด็กเข้ารับการตรวจประเมินกับแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางที่โรงพยาบาล
- ผู้ปกครองเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับโภชนาการเด็ก สามารถดูกราฟการเจริญเติบโตของบุตรหลาน รายที่น้ำหนักส่วนสูงเกินเกณฑ์หรือต่ำกว่าเกณฑ์สามารถออกแบบเมนูอาหารให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละวัย เข้าใจและเห็นความสำคัญของโภชนาการเด็กพร้อมปรับเปลี่ยนเมนูอาหารให้ครบ 5 หมู่ และหลากหลาย มีเมนูอาหารเฉพาะสำหรับเด็กในแต่ละมื้อ
- รูปแบบการทำงานเฉพาะรายเป็นกระบวนการดูแลเอาใจใส่เด็กที่เชื่อมประสานระหว่างเด็ก ผู้ปกครอง ครูพี่เลี้ยง และชุมชน ทำให้เด็กได้รับการดูแลเอาใจใส่รอบด้าน ลดความเสี่ยง เห็นผลการเปลี่ยนแปลงของเด็กแบบยั่งยืน
- ผู้ปกครองประทับใจกับการดูแลเอาใจใส่แบบเฉพาะราย บอกเล่าชื่นชมการทำงานกับเพื่อนบ้านและคนในชุมชน มีผู้ปกครองรายใหม่ที่นำมาฝากเลี้ยงจากการบอกต่อของผู้ปกครอง และสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุขเป็นที่รู้จักของคนในชุมชนและยอมรับ ด้วยเป็นสถานรับเลี้ยงเด็กแรกที่มีรูปแบบการทำงานรับฝากเลี้ยงเด็กควบคู่กับการทำงานส่งเสริมฟื้นฟูสภาพครอบครัวเด็กเฉพาะราย

รูปแบบการดำเนินงานที่ 3 ส่งเสริมหัตถจรรยา 1000 วันแรกแห่งชีวิตสู่ชุมชน

เป็นการขยายแนวคิดการทำงานของสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุขสู่ชุมชน โดยมุ่งเน้นส่งเสริมสุขภาพเด็ก 0-3 ปี ให้มีโภชนาการและพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัยในช่วง 1000 วันแรกแห่งชีวิต ส่งเสริมให้ครอบครัว และชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลเอาใจใส่สุขภาพของเด็ก และสร้างการมีส่วนร่วมให้อาสาสมัคร เครือข่ายชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ร่วมกันคัดกรอง ให้คำปรึกษาเบื้องต้นและส่งต่อครอบครัวเพื่อรับการช่วยเหลือไปยังหน่วยงานต่าง ๆ

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายของการทำงานส่งเสริมหัตถจรรยา 1000 วันแรกแห่งชีวิต คือ กลุ่มเด็กทั่วไปในชุมชน

- กลุ่มเป้าหมายหลัก
 - 1) ผู้ปกครองที่ดูแลเด็กอายุ 0-6 เดือน
 - 2) ผู้ปกครองที่ดูแลเด็กอายุ 6 เดือน – 3 ปี
- กลุ่มเป้าหมายรอง
 - 1) ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และผู้นำธรรมชาติ
 - 2) องค์กรบริหารส่วนตำบล

กระบวนการทำงาน

1. ขยายแนวคิดการทำงานส่งเสริมหัตถกรรม 1000 วันแรกแห่งชีวิต ของสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุขสู่ชุมชน โดยใช้ฐานข้อมูลการลงทะเบียนรับเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิดถึง 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา ด้วยเห็นผลการเปลี่ยนแปลงของเด็กที่ฝากเลี้ยงสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุขที่ผู้ปกครองดูแลเอาใจใส่เด็กด้านพัฒนาการ โภชนาการ และความสัมพันธ์ของครอบครัวที่ดีขึ้น และคนทำงานตระหนักเห็นความสำคัญของการส่งเสริมหัตถกรรม 1000 วันแรกแห่งชีวิต และหลักคิดเด็กทุกคนควรได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียม จึงขอข้อมูลการลงทะเบียนรับเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิดถึง 3 ปีและแกนนำอาสาสมัครของแต่ละพื้นที่จากองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า หมู่ที่ 4 ชุมชนบ้านท่าสูงบน หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 ชุมชนบ้านในถุ้ง และหมู่ 15 ชุมชนบ้านบางตง เด็กที่ได้รับเงินอุดหนุนมีจำนวนอยู่ในลำดับต้นๆของตำบลท่าศาลา

2. ลงพื้นที่สำรวจกลุ่มเป้าหมายและบอกเล่าโครงการกระบวนการทำงานส่งเสริมหัตถกรรม 1000 วันแรกแห่งชีวิตสู่ชุมชน โดยประสานความร่วมมือผ่านนักพัฒนาชุมชนในพื้นที่ตำบลท่าศาลา และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านชุมชนท่าสูงบน ชุมชนบ้านในถุ้ง และชุมชนบ้านบางตง พบปะพูดคุยหาข้อเท็จจริงของจำนวนกลุ่มเป้าหมาย สภาพครอบครัว สภาพเศรษฐกิจ การดูแลเอาใจใส่ ประเด็นปัญหาที่ชุมชนห่วงใยต่อกลุ่มเป้าหมาย และสอบถามความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการฯ ซึ่งนักพัฒนาชุมชนและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เห็นประโยชน์ของโครงการ พร้อมเป็นทีมในการดำเนินโครงการในชุมชนของตนเอง เพื่อส่งเสริมสุขภาพเด็กวัย 0-3 ปี ให้มีโภชนาการ พัฒนาการที่เหมาะสมตามวัยในช่วง 1000 วันแรกแห่งชีวิต

3. ออกแบบเครื่องมือในการสำรวจข้อมูลเด็ก 0-3 ปี ในชุมชน และจัดทำฐานข้อมูลทะเบียนครอบครัว และแยกประเภทครอบครัว โดยอาสาสมัครทำหน้าที่ในการสำรวจข้อมูล เป็นแบบฟอร์มที่เก็บข้อมูลเด็กเกี่ยวกับสภาพครอบครัว ผู้ปกครองหลัก อาชีพ รายได้ ที่อยู่ จำนวนพี่น้อง สุขภาพเด็กหลังคลอด ข้อมูลเด็กเกี่ยวกับน้ำหนักแรกคลอด น้ำหนัก ส่วนสูงในปัจจุบัน ลักษณะการเลี้ยงดูเด็กในปัจจุบัน เช่น จ้างเลี้ยง พ่อแม่ดูแลเองและฝากอยู่ในความดูแลของเครือญาติ หลังได้ข้อมูลประชุมสรุปข้อมูลเด็กและครอบครัว เพื่อจัดกลุ่มประเภทครอบครัวและวางแผนการทำงานกับแต่ละกลุ่มร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุข พร้อมทั้งจัดทำทะเบียนรายชื่อเด็กและครอบครัวในระบบคอมพิวเตอร์

4. ออกแบบหลักสูตร ออกแบบหลักสูตรกิจกรรมส่งเสริมหัตถกรรม 1000 วันแรกแห่งชีวิต ร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เนื้อหามุ่งเน้นการส่งเสริมหัตถกรรม 1000 วันแรกแห่งชีวิต โดยกำหนดระยะเวลาในการพบปะจัดกิจกรรมกลุ่มเดือนละ 1 ครั้งๆ ละ 2 ชั่วโมง และหลักสูตรเนื้อหาการเรียนรู้ครั้งละ 1 เรื่อง เนื้อหาหลักสูตร เช่น หัตถกรรม 1,000 วันสำคัญอย่างไร, ความหมายและความสำคัญของโภชนาการ อาหารหลัก 5 หมู่, อาหารสำหรับเด็กแต่ละช่วงวัย (ทานนมแม่อย่างเดียวอย่างน้อย 6 เดือน, อาหารมือแรก, ปริมาณและลักษณะอาหารสำหรับเด็กแต่ละช่วงวัย), ความหมายของพัฒนาการ และพัฒนาการ 5 ด้านของเด็ก, ความสำคัญของการดูแลสุขภาพในช่องปากของเด็กตั้งแต่แรกเกิด ผลดี ผลเสียที่จะเกิดขึ้นหากไม่ได้รับการดูแลสุขภาพในช่องปาก, การดูแลสุขภาพอนามัยร่างกายอาบน้ำ ชี้อัล โส ลีบ ผมและการใช้เวลาร่วมกันในครอบครัวอย่างมีคุณภาพ ฯลฯ

5. ดำเนินการจัดกิจกรรม ร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยใช้สถานที่ศาลาประชุมของหมู่บ้าน โดยมีกระบวนการพูดคุยแลกเปลี่ยน ให้ข้อมูลความรู้ และฝึกปฏิบัติจริง มีสมาชิกได้รับประโยชน์หมุนเวียนเข้าร่วมกิจกรรมทั้ง 3 ชุมชน 77 ครอบครัว เด็ก 77 ราย เด็กทุกรายได้รับการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง วัดรอบศีรษะ และตรวจประเมินพัฒนาการตาม DSPM โดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับครูพี่เลี้ยง สร้างการเรียนรู้กับผู้ปกครองเรื่องโภชนาการ พัฒนาการที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละช่วงวัย ผู้ปกครองเรียนรู้เข้าใจและเห็นความสำคัญของการส่งเสริมหัตถจรรย์ 1000 วันแรกแห่งชีวิตเพิ่มขึ้น เด็กที่มีปัญหาด้านโภชนาการหรือพัฒนาการ อสม.จะติดตามดูแล ให้คำแนะนำผู้ปกครอง และอสม. รายงานความคืบหน้ากับเจ้าหน้าที่ชุมชนเดือนละครั้ง ผู้ปกครองสามารถออกแบบเมนูอาหารที่เหมาะสมกับวัย จัดปริมาณอาหารให้เพียงพอกับความต้องการของเด็ก และสามารถเทียบกราฟการเจริญเติบโตของเด็กได้ สามารถฝึกปฏิบัติจริงในการตรวจพัฒนาการเด็กตามคู่มือ DSPM สังเกตและเฝ้าระวังพัฒนาการของลูกหลานในความปลอดภัยของตัวเองได้ สมาชิกในครอบครัวมีกิจกรรมการกิน กอด เล่น เล่า กับเด็กบ่อยขึ้น สามารถดูแลสุขภาพช่องปากของเด็ก ให้เด็กเริ่มแปรงฟันเมื่อมีฟันซี่แรก พาเด็กมารับบริการตรวจสุขภาพช่องปาก ผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มไลน์หัตถจรรย์ 1000 วันแรกแห่งชีวิต เพื่อใช้เป็นช่องทางสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ชุมชน ครูพี่เลี้ยง อาสาสมัคร และครอบครัว

6. พัฒนาศักยภาพอาสาสมัคร ด้วยการพบปะพูดคุยเฉพาะราย กลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ เพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าการเป็นอาสาสมัครดูแลเด็กและครอบครัวในชุมชน และเสริมองค์ความรู้ในการทำงานเสริมช่วยดูแลเด็กและครอบครัว เกี่ยวกับเทคนิคการสื่อสาร การเยี่ยมบ้าน การรักษาความลับ การช่วยเหลือเพื่อให้เขาช่วยตัวเองไม่พึ่งพิง ฯลฯ ซึ่งอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านทั้ง 3 ชุมชน จำนวน 15 คน มีจิตอาสาพร้อมเสริมช่วยดูแลเด็กในชุมชนตนเองสูง ต่างพึงพอใจกับผลการจัดกิจกรรมกลุ่มในชุมชน ภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมหัตถจรรย์ 1000 วันแรกแห่งชีวิต สามารถทำให้ผู้ปกครองสนใจเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มตามนัดหมาย และเห็นผู้ปกครองเข้าใจและตระหนักการส่งเสริมหัตถจรรย์ 1000 วันแรกแห่งชีวิตเด็กได้รับการดูแลเอาใจใส่ทั้งพัฒนาการ โภชนาการ เกิดสัมพันธ์ภาพที่ดีของสมาชิกในครอบครัว อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านสามารถคัดกรองครอบครัวที่น่าห่วงใยส่งต่อหน่วยงานต่าง ๆ ได้

7. การสรุป ประเมินและขยายผล อาสาสมัครส่งเสริมหัตถจรรย์ 1000 แรกแห่งชีวิตสู่ชุมชน ได้ทำงานติดตามผลเด็กและครอบครัวต่อเนื่อง พึงพอใจกับผลงานและบทบาท “อาสาสมัครส่งเสริมหัตถจรรย์ 1000 วันแรกแห่งชีวิต” ต้องการให้แม่และเด็กในชุมชนอื่น ๆ ได้รับโอกาสดูแลเอาใจใส่เช่นชุมชนตนเอง ร่วมวางแผนการขยายพื้นที่การส่งเสริมหัตถจรรย์ 1000 วันสู่ชุมชนไปยังพื้นที่ใหม่ โดยฝ่ายการศึกษาจากองค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา ฝ่ายบริการปฐมภูมิโรงพยาบาลท่าศาลา พร้อมเสริมช่วยและให้การสนับสนุน

ซึ่งในปี 2566 มีพื้นที่สนใจ 2 พื้นที่ 4 หมู่บ้าน (หมู่ที่ 2 ชุมชนบ้านเตาหม้อ หมู่ที่ 13 ชุมชนบ้านโนไร่ หมู่ที่ 7 ชุมชนบ้านหน้าทับและหมู่ที่ 14 ชุมชนบ้านแหลม) มีอาสาสมัครสนใจและพร้อมร่วมดำเนินโครงการในชุมชนใหม่รวม 5 คน และวางแผนขยายแนวคิดเพิ่มกับกลุ่มเป้าหมาย 300 – 3,000 ที่ผ่านการเข้าร่วมอบรมพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครดูแลเด็กในชุมชนระดับจังหวัด ซึ่งในเขตอำเภอท่าศาลามีเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเข้าร่วมอบรม 9 โรงพยาบาล นับเป็นการขยาย

ผลที่สร้างโอกาสให้เด็กช่วงวัย 0-3 ปี ได้รับประโยชน์ในส่งเสริมมหัศจรรย์ 1000 วันแรกแห่งชีวิตได้กว้างขวางขึ้น

ตัวอย่างกรณีศึกษา : การส่งเสริมมหัศจรรย์ 1000 วันแรกแห่งชีวิตสู่ชุมชน

กรณีศึกษาที่ 1 : ครอบครัวเครือญาติ ชุมชนบ้านท่าสูงบน

ครอบครัวเครือญาติที่ดูแลหลานสาวอายุ 1 ขวบ 3 เดือน แทนบิดาและมารดาเด็กซึ่งต้องทำงานนอกบ้าน ยายสูงอายุ มีปัญหาสุขภาพปวดเมื่อยตามร่างกาย ขาดทักษะในการเลี้ยงดูเด็กเล็ก เลี้ยงหลานแบบตามใจ เพื่อไม่ให้หลานร้องไห้แง ให้ทานอาหารตามที่ต้องการส่วนใหญ่เด็กจะเลือกทานเฉพาะนมไม่ชอบทานข้าว ช่วงแรกของการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมมหัศจรรย์ 1000 วันแรกแห่งชีวิตร่วมกับสมาชิกในชุมชน ยายไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลวิธีการเลี้ยงดูเด็กขณะอยู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขต้องใช้วิธีติดตามเยี่ยมบ้าน เพื่อสร้างสัมพันธภาพ บอกเล่าวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมกิจกรรมรวมทั้งสอบถามข้อมูลวิธีการเลี้ยงดูเด็กเพิ่มเติม หลังยายเริ่มเข้าใจวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม ยายพาหลานเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง สอบถามเพิ่มเติมหากมีข้อสงสัย นำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปบอกต่อบิดาและมารดาเด็ก พยายามนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปรับใช้ เช่น ปรับพฤติกรรมทานอาหารของเด็กให้ทานข้าวเป็นหลักและทานนมเสริม ให้เด็กทานไข่วันละ 1 ฟอง พาเด็กไปนั่งเล่นชายทะเลร่วมกับเด็กวัยเดียวกันแทนการดูการ์ตูนหรือดูโทรทัศน์พร้อมบอกเล่าความคืบหน้าให้อาสาสมัครสาธารณสุขรับรู้อยู่เป็นระยะ กระทั่งเด็กอายุ 2 ขวบ มีน้ำหนักและส่วนสูงเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน มีพัฒนาการตามวัยทั้ง 5 ด้าน ยายเป็นแกนนำในกลุ่มบอกต่อสมาชิกในชุมชนที่ยังไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม

กรณีศึกษาที่ 2 : วันดี (กะต๊ะ) อาสาสมัครงานส่งเสริมมหัศจรรย์ 1000 วันแรกแห่งชีวิตสู่ชุมชน

เสาเข็มสำคัญในการประสานงานกับคนในชุมชนร่วมกับบ้านต้นสุข

นอกจากเพราะกะต๊ะมีลูกแล้ว เหตุผลหลักๆ ที่เป็นแรงบันดาลใจให้กะต๊ะเสียสละเวลา วางภาระหน้าที่บางอย่าง เพื่อทำงานอาสาด้วยหัวใจอยากช่วยเหลือคนในชุมชน

“ในช่วงนั้นรู้สึกที่เราได้ทำหน้าที่เต็มที่ ยิ่งรู้สึกถึงความมหัศจรรย์ของพันวันแรกที่เราได้นำความรู้นั้นมาใช้กับลูกด้วย และมีแรงบันดาลใจอยากช่วยเหลือคนในชุมชน สิ่งที่ทำไม่ได้เฉพาะเด็ก แต่ได้ครอบคลุมทั้งครอบครัวเลย ถามว่าผู้ปกครองที่นี้ดูแลเด็กดีมั๊ย บางส่วนเขาก็ว่าดูแลดีแต่อาจยังไม่ถูกต้อง แม่ดูแลได้ดีที่สุดแล้ว แต่เวลาไปสัมผัสลงพื้นที่จริงๆ ยังไม่ใช่ เพราะเขายังเห็นหน้าที่การงานสำคัญมากกว่า แม้ว่าฝากลูกไว้กับคนในครอบครัว เช่น ทิ้งลูกให้ผู้สูงอายุดูแล ซึ่งเร็วแรงก็ไม่ค่อยไหวเท่าไรก็มักปล่อยเด็กเลยตามเลย ผู้ใหญ่กินยังงี้เด็กก็กินอย่างนั้น ซึ่งไม่ใช่วัยของเด็กที่ต้องกินแบบผู้ใหญ่ พอสัมผัสเห็นหลายอย่าง ความยากจนเข้าใจว่าเขาไม่สามารถดูแลได้ดียิ่งม๊วย เราทุกคนมีต้นทุนชีวิตไม่เหมือนกัน ส่วนไหนที่เราช่วยได้ เราก็ช่วย ถ้ามีคนมาเปิดให้เขาได้รับโอกาสพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้น เขาได้รับความรู้จากต้นสุขเรื่องพันวันแรก ก็เริ่มให้ความสำคัญ จากที่ไม่สนใจเลย พอเขาได้รับความรู้ ค่อยเริ่มเพิ่มความรับผิดชอบและเห็นว่าตรงนี้สำคัญนะ”

ส่วนใหญ่ ถ้าเจอเด็กที่ลำบากเราอยากช่วย ก็เลยคุยกับเจ้าหน้าที่บ้านต้นสุข ซึ่งเป็นตัวกลางในการ

ติดต่อกับครอบครัว บางครอบครัวที่ต้นสุขเห็นว่ายังไม่ถูกสุขภาวะก็เข้ามาเยี่ยมมาดูแลในชุมชน ช่วงที่วิกฤตต้นสุขช่วยแบ่งเบาได้ครึ่งหนึ่ง เขามีชีวิตที่ดีขึ้น อย่างเช่นเด็กที่ได้รับทุนและนมผง ลดการใช้จ่าย อย่างน้อยไม่ต้องไปกู้เงินแล้วไม่มีจ่ายให้เขา

ตัวอย่างเคสที่มีพัฒนาการเปลี่ยนไปอย่างเห็นได้ชัดหลังจากมาอยู่บ้านต้นสุขได้เพียง 5 เดือน คือ น้องอับดุล เป็นเคสนี้ได้รับต่อจาก อบต. ซึ่งต้องการให้บ้านต้นสุขมารับดูแลต่อ

"เคสนี้พิเศษสุดแม่แยกทางกับพ่อ แม่ติดยา สุขภาพไม่แข็งแรงตั้งแต่เกิดเพราะว่าแม่ติดยา เกิดมาก็เป็นเด็กที่มีพัฒนาการช้า แต่เข้ามาอยู่ในต้นสุขเขามีชีวิตที่ดีขึ้น หน้าตาสดใสขึ้น"

5 เดือน ที่ได้รับการกระตุ้นพัฒนาการ และเสริมอาหารตามโภชนาการ ทำให้น้องอับดุลกลับมา มีพัฒนาการที่ดีขึ้น จากเคยพัฒนาการล่าช้า ตอนวัยได้ ขวบสามเดือน นั่งไม่ได้ ยืนไม่ได้ ทำอะไรไม่ได้เลย เป็นเด็กปกเปียก พูดไม่ได้ เล่นกับเพื่อนไม่ได้ ร้องไห้อย่างเดียว ผ่านไปอยู่ในต้นสุขได้รับการกระตุ้นพัฒนาการ และโภชนาการ เห็นการเปลี่ยนแปลงได้ชัดเจนว่า น้องอับดุลเดินได้ ตอน ขวบแปดเดือน สามารถออกทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนวัยเดียวกันได้ ร่าเริงขึ้น และไม่ร้อง เห็นชัดได้เมื่อดูจากหน้าตา แววตาที่เปลี่ยนไป

"ตอนที่เจอเขากินทุกอย่าง น้ำชา นมข้นหวาน ชาเย็นแม่กินอะไรลูกกินอย่างนั้น พอฝากเลี้ยงส่งผลว่าเด็กกินไม่ได้นะ สังเกตว่าวันที่แม่ส่งเด็กมาช่วงเช้า จะไม่เป็นนมเปรี้ยว นมช็อคโกแลต แต่ก่อนเอาน้ำส้มสำเร็จรูป หลังๆ ไม่มีเลย ที่จะมีน้ำแบบนี้ ตอนนี้น้องไปอยู่ศูนย์เด็กเล็ก การปรับตัวดีขึ้นกว่าเด็กอื่น น้องไม่ติดขวด จับมือเขียนได้ กล้ามเนื้อมัดเล็กมัดใหญ่แข็งแรงมาก ของเล่นในห้องแฟนฟานเลย"

ผลสำเร็จของการส่งเสริมหัตถจรรยา 1000 วันแรกแห่งชีวิตสู่ชุมชน

- ผู้ปกครองที่ดูแลเด็กช่วงอายุ 0-3 ปี มีความตื่นตัว ตระหนัก และเห็นความสำคัญกับการดูแลเด็ก ในช่วง 1000 วันแรกแห่งชีวิตมากขึ้น เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเพิ่มองค์ความรู้ในการดูแลบุตร หลาน ร่วมกับเพื่อนสมาชิกในชุมชนต่อเนื่องและมีการบอกต่อเพื่อนสมาชิกในชุมชนที่ยังไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม
- ผู้ปกครองนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปรับใช้ในการเลี้ยงดูเด็ก มีทักษะการดูแลโภชนาการเด็กให้เหมาะสมกับวัย มีเมนูอาหารเฉพาะสำหรับเด็ก เฝ้าระวังพัฒนาการและปรึกษาหารือเมื่อสังเกตเห็นความผิดปกติ และพาเด็กพบแพทย์เฉพาะทางหากมีพัฒนาการล่าช้า
- เด็กได้รับการดูแลเอาใจใส่โภชนาการ พัฒนาการเป็นอย่างดี เด็ก 95% มีน้ำหนักส่วนสูงเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน และเด็ก 95% มีพัฒนาการเป็นไปตามวัยทั้ง 5 ด้าน
- ชุมชนเห็นความสำคัญของการดูแลเด็กในช่วง 1000 วันแรกของชีวิตมากขึ้น มีส่วนร่วมในการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์และสำรวจกลุ่มเป้าหมายในชุมชนร่วมเรียนรู้ และติดตามผลครอบครัวที่มีความเสี่ยงต่อเนื่อง
- งานส่งเสริมหัตถจรรยา 1,000 วันแรกแห่งชีวิตสู่ชุมชนเป็นเครื่องมือที่ทำให้ชุมชนได้ดูแลสมาชิกครอบครัวทุกกลุ่มเป้าหมายในชุมชนเพิ่มมากขึ้น สามารถพัฒนาต่อยอดคัดกรองกลุ่มเป้าหมายที่มี

ความเสี่ยงต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ ลดความเสี่ยงที่เด็กจะได้รับการดูแลที่ไม่เหมาะสมและมีคุณภาพชีวิตต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

- เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างเครือข่ายในการดูแลเด็ก ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบล โรงพยาบาล ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขและผู้นำธรรมชาติในชุมชน

ปัจจัยการพิจารณา	ปัจจัยภายใน		ปัจจัยภายนอก	
	จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)	โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
				- แผนการสนับสนุนงบประมาณที่ยั่งยืนไม่เป็นไปตามแผน
3. วัสดุ อุปกรณ์ อาคาร สถานที่ สภาพแวดล้อม (Material)	<ul style="list-style-type: none"> - อาคาร สถานที่ ห้องเรียน ได้มาตรฐานข้อกำหนดตามแบบประเมินของพมจ. มีความแข็งแรงมั่นคงและปลอดภัยสำหรับเด็ก - มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก - มีสื่อการเรียนรู้ที่เพียงพอสำหรับเด็ก 	- ระบบการจัดเก็บข้อมูลยังไม่มีประสิทธิภาพ	- ได้รับการสนับสนุนสถานที่ และอาคาร ศูนย์เด็กเล็กเดิม จากองค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลาที่นำมาปรับปรุงใหม่	- งบประมาณด้านจัดก่อสร้างอาคาร สถานที่ และปรับปรุงภูมิทัศน์มีจำนวนจำกัด
4. การบริหารจัดการ (Management)	<ul style="list-style-type: none"> - บริหารงานภายใต้ความดูแลของสหทัยมูลนิธิ ซึ่งเป็นองค์กรสวัสดิการเด็กและครอบครัวที่ได้รับความเชื่อถือ - สหทัยมูลนิธิมีเป้าหมายในการดำเนินงานที่ชัดเจน สามารถบริหารจัดการได้อย่างอิสระ - สหทัยมูลนิธิมีภาคีเครือข่ายในชุมชนท้องถิ่น ที่ให้ความเชื่อถือ พร้อมประสานสนับสนุนเสริมช่วย - มีหลักธรรมาภิบาล บริหารด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ 	- โครงสร้างของเรายังไม่ได้เตรียมความพร้อมในการถ่ายโอน	<ul style="list-style-type: none"> - มีโอกาสแลกเปลี่ยนแนวคิดความรู้ และข้อมูลข่าวสารการทำงานเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายมากขึ้น และมีทีมสหวิชาชีพในการทำงานเครือข่ายด้านเด็กและครอบครัว - ภาครัฐทั้งในระดับชาติและท้องถิ่นเปิดโอกาสและเวทีความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ รวมถึงมีระบบสารสนเทศ 	- หน่วยงานรัฐและสถาบันวิชาการมีระบบฐานข้อมูลและชุดความรู้พัฒนาการเด็ก อยู่เป็นจำนวนมาก แต่ไม่มีเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างรัฐ/NGOs/หน่วยงานวิชาการ

ปัจจัยการพิจารณา	ปัจจัยภายใน		ปัจจัยภายนอก	
	จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)	โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้หลักการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมินผล - ใช้กระบวนการทำงานด้านสังคมสงเคราะห์ และงานพัฒนาชุมชนเข้ามาช่วยเสริมเรื่องการทำงานกับเด็กและครอบครัว 			

สรุปความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

➤ วัตถุประสงค์ที่ 1. เพื่อสร้างความตระหนักและความสำคัญของแนวคิดมหัศจรรย์พันวันแรก

-: 4 ปีเต็มที่ผ่านมา การดำเนินงานส่งเสริมมหัศจรรย์พันวันแรกแห่งชีวิตยังคงเป็นไปอย่างต่อเนื่อง บุคลากร ครูพี่เลี้ยง ผู้ปกครองเด็ก บุคคล และองค์กรในชุมชนที่เกี่ยวข้องตระหนักและเห็นความสำคัญในการดูแลเด็ก 1000 วันแรกมากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ ภาครัฐที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือและเสริมศักยภาพตามภารกิจของแต่ละภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง และกว้างขวางขึ้น ทั้งที่บ้าน สถานรับเลี้ยงเด็ก หน่วยงานให้บริการ และในชุมชน

➤ วัตถุประสงค์ที่ 2. พัฒนาและเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วนให้เกิดกิจกรรมสร้างสรรค์ในการส่งเสริมพันวันแรกแห่งชีวิต

-: มีการประชุมสัมมนาในระดับจังหวัด เพื่อเสริมสร้างแนวคิดการส่งเสริมมหัศจรรย์พันวันแรกแห่งชีวิตให้เป็นที่เข้าใจอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มอสม. และผู้นำชุมชนในพื้นที่ ได้ร่วมกันทำโครงการส่งเสริมมหัศจรรย์พันวันแรกแห่งชีวิตในชุมชนตำบลท่าศาลารุ่นแรก 3 หมู่บ้าน มีกิจกรรมต่อเนื่องในชุมชน มีการสรุปบทเรียน ซึ่งได้รับผลเป็นที่น่าพอใจ และกำลังขยายผลเพิ่มขึ้นอีก 4 หมู่บ้าน และกำลังจะขยายไปยังอำเภออื่นด้วย

➤ วัตถุประสงค์ที่ 3. เป็นศูนย์ต้นแบบของชุมชนและขยายผลต่อไปสู่ระดับภูมิภาค

-: บ้านต้นสุข ท่าศาลาเป็นสถานรับเลี้ยงเด็กทางเลือกใหม่ที่เชื่อมร้อยความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายที่ครบวงจร มีผลงานเชิงประจักษ์ที่ได้รับอนุญาตและรับรองมาตรฐานสถานรับเลี้ยงเด็กจากพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครศรีธรรมราช อีกทั้งได้รับคำชื่นชมจากผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องถึงผลการพัฒนาเด็ก ที่สำคัญมีตัวอย่างของเด็ก ๆ ที่ผ่านการดูแลจากบ้านต้นสุขที่มีการเจริญเติบโตและพัฒนาการที่สมวัยในทุกด้าน เมื่อไปเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งใหม่ตามเกณฑ์ ได้รับคำชื่นชมจากครูพี่เลี้ยงถึงความพร้อมที่จะเรียนรู้รอบด้านที่ต่างไปจากเด็กอื่น ๆ ในวัยเดียวกัน

-: เชื่อกันว่าบ้านต้นสุขสามารถเป็นศูนย์ต้นแบบที่จะนำไปปรับใช้ตามบริบทของแต่ละชุมชนและสามารถขยายผลกว้างขวางต่อไปได้ ผลสำเร็จการทำงานบ้านต้นสุข 4 ปีที่ผ่านมา คือ

1. เด็กได้รับการดูแลใส่ใจด้านพัฒนาการและโภชนาการแบบเฉพาะรายซึ่งเห็นผลการเปลี่ยนแปลงด้านพัฒนาการและโภชนาการที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน

2. ครอบครัวของเด็กที่มาฝากเลี้ยงที่เดย์แคร์ เห็นความสำคัญและตระหนักในการดูแลเอาใจใส่เด็กด้านพัฒนาการ โภชนาการและการใช้เวลาร่วมกันในครอบครัวอย่างมีคุณภาพที่เห็นผลอย่างชัดเจน

3. บ้านต้นสุขเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยให้เด็กได้รับโอกาสในการส่งเสริมมหัศจรรย์พันวันแรกอย่างเท่าเทียม

บทที่ 3 : ปัจจัยความสำเร็จ

จากการทบทวนผลการดำเนินงานในภาพรวมตลอดระยะเวลา 4 ปีเศษ ของการขับเคลื่อนงาน และพิจารณาความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ 3 ข้อดังกล่าว สามารถประมวลปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญๆได้ 8 ข้อ คือ “เริ่มต้นด้วยคุณค่า สร้างสรรค์พัฒนาอย่างมีส่วนร่วม หลอมรวมความเชี่ยวชาญ ประสานทรัพยากรหลายภาคส่วน ประมวลผลเป็นระยะ กล้าคิดลองนอกกรอบ หมั่นมองรอบด้าน และ สานสร้างให้ยั่งยืน” ทั้ง 8 ข้อนี้ สรุปลงเชื่อมโยงกันเป็น 4 เสาหลัก ตอกหลักเป็นรากฐานที่แข็งแรงในการดำเนินงานมหัศจรรย์ 1000 วันแรกแห่งชีวิต บ้านต้นสุข ท่าศาลา ดังนี้

ปัจจัยความสำเร็จโครงการส่งเสริมหัตถกรรมพื้นบ้านแรกแห่งชีวิต บ้านต้นสุข ท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

เริ่มต้นด้วยคุณค่า

หลอมรวมความเชี่ยวชาญ

ประมวลผลเป็นระยะ

หมั่นมองรอบด้าน

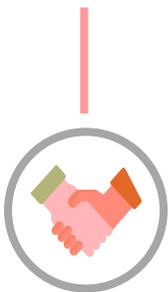

สร้างสรรค์พัฒนาอย่างมีส่วนร่วม

ประสานทรัพยากรหลายภาคส่วน

กล้าคิดลองนอกรอบ

สานสร้างให้ยั่งยืน

เสาต้นที่ 1

เริ่มต้นด้วยคุณค่า และ สร้างสรรค์พัฒนาอย่างมีส่วนร่วม

กว่าจะมาเป็นบ้านต้นสุข

บ้านที่ปลูกด้วยหัวใจและความรัก จักแข็งแรงได้มาจากเสาหลักสี่ต้น ภายในเสาแต่ละต้นซ่อนเสาเข็มเล็ก ๆ หยั่งลึกลงไปบนผืนดิน เพื่อเสริมกำลังให้เสาใหญ่ทั้งสี่มีฐานรากแข็งแรง มั่นคง และยั่งยืน เช่นเดียวกับการเดินทางของบ้านต้นสุข ที่เริ่มต้นด้วยการตระหนักถึงคุณค่าของการตอกเสาเข็มเพื่อฐานรากที่มั่นคง ไม่ใช่เพียงเพื่อเป้าหมายให้เด็กไทย 1000 วันแรกเติบโตอย่างมีคุณภาพเท่านั้น แต่เพื่อเป็นต้นแบบสถานรับเลี้ยงเด็กทางเลือกที่มีมาตรฐาน เชื่อมร้อยความร่วมมือ ส่งต่อแนวคิดเชิงคุณค่าเพื่อเด็กไทย โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง และกลุ่มภาวะยากลำบากเป็นพื้นฐานสำคัญด้วย

การเกิดขึ้นของบ้านต้นสุขมาจากความปรารถนาดีและตั้งใจของผู้ใหญ่ใจดีทั้งระดับชุมชน ท้องถิ่น ประเทศ และนานาชาติ ที่ร่วมสร้างสรรค์พัฒนาโครงการนี้ให้เกิดขึ้นจริง พร้อมเป็นแหล่งเติบโตเรียนรู้ สำหรับเด็กวัย 6 เดือน ถึง 2 ขวบครึ่ง ในอำเภотаสาลา

4 คุณค่าใหญ่ ก่อให้เกิดบ้านต้นสุข ท่าสาลา เป็นโมเดลต้นสุขที่เริ่มต้นจากหน่วยงานทุกฝ่ายที่พร้อมร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมสร้าง เมื่อทุกฝ่ายได้มองเห็นภาพต้นสุข ก็สัมผัสได้ถึงคุณค่าทางจิตใจ คุณค่าต่อชุมชน คุณค่าต่อสังคม และคุณค่าต่อประเทศชาติ โดยมี 3 องค์กรภาคีเปรียบเหมือนเสาเอก ที่มีหัวใจปรารถนาสร้างสรรค์สังคมที่ดีกว่า เพื่อให้เด็กไทยเติบโตมีคุณภาพอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย

- องค์กรสนับสนุนแนวคิดและเงินทุน (Danone Eco fund/ประเทศไทย)
- องค์กรด้านสวัสดิการเด็กและครอบครัว (สหทัยมูลนิธิ กทม./นครศรีฯ)
- องค์กรขับเคลื่อนเชิงนโยบาย (สภาองค์กรพัฒนาเด็กและเยาวชนในพระราชูปถัมภ์)

ปลูกด้วยรัก บ่มเพาะด้วยใจ

หนึ่งในแสงเทียนเล่มน้อยผู้อยู่เบื้องหลังตั้งแต่ก่อนเริ่มสร้างบ้านต้นสุข คือ ผู้ประสานงานจากดานอน ประเทศไทย ได้บอกเล่าถึงสาเหตุที่ทำให้ดานอน ตัดสินใจเลือกพื้นที่ท่าสาลา เกิดหลังจากการลงพื้นที่เยี่ยมเด็กในครอบครัวเปราะบางร่วมกับสหทัยมูลนิธิ ท่าสาลา เยี่ยมชมการตรวจสุขภาพเด็กเล็กโรงพยาบาลท่าสาลา ได้พบหมออาร์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านหัวคู ผู้มีความรักและเชี่ยวชาญในด้านการพัฒนาการเด็ก ได้ลงไปสัมผัสครอบครัวและเด็กๆ ในชุมชนอย่างใกล้ชิด จนเห็นถึงความยากลำบากและช่องว่างทางโอกาสของเด็กที่จะได้เข้าถึงการดูแลที่มีคุณภาพและถูกต้องเหมาะสมในอำเภотаสาลา

เพราะมองเห็นความสำคัญว่า หากแม่หรือผู้ดูแลเด็ก มีองค์ความรู้แล้วใส่ใจด้านโภชนาการและพัฒนาการเด็กที่ถูกต้อง จะเกิดประโยชน์ต่อเด็กสูงมาก นี่เป็นอีกเหตุปัจจัยสำคัญ ที่ทำให้ดานอนเลือกลงทุนสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้เด็ก ในอำเภотаสาลา ก่อเกิดเป็นสถานรับเลี้ยงเด็ก ชื่อ “บ้านต้นสุข” ด้วยตัวเลขประชากรเด็กที่มีอัตราการเกิดค่อนข้างสูง และมีกลุ่มเปราะบางที่มีภาวะยากลำบากอยู่จำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานของสหทัยมูลนิธิ ภาคใต้ ที่มีสถิติจำนวนผู้ใช้บริการในอำเภотаสาลาสูงเป็นอันดับ

งานนี้ เป็นตั้งสายธารความสุข ที่นอกจากจะเป็นพลังใจให้แก่กันและกันแล้ว ก็พร้อมส่งต่อความสุขไปยังเด็ก ๆ ให้เติบโตเป็นต้นสุขที่มีคุณภาพและมีคุณค่าต่อสังคมในปัจจุบันและอนาคต

บทเพลงสายธารแห่งความสุข

“สายธารแห่งความสุข	ไหลเรื่อยเอื่อยรินไหล
ต้นธารคือหัวใจ	ที่ยิ่งใหญ่และงดงาม
ไหลหลังตั้งน้ำใจ	ใสเย็นเป็นสายธาร
หล่อเลี้ยงกายใจ	ให้เบิกบาน
ทุกชีวิตสุขสำราญ	สัมผัสสายธารความสุขเอย.”

บทเพลงสายธารแห่งความสุข ที่คนทำงานร่วมกันร้องในช่วงเตรียมงาน บอกเล่าเรื่องราวและบรรยากาศความร่วมมือร่วมใจ รวมถึงการเชื่อมร้อยหัวใจของทุกคนนับตั้งแต่รุ่นบุกเบิก ก่อให้เกิดคุณค่าที่ยิ่งใหญ่ส่งมอบถึงหัวใจเด็กๆ เป็นต้นธารแห่งความสุขที่ร่วมสร้างต้นสุขให้เติบโตใหญ่ กลายเป็นชีวิตที่มีคุณค่าและเปี่ยมด้วยคุณภาพ

พัฒนาอย่างสร้างสรรค์

เสาต้นแรกของบ้านต้นสุข สำเร็จในเบื้องต้นอย่างงดงาม มาจากภาพเบื้องหลังของการร่วมสร้างสรรค์พัฒนาจากภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนที่พร้อมร่วมแรงร่วมใจ ให้โครงการนี้เดินหน้าและสร้างสุขให้กับเด็กในชุมชน และครอบครัวได้สำเร็จตามเจตนารมณ์ อาทิ อบต.ท่าศาลา อบต.ท้ายสำเภา อบต.สระแก้ว ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอบต. รพต. รพ.ท่าศาลา ฯลฯ การรวมใจมีส่วนร่วมสร้างสรรค์พัฒนาให้เกิดบ้านต้นสุข ท่าศาลาแห่งนี้ เหมือนสร้างบ้านด้วยรัก ลงเสาเอกด้วยใจ ทุก ๆ มือที่หยิบยื่น ไม่ใช่แค่ร่วมสร้าง แต่ร่วมคิดสร้างสรรค์ พัฒนา ร่วมแรง และร่วมใจ

ไม่ใช่เรื่องง่าย ที่จะเกิดความร่วมมือของทุก ๆ ฝ่าย หากไม่มีเป้าหมายหรืออุดมการณ์เดียวกัน ในการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีเพื่อเด็กไทย บ้านต้นสุขแห่งนี้ จึงเปี่ยมไปด้วยความรักและผูกพัน รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของร่วมกัน บ้านต้นสุขจึงไม่ใช่แค่สถานรับเลี้ยงเด็กที่มีเพียงอัฐ หิน ดิน ทรายเป็นอาคาร แต่ยังหลอมรวมใจคนในท่าศาลา ชุมชน รวมถึงองค์กรท้องถิ่น องค์กรระดับจังหวัด และองค์กรระดับประเทศ

นับตั้งแต่การพูดคุยแลกเปลี่ยนระดมสมองกันในระดับผู้บริหาร ขอมติจากคนทำงาน และประชุมเชิงปฏิบัติการกับองค์กรภาคีเครือข่ายความร่วมมือในชุมชนของสหทัยมูลนิธิ ใน จ.นครศรีธรรมราช (ที่ปรึกษา, อาสาสมัคร เพื่อนภาคี และสหทัยมูลนิธิ)

ในส่วน 3 องค์กรภาคีหลักได้แบ่งภารกิจกันทำหน้าที่ เตรียมการต่าง ๆ ทบทวนแนวคิด แนวทางการทำงาน ศึกษาเรียนรู้ข้อมูล มาตรฐานงาน คัดสรรคนทำงาน ทั้งหัวหน้าศูนย์ ครูพี่เลี้ยงเด็ก นักโภชนาการ นักพัฒนารอบครัวและชุมชน วางแผนจัดสรรภารกิจ และเชิญชวนเพื่อนร่วมทางในชุมชนพื้นที่ร่วมสนับสนุนงาน ทั้งในรูปแบบกิจกรรมการฯศูนย์และที่ปรึกษา หรือร่วมเสริมช่วยทำงานด้านต่าง ๆ ร่วมสร้างแนวคิดและ

เสริมแรงบันดาลใจ เพื่อเด็ก ๆ และเพื่อนมนุษย์ที่ยากลำบาก

เปิดบ้านต้นสุข สถานรับเลี้ยงเด็กเล็กวัย 6 เดือน - 2 ขวบครึ่ง ในตำบลท่าศาลา อย่างไม่เป็นทางการ ในวันที่ 9 กรกฎาคม 2562 และได้รับอนุมัติจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัด นครศรีธรรมราชอย่างเป็นทางการในวันที่ 27 ธันวาคม 2562 เปิดรับเด็กเข้ามาในความดูแล วันที่ 3 มกราคม 2563

วันเปิดบ้าน :

บทเพลงต้นสุข

อยากจะมีต้นไม้สักต้น เราทุกคนต้องทำอย่างไร
ถ้าอยากจะมีความสุขสดใส มีหัวใจที่แสนเบิกบาน
อยากมีต้นไม้แต่ไม่ได้เริ่มปลูก แล้วเราจะมีต้นไม้ได้อย่างไร
อยากมีความรัก ต้องรู้จักการให้ แล้วความสุขใจก็จะเกิดขึ้นมา
สุข สุข สุข ความสุขอยู่ไหนใด
สุข สุข สุข ความสุขมันอยู่ที่ไหน
อยากจะมี ฐู ฐู ความสุขมันอยู่ไหนใด
อยากจะมี ฐู ฐู ความสุขเริ่มต้นที่ไหน
เริ่มต้นได้ที่ต้นสุข

เพลงต้นสุขเริ่มต้นด้วยความรักด้วยเวลาสั้นเพียง 1 คืน แต่อยู่ในความทรงจำและเป็นพลังขับเคลื่อนงานที่ยังลืออยู่ในทุกๆ ใจยาวนาน.. *ความสุขเริ่มต้นที่ไหน? เริ่มต้นได้ที่ต้นสุข..*

การเริ่มต้นเปิดบ้านต้นสุข ด้วยบทเพลงที่เต็มไปด้วยความรักและปรารถนาดีต่อโลกและสังคม มีคำถามและคำตอบที่คนทำงานต้องนำไปขยายผล ดึงก้องต้อนรับวันเปิดบ้าน ผ่านสายกีตาร์จากครูยอด ผู้ที่แต่งเนื้อร้องและทำนองเองในวันเปิดบ้าน คลอด้วยเสียงไวโอลินใสๆ จากพิมต อาสาสมัครสหทัย

ครูผึ้ง ผู้มีส่วนในการรังสรรค์บทเพลงนี้ มีความเห็นว่าเหมาะที่จะเป็นเพลงประจำบ้านต้นสุข “พอเราร้องให้ใครฟัง เราารู้สึกว่า เป็นเพลงที่จดจำได้ง่าย ร้องได้ง่าย น่าจะเหมาะกับคุณครูที่ศูนย์ เหมาะสำหรับเด็ก ๆ ชอบตรงท่อน สุข สุข สุข”

การเริ่มต้นด้วยคุณค่าเป็นพลังยิ่งใหญ่ในการขับเคลื่อนให้เกิดบ้านต้นสุข ก่อให้เกิดการสร้างสรรคพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมในทุกมิติกับหลากหลายกลุ่มภาคีเครือข่าย ตลอดจนคนในชุมชนเพื่อสรรสร้างบ้านต้นสุขให้ขับเคลื่อนงานด้วยคุณค่าและความหมายต่อเด็กไทย

สิ่งสำคัญที่บ้านต้นสุขทำแตกต่างจากสถานรับเลี้ยงเด็กอื่นๆ คือ การมองไกลไปข้างหน้ากว่าจุดที่ยืน และมองเห็นว่า “ครอบครัว” คือ หัวใจสำคัญในการวางรากฐานให้เด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพ การทำงานในบ้านต้นสุข จึงเป็นการเชื่อมร้อยดวงใจให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการทำงานนี้ อย่างมีความสุข ด้วยองค์ความรู้ต่างๆ จากผู้เชี่ยวชาญอย่างถูกทิศทาง ทั้งครูพี่เลี้ยง ผู้ปกครอง เด็ก และองค์กรต่างๆ ในชุมชน มีบทบาทร่วมกัน ช่วยกันสานต่อติดกระดุมเม็ดต่อๆ ไปให้ถูกต้องและงดงาม

ด้วยเจตจำนงเริ่มแรกของ “บ้านต้นสุข” คือ การเริ่มต้นสร้างต้นธารแห่งความสุขอย่างยั่งยืนให้กับเด็ก ครอบครัว และชุมชน ไม่ใช่เพียงต้องการสร้างสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันที่ฝากเลี้ยงเด็กแบบไปเช้ากลับเย็นแล้วจบ

กองทัพทรัพยากรท่าศาลา

การขับเคลื่อนงานต้องทำแบบเชิงรุก และพร้อมรับกับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด ทีมต้นสุขพร้อมสนับสนุนให้พนักงานเกือบและทุกภาคส่วนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ทั้งยังได้รับความร่วมมืออย่างดีจากหลายๆ หน่วยงานตั้งแต่ระดับเล็กๆ ไปจนถึงองค์กรท้องถิ่น เพื่อร่วมขับเคลื่อนงานนี้

งานเชิงรุกของบ้านต้นสุข สำเร็จได้ด้วยการประสานมือ ประสานใจจากทรัพยากรท้องถิ่นทุกภาคส่วน เข้ามาร่วมขับเคลื่อนไปด้วยกัน อาทิ

- โรงพยาบาลท่าศาลา ช่วยเรื่องการตรวจรักษาสุขภาพและประเมินพัฒนาการเด็กที่ล่าช้า
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหัวคู อำเภوتاศาลา ผู้อำนวยการมีประสบการณ์และทำงานเชิงรุกในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเชิงประจักษ์ และเชิงปฏิบัติการในพื้นที่อำเภوتاศาลา ช่วยสร้างการเรียนรู้ให้ครูพี่เลี้ยงต่อเนื่อง และเปิดพื้นที่รพ.สต.ให้ครูพี่เลี้ยงได้ฝึกฝนการทำงาน
- ฝ่ายการศึกษาและฝ่ายสวัสดิการสังคม อบต.ท่าศาลา เป็นภาคีสำคัญที่ทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดในการร่วมดูแลเด็กและครอบครัวที่อยู่ในภาวะยากลำบาก
- วัดท่าสูง ผู้สนับสนุนทรัพยากรพื้นที่จัดตั้งอาคารผ่านอบต.ท่าศาลา ก็เป็นอีกภาคีสำคัญที่แบ่งปันให้ อบต.ใช้พื้นที่เขตวัดสร้างอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ของ อบต. และบ้านต้นสุข ก็ได้รับอานิสงส์นี้ด้วย
- สหทัยมูลนิธิ ภาคใต้ และเครือข่ายชุมชนพื้นที่ พร้อมเสริมองค์ความรู้ทักษะการฝึกปฏิบัติจริง เช่น การฝึกฝนการเยี่ยมบ้านเด็ก การทำงานกับครอบครัวร่วมกับนักสังคมสงเคราะห์ของสหทัยมูลนิธิ การฝึกงานที่บ้านเด็ก รพ.มหาราช นครศรีธรรมราช
- นอกจากนี้ยังมีการประสานทรัพยากรบุคคลและอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานบ้านต้นสุขอย่างต่อเนื่องตามวาระและโอกาส

การเฟ้นหาผู้เชี่ยวชาญเบอร์หนึ่งในประเทศไทย เพื่อหลอมรวมความเชี่ยวชาญเป็นองค์ความรู้ส่งมอบให้บ้านต้นสุข นับเป็นบุญแดดอกสำคัญที่ทำให้เกิดการประสานงานทรัพยากรหลายภาคส่วนในชุมชน ต.ท่าศาลา ได้ขับเคลื่อนงานสำเร็จตามเป้าหมาย

มุมมองของผู้เชี่ยวชาญแต่ละด้าน ในการขับเคลื่อนงานบ้านต้นสุขกับมหัศจรรย์พันวันแรก

ศ.ดร.กิตติ สรณเจริญพงศ์ อาจารย์ประจำสถาบันโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล อธิบายว่า “การเปิดศูนย์ดูแลเด็กเล็ก ไม่ใช่เพียงแค่ทำหน้าที่รับเลี้ยงเด็กในขณะที่พ่อแม่ไปทำงานเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงการให้ความรู้ด้านอาหาร และโภชนาการ เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ เพราะหญิงตั้งครรภ์ที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย หรือผู้ที่ท้องในวัยเรียน กลุ่มเหล่านี้จะมีปัญหาเรื่องโภชนาการ โดยเฉพาะปัญหาการขาดสารอาหาร ซึ่งถ้าหากในระหว่างตั้งครรภ์เกิดภาวะดังกล่าว จะทำให้ลูกที่ออกมามีปัญหาด้านโภชนาการไปด้วย ส่งผลต่อพัฒนาการของเด็ก “จะต้องให้ความรู้โภชนาการช่วงแรกของชีวิต ซึ่งนับตั้งแต่ปฏิสนธิ จนถึง 2 ขวบ เพื่อช่วยให้หญิงตั้งครรภ์จนกระทั่งคลอดสามารถเลือกรับประทานอาหารที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งการกินอย่างชาญฉลาด และครบ 5 หมู่ ช่วยให้ลูกในครรภ์มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง คลอดตามกำหนด น้ำหนักตัวหนักปกติ และลดความเสี่ยงในการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรังได้อีกด้วย”

คุณแก้ว นักโภชนาการเด็ก สถาบันโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล กล่าวถึง การเจริญเติบโตของเด็กมีส่วนประกอบหลายด้าน ทั้งพันธุกรรม พัฒนาการ รวมถึงด้านโภชนาการที่ถูกต้อง เดิมผู้ปกครองมีความเชื่อผิดๆ ในการเลี้ยงดูเด็ก เช่น เลี้ยงด้วยนมข้นหวาน เพราะเชื่อว่ากินแล้ว ระบบย่อยอาหารและขับถ่ายดี การทำงานตรงนี้ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจใหม่ที่ถูกต้องทั้งกับครูพี่เลี้ยง กับผู้ปกครอง และคนในชุมชน

เรื่องโภชนาการเด็ก เป็นเรื่องที่ส่งเสริมสุขภาพทั้งทางกายและใจ หากเด็กทานสิ่งที่เขาชอบ จะทำให้เขาอารมณ์ดี พัฒนาการดี เปิดใจรับอาหารใหม่ๆ ซึ่งบางคนตัดสินใจอาหารด้วยรูปร่างภายนอก เช่น ข้าวสีดำไม่กิน อันนี้มีผลทางใจยิ่งถ้าโดนบังคับ ถ้าสิ่งนั้นเค้าตัดสินใจว่าไม่กิน แต่มีประโยชน์ มีคุณค่า เค้าก็จะได้คุณค่าอาหารนั้น ไม่ได้อะไรไปทดแทน ครูพี่เลี้ยงจำเป็นต้องใช้จิตวิทยาเด็กมาช่วยให้เด็กได้เปิดใจลองกินสิ่งที่ไม่ชอบ

“ถ้าทานอาหารตามหลักโภชนาการที่ถูกต้องสมวัยจะทำให้เด็กมีสุขภาพกายและใจที่ดี การเริ่มต้นที่ดีทางโภชนาการเป็นส่วนสำคัญเมื่อเขาเติบโต เพราะเป็นการปูรากฐาน ตัวอย่าง เด็กน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ พอใส่ใจด้านโภชนาการน้ำหนักค่อยๆ ขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงในการเติบโต จัดสรรเมนูพิเศษสำหรับเด็ก บดหยาบ ฟักทอง ข้าว ตับ ไข่ ที่บดแล้วผสมในนั้น เป็นรายละเอียดที่ใส่ใจจริงๆ ไม่ใช่ข้าวกับไข่ หรือข้าวแล้วซूपแค่นั้น เด็กพันวันแรกต้องใส่ใจตั้งแต่เขาเริ่มทาน”

ช่วงสถานการณ์โควิดจะมีเมนูอาหารให้พร้อมตะกร้ายังชีพ โดย อ.กิตติ แนะนำว่าต้องมีผักหลากสี แคโรท ฟักทอง ผักใบเขียว พร้อมมีเมนูให้ผู้ปกครองทำให้เด็กทาน มีไลน์กลุ่มที่นักโภชนาการคอยให้คำแนะนำ ข้อมูลสุขภาพ ว่าการที่เด็กได้กินอาหารนี้มีประโยชน์อย่างไร มีจดหมายข่าวส่งให้ผู้ปกครองเป็นระยะว่า การไม่มีน้ำตาล ไม่มีผงปรุงรส ดีกับเด็กยังไง เด็กจะมีเมนูอาหารของเด็ก ไม่ปนกับของผู้ใหญ่ ไม่ปรุงรส ไม่เค็ม

หลังจากนั้นมีการติดตามประเมินผล พบว่า ผู้ปกครองใส่ใจกับการทำอาหารเมนูเด็กมากขึ้น “เด็กที่โตมาออกจากบ้านต้นสุขพอไปเข้าโรงเรียน ทุกคนชื่นชมว่าเด็กมีความสุข ซึ่งเป็นบทพิสูจน์ได้ว่า การดูแลเรื่องอาหารตามหลักโภชนาการที่ถูกต้องช่วยให้เด็กมีสุขภาพกายใจดี”

หลักการส่งเสริมโภชนาการเด็กของบ้านต้นสุข

“ครบคุณค่า หลากสีล้วน ธรรมชาติ สะอาดปลอดภัย หยาดละเอียดตามวัย ใส่ใจทุกขั้นตอน”

อาจารย์พิกุล ขำศรีบุศ ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาการเด็ก ศิริราชพยาบาล ได้กล่าวถึงพัฒนาการ พัฒนวันแรกว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด โดยมีงานวิจัยรองรับว่าสามารถสร้างให้เด็กมีพัฒนาการทางสมองที่ฉลาดและมีคุณภาพได้ เพราะเด็กช่วงพัฒนวันแรกนี้เป็นช่วงที่สมองกำลังเติบโตที่สุด การส่งเสริมพัฒนาการเด็กในช่วงนี้จึงสำคัญมากที่สุด

“พ่ผู้เด็กตั้งแต่แรกเกิดทุกจังหวะชีวิตของเด็กมีส่วนสำคัญหมด แต่ช่วงพัฒนวันแรกสำคัญที่สุด ช่วงนี้ดีที่สุด ที่มีบทพิสูจน์มาแล้วว่าสร้างเด็กเก่งที่สุดในโลก น่าเสียดายที่เราเว้นช่วงว่างของชีวิตเด็กตั้งแต่ในท้องถึงสามขวบ เราปล่อยเวลาไปเฉยๆ”

ความเข้าใจผิดคิดว่าเด็กขาดสารอาหาร จะทำให้ไม่สามารถมีพัฒนาการได้ อ.พิกุลได้ตอบถึงความกระจ่างในเรื่องนี้ว่า มีงานวิจัยรองรับว่าเด็กที่ขาดอาหารระดับหนึ่ง ส่วนมากพัฒนาการเขายังไปได้เหมือนเด็กปกติ ที่เหลือเป็นหน้าที่ของบ้านต้นสุข ที่ได้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละด้านมาอบรมกับครูพี่เลี้ยงและทีมต้นสุข เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในทิศทางถูกต้องเรื่องพัฒนาการ

“เราอย่าไปดูลูกเด็กนะ พัฒนาการเขายังเหมือนเดิม ที่ช้าเพราะว่าพ่อแม่ไม่ช่วย ไม่ใช่ว่าเด็กทำอะไรไม่ได้ บางครั้งเสียดายเด็กขาดโอกาสตรงนี้ ซึ่งเด็กทุกระดับอายุเขาเก่งเท่า ๆ กัน ดูตอนเกิดวันแรก พอเข้าไปเรื่อย ๆ เราจะรู้เลยว่าบ้านไหนสนใจไม่สนใจ เด็กเก่งเพราะว่าพ่อแม่สนใจ เด็กที่ทำไม่ได้นั่นเพราะถูกจำกัดสิทธิมากเกินไป ไม่ใช่เขาทำอะไรไม่ได้ แต่พ่อแม่จำกัดไม่ช่วยเขา ความจริงแล้วเด็กเหมือนกันหมด ร่ำรวย ยากจนมาน้อยเหมือนกันอยู่ที่เราช่วยเสริมเขามากน้อยแค่ไหน”

การเติบโตอย่างมีคุณภาพของเด็กมาจากหลายเหตุปัจจัย ทั้งเรื่องพัฒนาการด้านร่างกายและสมอง เป็นสิ่งที่ต้องทำควบคู่กัน เพื่อการเติบโตอย่างมีคุณภาพ ซึ่งอ.พิกุล เชื่อมันในมหัศจรรย์พัฒนวันแรกของเด็ก หากมีการส่งเสริมพัฒนาการและโภชนาการให้ถูกต้องและถูกทิศทาง

“เด็กทำได้โดยอยู่ในเนื้อตัวของเขาที่มีความมหัศจรรย์และสามารถทำได้อยู่แล้ว สิ่งที่สำคัญชมเขาบ่อยไหม ถ้าทำไม่ได้ก็ต้องช่วย เด็กเก่งอยู่แล้วเราจะไปจำกัดศักยภาพเขาเพื่ออะไร กระตุ้นเตือนให้เห็นความสำคัญของเด็กวัยนี้ เสียดายไม่มีคนส่งเสริมให้เด็กวัยนี้มีพัฒนาการเติบโตสมวัยอย่างถูกต้อง ถือเป็นช่วงเวลาทอง พอผ่านไปแล้วก็ย้อนเวลากลับมาไม่ได้”

คุณอารมย์ สุขน้อย (หมออาร์) ผู้ริเริ่มให้ความรู้ด้านพัฒนาการเด็กตั้งแต่ปี 2544 แต่ก่อนนั้นพ่อแม่เด็กไม่ค่อยสนใจและต่อต้านคำแนะนำเรื่องพัฒนาการเด็ก จนเห็นเป็นประจักษ์ถึงความเปลี่ยนแปลงของลูก ว่าเรื่องพัฒนาการสมวัยเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็กพัฒนวันแรก

แรงบันดาลใจสำคัญที่ทำให้หมออาร์ เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้ด้านพัฒนาการเด็กที่บ้านต้นสุข เพราะเล็งเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ และพบการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดี จากเด็กหนึ่งคนที่ไม่เคยได้รับการส่งเสริมด้านพัฒนาการเลย รวมถึงด้านโภชนาการก็ไม่สมวัย

“ใหม่ๆ พ่อแม่ก็ตำหนิ เขาไม่สนิทกับเรา รู้สึกว่าเราไปวุ่นวายกับเขา พอเราเข้าไปกระตุ้น พัฒนาการ โดยไม่รู้ว่าเขาจะโกรธเรา ทั้งเรื่องกิน กอด เล่น เล่า พอทำแล้วเขาเห็นความสำเร็จก็เริ่มกลับมาขอบคุณเรา”

ความท้าทายในสายอาชีพผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาการที่หมออาร์พบเจอ อาจไม่ได้โรยด้วยกลีบกุหลาบ หลายครั้ง หลายเรื่องราวกับบางเคสที่หมอคอยชี้แนะให้ข้อมูล ให้ความรู้ อาจไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นผล เท่ากับการได้เรียนรู้จากความผิดพลาด ดังครอบครัวตัวอย่าง ที่ไม่ได้ให้ความสำคัญ หรือไม่เชื่อว่าการคุยกับลูกในท้องนั้นสำคัญแค่ไหน จนได้ประสบการณ์ตรงกับตัวเองจึงประจักษ์แจ้งจากใจ

“การคุยกับลูกในท้องสำคัญมาก แต่บางครั้งพ่อแม่ไม่มีความรู้นี้ก็เลยไม่เชื่อ มีคนหนึ่งที่เราสัมผัสได้ คือคนที่ทำงานในรพ.สต. เราคุยกับเด็กในท้อง ลูบท้อง หยอกเด็กในท้องเขาทุกวัน จนวันหนึ่งแม่คลอดก่อนกำหนด ลูกคลอดออกมาไม่ร้องไห้ ไม่ลืมตา แม่โทร.มาบอกว่า ‘น้ำอาร์ ช่วยหน่อยลูกไม่ร้องทำไมได้บ้างให้เขาร้องไห้’ ตอนนั้นทั้งพ่อแม่ก็ร้องไห้ สภาพไม่ดีทั้งคู่

ณ จุดนั้น พ่อแม่ไม่คิดว่าหมอที่พูดกับลูกเขาทุกวันจะช่วยให้เขาได้ เด็กอยู่ในไอซียู.เด็ก พอไปถึงหมอก็ทักทายเด็กเหมือนที่เคยพูดกับเขาทุกวันตั้งแต่ในท้อง

“ไอ้ตัวเล็ก...”

“ทันทีที่ได้ยินเสียงนี้ ขนพองเลยคะ เด็กสะอื้น ลืมตา ร้อง เป็นอะไรที่แม่เค้าร้องไห้ เราก็ร้องไห้ไปกับแม่เค้าด้วย เซอร์ไพรส์มากสิ่งที่ฉันทำแปดเก้าเดือนที่ผ่านมา ฉันเห็นภาพวันนี้แล้วว่าการที่คุยกับเด็กตั้งแต่อยู่ในท้อง เค้าจะจำเราได้จริงๆ เค้ารู้เรื่องจริงๆ.. ณ วันนี้เด็กคนนั้นอยู่นูบาล ทุกครั้งที่เจอเค้าก็ต้องให้เรากอด แล้วมีอยู่วันหนึ่งเขามากับย่า พอประชุมเสร็จกลับบ้านเราไม่ได้ทักเด็ก ไปถึงบ้านเด็กร้องไห้บอกว่ายังไม่ได้กอด ป้าอาร์เลย ย่าต้องพากลับมาใหม่ เป็นสิ่งที่เราผูกพันกับเขามากตั้งแต่อยู่ในท้อง ถ้าเราทำจริงแบบสม่ำเสมอ เราจะเห็นผลจากการกระทำเป็นเรื่องที่พิสูจน์ได้”

หลักการสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

“ประเมินพัฒนาการทั้ง 5 ด้าน กระตุ้นพัฒนาการด้วยหัวใจ ปรับใช้เทคนิคให้เหมาะกับแต่ละคน ติดตามผลสม่ำเสมอต่อเนื่อง เครื่องมือสำคัญคือคนใกล้ชิด ชื่นชมทุกการเปลี่ยนแปลง”

คุณสุมาลี อุตมาภินันท์ ที่ปรึกษาสหทัยมูลนิธิ อดีตนักสังคมสงเคราะห์ด้านจิตเวช และนักสังคมสงเคราะห์ด้านเด็กและครอบครัว

“การช่วยเสริมให้เด็กเติบโตอย่างสมบูรณ์ในครอบครัวได้ คือ เป้าหมายของเรา บ้านต้นสุข ตอบคำถามนี้ได้ชัดเจน เนื่องจากเราตั้งเป้าตั้งแต่แรกว่า เราให้ความสำคัญกับครอบครัวที่ฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี และอยู่ในภาวะยากลำบาก ทำงานเลี้ยงลูก จะทำอะไรให้ลูกอยู่ในที่ปลอดภัย ส่งเสริมให้ลูกเติบโตอย่างมั่นคงเป็นเด็กดีในสังคม เราไม่ใช่ไปดูแลเด็กคนเดียวในชุมชน หนึ่งครอบครัวเข้ามาในบ้านต้นสุขจะมีอีกหลายๆ ครอบครัวในชุมชนมองเห็น”

ถ้าชุมชนเข้มแข็ง เพื่อนบ้านช่วยกันดูแล จะมีบางครอบครัวที่ไม่มั่นคง ไม่สามารถดูแลเด็กให้เติบโตอย่างสมบูรณ์ได้ แต่มีอย่างอื่นที่เป็นตัวแปร เพื่อนบ้าน คนรอบข้างที่มาช่วยดูแล หนุนเสริม แม้ไม่ใช่เครือข่าย

การได้เรียนรู้จากครอบครัวอื่นในชุมชนที่มาหนุนเสริม คนในชุมชนอยู่ด้วยกันย่อมรู้ว่าจุดไหนต้องปรับปรุง จุดไหนต้องแก้ไขและมองเห็นปัญหาได้รอบด้านและเป็นจริง

“การให้ชุมชนดูแลกันเองเป็นคำตอบที่ดี ให้เพื่อนบ้านใกล้เคียงช่วยดูแลบ้านที่มีปัญหาได้ ซึ่งแต่ก่อนในชุมชนอาจจะเลย พี่เน้นเสมอว่าเราเลี้ยงลูกตัวเองให้ดียังไงก็ตาม แต่ลูกเราไม่ได้อยู่ในสังคมอย่างโดดเดี่ยวลำพัง ถ้าสังคมแย่ ลูกเราก็อยู่ไม่ได้ แม้เราไม่สามารถทำให้ทุกครอบครัวสมบูรณ์แบบได้ แต่เราช่วยเสริมให้ครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ สมบูรณ์แบบมากขึ้น เป็นแบบอย่างที่ดีกันเองในชุมชน นี่คือนวัตกรรมที่เกิเกิดขึ้นเกินความคาดหวัง”

ในทีมทำกระบวนการส่งเสริมทัศนคติวันแรกในชุมชนโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม นักสังคมสงเคราะห์ไม่ได้ทำตามลำพัง แต่พยายามสร้างแกนนำในชุมชนให้ขยายผลเพื่อส่งต่อความรู้วันแรกในชุมชนเป็นการต่อยอดและขยายผลต่อไปเรื่อย ๆ จากเด็กหนึ่งคนในบ้านต้นสุข ไปสู่การสร้างพัฒนาการเด็กในชุมชนให้มีวิธีการเลี้ยงดูเด็กถูกต้องและเหมาะสม เป็นกระบวนการเรียนรู้ให้ชุมชนดูแลตัวเองพึ่งตัวเองได้

ตอนนี้บ้านต้นสุขได้เริ่มต้นทำแล้ว แม้บางอย่างอาจยังไม่ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการก้าวไปให้ถึงแต่ได้เริ่มก้าวแรกและก้าวต่อไปหลายก้าว หลายชุมชนมีแกนนำที่จะดูแลผู้ที่มีภาวะยากลำบาก เป็นก้าวที่งดงามโดยคนในชุมชนเอง

ทักษะเชิงกระบวนการของนักสังคมสงเคราะห์ในการทำงานกับเด็กและครอบครัว

“สื่อสารด้วยความรัก พูมพื้กด้วยหัวใจ บำบัดแก้ไขข้อบกพร่อง มองหาจุดแข็ง เสริมสร้างแรงบันดาลใจ ใฝ่รู้รอบด้าน ชัดเจนในหลักการ ประสานความร่วมมือ”

องค์ความรู้และทักษะความชำนาญเฉพาะด้านจากผู้เชี่ยวชาญหลากหลายศาสตร์ เป็นสิ่งจำเป็นที่สำคัญในการทำงานกับเด็กๆและครอบครัว ช่วยให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่ลึกซึ้งด้วยหัวใจ พร้อมทำหน้าที่อย่างมีคุณภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

เสาต้นที่ 3

ประมวลผลเป็นระยะ และ กล้าคิดลองนอกรอบ

ในการดำเนินงานสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข เป็นการทำงานเกี่ยวกับเด็กเล็ก เป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ต้องใส่ใจในทุกๆ รายละเอียด จำเป็นต้องกลับมาทบทวนและประมวลประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อตั้งหลักปรับเปลี่ยน วางแผน เตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ อาทิเช่น

- การรายงานผลการดำเนินงานแก่องค์กรภาคีเป็นระยะทุก 3 เดือน หรือ 6 เดือน
- มีประชุมร่วมกันระหว่างองค์กรภาคีขับเคลื่อนงาน
- ประชุมร่วมกันของทีมงานในทุกเดือน
- วางแผนรับมือกับสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ทั้งกรณีการระบาดของเชื้อโค

วิด-19 การระบาดของโรคมือเท้าปาก

- ระดมสมองสร้างแนวคิดในการส่งเสริมพันวันแรกแห่งชีวิตสู่ชุมชน
- ประเมินสภาพปัญหาครอบครัวที่มีผลกระทบต่อการเลี้ยงดูและการเติบโตของเด็ก
- การทำงานฟื้นฟูครอบครัวโดยใช้กระบวนการสังคมสงเคราะห์
- การสัมมนาเพื่อพัฒนาศักยภาพและความสัมพันธ์ครูพี่เลี้ยงและทีมทำงานในรูปแบบที่แตกต่าง
- การส่งเสริมมหัศจรรย์พันวันแรกสู่ชุมชนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ฯลฯ

พายุแห่งการเปลี่ยนแปลง

ในการทำงานล้วนมีสิ่งที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้นได้เสมอ เช่นเดียวกับบ้านต้นสุข หลังจากเปิดบ้านได้ไม่นาน ได้พบกับสถานการณ์โรคมือเท้าปากและสถานการณ์โควิด ทำให้เกิดพายุแห่งการเปลี่ยนแปลงระลอกใหม่ ซึ่งวิกฤตการณ์ในครั้งนี้ เป็นโอกาสในการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานใหม่ๆ เพื่อรับมือกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น จะเดินทางต่ออย่างไรให้สถานรับเลี้ยงเด็กยังคงดูแลเด็กได้อย่างมีคุณภาพและไม่ลดทอนมาตรฐานลง

ด้วยใจที่มุ่งมั่นในพันธกิจว่า “**มนุษย์ชาติมีพันธะต้องให้สิ่งที่ดีที่สุดแก่เด็ก**” มีการทบทวน และประมวลผลตามสถานการณ์เป็นระยะๆ ขับเคลื่อนงานเชิงรุกอย่างต่อเนื่อง สามารถสนับสนุน เกื้อกูล เพื่อช่วยเหลือยามทุกข์ยาก ทำให้ชุมชนคลายกังวล โดยเฉพาะช่วงโควิด แม้บ้านต้นสุขจะปิดชั่วคราว แต่คนทำงานยังเดินทางทำงานต่ออย่างมุ่งมั่น

การขับเคลื่อนงานในบ้านต้นสุข มีทั้งบทเรียนใหม่และความท้าทายที่ต้องเผชิญหน้า โดยเฉพาะช่วงวิกฤตที่ผ่านเข้ามาเป็นบททดสอบให้ทีมบ้านต้นสุขยังพร้อมเดินทางเพื่อหัวใจดวงน้อยต่อไปภายใต้ข้อจำกัด ดังเช่น การปันความรักด้วยความสุขใส่ตะกร้ายังชีพให้กับบ้านเด็กที่อยู่ในภาวะลำบาก นับเป็นโครงการที่ได้รับผลตอบรับที่ดีจากผู้ปกครอง และชุมชน

จากความเชื่อมั่นในผลของความมหัศจรรย์พันวันแรกแห่งชีวิต เด็กๆ ที่อยู่ในความดูแลของบ้านต้นสุข ไม่ได้ถูกละเลย ทีมต้นสุขคิดค้นหาวิธี จนได้เครื่องมือใหม่ในการทำงานให้เข้ากับสถานการณ์ได้ กล้าออกจากกรอบเดิมๆ ที่เคยชิน กล้าคิดนอกกรอบ และเข้ากับสถานการณ์ ดังเช่น การประชุมผ่านซูม กิจกรรมเพิ่มทักษะครู ตะกร้ายังชีพสู่ตะกร้าสร้างสุข การส่งเสริมพันวันแรกในชุมชน การเยี่ยมบ้านเด็ก การดูแลเด็กในชุมชนเฉพาะราย การทำงานกับเด็กใกล้บ้านครูในช่วงบ้านต้นสุขปิดเพราะโควิด ฯลฯ

ความสุขอยู่ในตะกร้า

ช่วงโควิดระบาดหนัก ทางทีมต้นสุขเล็งเห็นความสำคัญของคุณภาพชีวิตและปากท้องของคนในชุมชน เพราะรู้ว่าภาวะยากลำบากของครอบครัว และคุณแม่ลูกอ่อนหลายคนต้องหยุดงานช่วง Lock down จึงมีไอเดียใหม่หยิบยื่นความสุขใส่ไว้ในตะกร้าชื่อโครงการว่า “ตะกร้ายังชีพ” ที่พร้อมสรรพทั้งข้าว ไข่ ผัก พริกทอง จำนวนมากพอสำหรับเด็กจัดสรรไว้ในตะกร้าเพื่อส่งต่อไปยังครอบครัว ความสุขเล็กๆ ที่ถูกส่งผ่านตะกร้ายังชีพ ที่สุขใจทั้งผู้ให้และผู้รับ

จากตะกร้ายังชีพสู่ตะกร้าสร้างสุข ด้วยการส่งความสุขใส่ของเล่น หนังสือนิทาน ฯลฯ ไว้ในตะกร้า ให้เด็กๆ ได้เสริมพัฒนาการไม่ใช่เสริมเฉพาะโภชนาการอย่างเดียว จากฐานคิด ตะกร้ายังชีพที่มองว่าไม่ว่าจะเกิดวิกฤตใดๆ ก็ตามเด็กทุกคนต้องมีโอกาสเติบโตอย่างมีคุณภาพ มีสุขภาวะที่ดีและมีความรู้อย่างเท่าเทียม เป็นการส่งมอบความรักให้เพื่อนมนุษย์ไม่ได้ดูตายแม้ยามวิกฤต ตะกร้ายังชีพ จึงไม่ใช่แค่อาหารเพื่อยังชีพแต่ยังประโยชน์และยังความสุขให้ครอบครัวได้ส่งเสริมพัฒนาการเด็กช่วงพันวันแรกได้อย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเกิดวิกฤตโรคระบาด หรือต่อไปจะเกิดเหตุใดขึ้น ก็สามารถสร้างเครื่องมือและกระบวนการทำงานใหม่ๆ เพื่อสร้างสุขให้กับเด็กๆ ให้เป็นพันวันแรกแห่งชีวิตที่มีคุณภาพได้ทุกโอกาส

ตะกร้ายังชีพสู่ตะกร้าสร้างสุขจึงเป็นเสมือนเครื่องมือต่อชีวิต และคลายความวิตกกังวลให้ผู้ปกครองได้มาก ทั้งส่วนของการประหยัดค่าใช้จ่าย และการได้อาหารที่ตรงตามหลักโภชนาการ เพื่อเสริมพัฒนาการตามวัย ตะกร้าใบนี้ เป็นการสร้างความสุขจากนามธรรมสู่รูปธรรมได้อย่างชัดเจน

การรับมือโควิดที่บ้านต้นสุขบริหารจัดการเป็นไปอย่างรอบคอบและไม่ประมาท โดยมีมาตรการป้องกันอย่างรัดกุมและเข้มงวด ครูทุกคนมีมาตรการในการป้องกันตัวเอง ใส่เสื้อกันฝน หมวกคลุมผม ถุงมือ หลังจากเยี่ยมบ้านเด็ก ครูต้องอาบน้ำ เปลี่ยนผ้าก่อนกลับบ้าน เพื่อป้องกันการนำเชื้อติดที่บ้าน

ในส่วนการทำงาน แม้ช่วงวิกฤตโควิดบ้านต้นสุขปิดให้บริการรับเด็กชั่วคราว ครูพี่เลี้ยงสลับแบ่งทำหน้าที่ ทั้ง Work from home เข้ามาทำงานในศูนย์เรียนรู้ชีวิตเพื่อเด็กและครอบครัว ของสหทัยมูลนิธิ มีการจัดการให้ครูรับผิดชอบงานเป็นโซน ภารกิจช่วยดูแลต้นไม้ ทำทุกอย่างเหมือนเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ทำงานทั้งกลางแจ้งและงานในร่ม ทำปุ๋ยจุลินทรีย์สังเคราะห์แสง ถางหญ้า ดูแลต้นไม้ ทำสื่อ ออกแบบสร้างสรรค์สื่อ ฯลฯ

พลิกวิกฤตสร้างแนวคิดใหม่

บ้านต้นสุข ท่าศาลา เป็นสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กทางเลือกใหม่ให้กับชุมชนท่าศาลา ที่เน้นเพื่อสร้างประโยชน์กับชุมชนเป็นหลัก จากจุดเล็กๆ ที่มองเห็นความทุกข์ยากของเด็กกลุ่มเปราะบาง มาสู่โมเดลต้นสุข ที่ส่งเสริมมหัศจรรย์พันธุ์วันแรกแห่งชีวิต สร้างองค์ความรู้ใหม่ให้ชุมชนได้เรียนรู้

เมื่อต้นสุขได้เริ่มต้นขึ้น ท่ามกลางวิกฤตที่ตามมาอย่างเกินคาดเดาของโรคระบาด โควิด 19 และโรคมือเท้าปาก ทำให้เกิดการทบทวนเพื่อถอดบทเรียน และสร้างแนวคิดใหม่ๆ ให้เกิดขึ้น ข้อดีของวิกฤตทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ทั้งครู อสม. ชุมชน ต่างร่วมใจกัน เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

เมื่อเกิดวิกฤตโควิด ซึ่งเป็นโรคอุบัติใหม่ ทำให้ทั้งโลกรับมือการเปลี่ยนแปลงวิถีใหม่แบบ New normal บ้านต้นสุขเองก็ได้ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานเชิงรุกบนข้อจำกัดทั้งแบบวิถีใหม่ คือ สื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์ และวิถีเก่า คือ การลงพื้นที่เข้าถึงชุมชน เพื่อให้ความรู้เรื่องมหัศจรรย์พันธุ์วันแรกแห่งชีวิตถือว่าเป็นแนวคิดใหม่ที่กล้าลองออกนอกกรอบ และเล็งเห็นประโยชน์ของเด็กและคนในชุมชนเป็นสำคัญ

ใดๆ ก็ตามการเกิดวิกฤตที่ผ่านมาหลังจากเปิดบ้านต้นสุข ทำให้ทีมงานต้นสุขได้มองเห็นความเป็นไปได้ใหม่ๆ ผ่านไอเดียสร้างสรรค์อย่าง “ตะกร้ายังชีพ” “ตะกร้าสร้างสุข” การลงพื้นที่ทำงานกับชุมชนอย่างใกล้ชิด การเผยแพร่ให้ชุมชนได้รู้จักและเห็นความสำคัญของมหัศจรรย์พันธุ์วันแรก ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้ ถือได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ใหม่ หลังจากที่ได้ลองคิดลองทำนอกกรอบ ปรากฏผลสำเร็จในระดับที่น่าพึงพอใจ โดยวัดผลจากเสียงตอบรับที่ดีของชุมชน ผู้ปกครอง ที่ได้ทั้งประโยชน์ ได้ทั้งคุณค่า

ประเมินและประมวลผลเป็นระยะ

เพราะแนวคิดเริ่มแรกของการรับมือวิกฤต ต้องเป็นการทำอย่างจริงจังและมีการติดตามผลเพื่อประมวลผลเป็นระยะ เช่น ตะกร้ายังชีพ ไม่ใช่แค่เพียงส่งมอบตะกร้าแล้วจบ การลงพื้นที่ให้ความรู้ชุมชนเกี่ยวกับพันธุ์วันแรก ให้ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง มีการติดตามผลร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมิน และร่วมสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง ดังตัวอย่างเช่น

- มีการนำ “ตะกร้ายังชีพ” ไปฝากไว้ตามจุดต่างๆ ในชุมชน
- การเชื่อมร้อยสายใยในชุมชน ผ่านโซเชียลมีเดีย วิดีโอคอล แลกเปลี่ยนพูดคุยกันเป็นระยะ เพื่อให้เห็นความคืบหน้าในการนำตะกร้ายังชีพไปทำอาหารให้เด็กได้ถูกต้องตามหลักโภชนาการ
- มีการทำ Case conference รายพิเศษ เมื่อสื่อสารพูดคุยแล้วพบว่า เด็กบางรายมีปัญหาเรื่องพัฒนาการ การเลี้ยงดู ก็จะได้รับบอกเล่าผ่านครูพี่เลี้ยง
- จัดการประชุมกลุ่มในทีมต้นสุข ครูพี่เลี้ยง เสริมทักษะ และเชื่อมโยงให้เห็นความสำคัญของการทำงานกับเด็ก การเชื่อมโยงให้ร่วมใจดูแลเด็กอ่อน ที่เปรียบเหมือนต้นกล้า จากต้นกล้าเล็กๆ จะค่อยๆ เติบโตเจริญงอกงามตามวัยอย่างมีคุณภาพ
- จัดกิจกรรมบ่มเพาะครู เสริมพลังความคิดเชิงบวกให้ครูมีความสุขและมีพลังในการทำงาน
- บ่มเพาะด้านคุณธรรม จริยธรรมให้ครูพี่เลี้ยง เพื่อส่งต่อความรักให้กับเด็กบ้านต้นสุข

เดินหน้าเชิงรุก

การบริหารจัดการสถานรับเลี้ยงเด็กด้วยแนวคิดเชิงรุก จำเป็นต้องทบทวนประมวลผลเป็นระยะ ซึ่งในการทำงานจริงๆ แล้วอาจมีหลากหลายเรื่องราว หลายเหตุปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ การทำงานเชิงรุกเพื่อวางแผน รับมือ ปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และก้าวผ่านความท้าทายไปได้ นั่นจึงเป็นกุญแจสำคัญที่นำมาซึ่งการคิดนอกกรอบ ลองทำสิ่งใหม่ๆ จนเกิดการสร้างวิถีคิดและวิธีการทำงานใหม่ๆ ซึ่งบางอย่างเกิดผลดีเกินความคาดหมาย เกิดประโยชน์ร่วม และเกิดความสัมพันธ์อย่างเกื้อกูลร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมากขึ้นในชุมชน

ภายใต้วิกฤตที่ก้าวผ่านมาได้นั้น เด็กๆ ยังได้รับอาหารและส่งเสริมพัฒนาการสมวัยแม้ถูกกักตัวอยู่บ้าน มาจากความเชื่อมั่นในผลของความมหัสจรรย์พันวันแรกแห่งชีวิตที่เกิดขึ้นกับเด็กๆ ในความดูแลของบ้านต้นสุข

สรุปว่า การทำงานเชิงรุกของบ้านต้นสุขตลอดสี่ปีที่ผ่านมา จำเป็นต้องมีการประมวลและประเมินผลเป็นระยะ นำมาซึ่งการลองผิดลองถูก คิดใหม่ทำใหม่ กล้าคิดลองนอกกรอบ จนเกิดการทาบกลางการเปลี่ยนแปลง อาจเรียกได้ว่า "ต้นสุขโมเดล" เป็นต้นแบบสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กทางเลือกใหม่ สามารถนำไปขยายผลต่อยอดได้ในอนาคตสำหรับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นที่สนใจเครื่องมือพันวันแรกแห่งชีวิต เพื่อเป้าหมายใหญ่ ในการสร้างความมหัสจรรย์พันวันแรกให้เด็กไทยมีคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดี

เสาต้น4

หมั่นมองรอบด้าน และ สานสร้างให้ยั่งยืน

ตลอด 4 ปีในการขับเคลื่อนงานของบ้านต้นสุข ท่าศาลา ถือว่าเป็นมิติใหม่ของสถานรับเลี้ยงเด็กที่ได้มาตรฐาน โดยส่งเสริมแนวคิดพันวันแรกให้เด็กได้เติบโตมีพัฒนาการและโภชนาการที่สมวัย ตามเจตจำนงในการก่อตั้งแต่แรกเริ่ม ระหว่างการขับเคลื่อนงานมีการมองรอบด้าน 360 องศา จากอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เพื่อพร้อมขับเคลื่อนส่งต่อและสานสร้างให้เกิดความยั่งยืน เป็นนโยบายในระดับท้องถิ่น และระดับชาติต่อไป

หมั่นมองรอบด้าน

การมองรอบด้านให้ครบทุกมิติ เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้บ้านต้นสุขได้ขับเคลื่อนงานเชิงรุกได้เกิดผล ทั้งการใส่ใจดูแลเด็กด้วยรักและเมตตาจากครูพี่เลี้ยง จากครอบครัว จากคนในชุมชน ตลอดจนจากองค์กรท้องถิ่น ซึ่งอยู่เบื้องหลังความสำเร็จของบ้านต้นสุข ทุกๆ ภาคีเครือข่าย ประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง จนถือได้ว่าบ้านต้นสุข เป็นโครงการนำร่องของสถานรับเลี้ยงเด็กทางเลือกใหม่ ในแบบ “ต้นสุขโมเดล”

การมองรอบด้าน ทุกมิติเพื่อให้เกิดผลลัพธ์เชิงประจักษ์ บนความเชื่อมั่นว่า มหัสจรรย์พันวันแรกสามารถสร้างความมหัสจรรย์ในการเติบโตของเด็กให้เกิดขึ้นได้จริง และเห็นเป็นรูปธรรมดังผลงานที่บ้านต้นสุขได้ดำเนินงานที่ผ่านมานี้ การมองรอบด้าน เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องมองครอบคลุมทุกด้าน

- ด้านเด็ก : สถานการณ์เด็กที่เติบโตมาไม่ได้รับการดูแลอย่างมีคุณภาพสมวัย รวมถึงสภาพปัญหาที่มีผลกระทบต่อเด็ก ทางเลือกต่าง ๆ ที่ดีกว่าสำหรับเด็กกลุ่มเปราะบาง หรือประสบภาวะยากลำบาก
- ด้านครอบครัว : สร้างความรู้ที่ถูกต้อง เพื่อรากฐานที่แข็งแกร่งภายในจิตใจเด็ก พ่อแม่ และเครือญาติ
- ด้านชุมชน : การทำอย่างต่อเนื่องให้เกิดผล เห็นความแตกต่าง และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเด็ก ครอบครัว ชุมชน ครู และอาสาสมัคร
- ด้านสังคม : ร่วมสร้างสรรค์ พัฒนาเด็กเพื่อเติบโตมีฐานใจที่มั่นคง คุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อเติบโตอย่างคุณภาพ ส่งผลต่อระดับสังคมที่มีต้นกล้าที่แข็งแรง
- ด้านประเทศชาติ : เด็ก คือ อนาคตที่สำคัญของประเทศชาติ การวางเสาเข็มให้แข็งแรงนับตั้งแต่พันวันแรกแห่งชีวิต นับเป็นการปูรากฐานให้เด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพ แนวคิดพันวันแรกเป็นแนวคิดที่ทันสมัย ไม่เพียงแต่สร้างความมหัศจรรย์ให้เกิดขึ้นกับเด็กทั้งสติปัญญาและร่างกายแล้ว ยังสร้างความมหัศจรรย์ของผู้นำระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ เทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว

จากการดำเนินการขับเคลื่อนงานบ้านต้นสุขตลอดเวลาที่ผ่านมา การจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กวัย 6 เดือนถึง 2 ขวบครึ่ง นับว่าเป็นงานใหม่ที่ท้าทายของสหทัยมูลนิธิ และทีมงาน ต้องทำงานเกาะติดคิดค้นแนวทางและวิธีการให้การทำงานเพื่อเด็กในช่วงพันวันแรกแห่งชีวิตที่อยู่ในครอบครัวประสบภาวะยากลำบาก เป็นส่วนใหญ่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ในการขับเคลื่อนงานเชิงรุกให้สำเร็จตามเป้าหมาย เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก และชุมชน ระหว่างทางในการทำงานจึงมีข้อท้าทายอยู่เป็นระยะ ขณะเดียวกันก็ต้องรับมือกับสถานการณ์ที่ควบคุมไม่ได้ อาทิ เผชิญกับปัญหาวิกฤตการแพร่ระบาดของโควิดที่ทำให้การดำเนินงานไม่สามารถเป็นไปตามแผน ต้องปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา กับทั้งเป็นโครงการที่ไม่มีแผนระยะยาวที่ชัดเจนแน่นอน ทำให้การดำเนินงานนี้ต้องมีความรอบด้านเท่าทันสถานการณ์ปัญหาและข้อท้าทายที่มีมาต่อเนื่อง ซึ่งปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญในการขับเคลื่อนงานเชิงรุกแบบนี้ จำเป็นต้องมองรอบทิศ 360 องศา อันมีประเด็นต่างๆ ที่ต้องคำนึงถึงและมองให้รอบด้านทุกมิติ ดังเช่น

- สถานการณ์ต่างๆ ในสังคมที่มีผลต่อเด็กและการขับเคลื่อนงานบ้านต้นสุข
- คุณค่าของมหัศจรรย์พันวันแรกแห่งชีวิต บ้านต้นสุข ท่าศาลา ต้องตอบโจทย์ด้านต่างๆ อย่างไรบ้าง
- การบริหารจัดการบ้านต้นสุข และการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของบุคลากรที่อยู่ในสถานการณ์ และแผนงานที่ไม่ชัดเจนแน่นอน ควรทำอย่างไร
- การทำงานเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและเสริมพลังชุมชนร่วมดูแลเด็กอย่างมีคุณภาพท่ามกลางข้อจำกัด
- ความเป็นไปได้ของโอกาสในการถ่ายโอนงานสู่ท้องถิ่น และขยายผลสู่วงกว้างจะเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหน? อย่างไร? และเมื่อไหร่?

- การค้นหาแนวทางรูปแบบที่เหมาะสมในการขับเคลื่อนงานพันธกิจแห่งชีวิตในชุมชนและสังคมให้เกิดขึ้นได้จริงและยั่งยืน ควรทำอย่างไร

- การประสานความร่วมมือและการเติมเต็มกันและกันของภาคีเครือข่าย ที่แต่ละส่วนล้วนประสบข้อท้าทาย

การมองรอบด้าน จึงมีความจำเป็นที่จะก่อให้เกิดการขับเคลื่อนงานได้อย่างเท่าทันต่อสถานการณ์ในทุกขณะ เป้าหมายสำคัญ คือ กลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในพันธกิจแห่งชีวิตต้องได้รับการดูแลให้ความสำคัญอย่างจริงจังและต่อเนื่องตลอดไปอย่างกว้างขวาง การทำให้โครงการนี้ได้รับผลสำเร็จ มีประจักษ์พยานที่จะก่อให้เกิดคุณค่าและความสำคัญในการขับเคลื่อนและสานต่องานนี้ให้ได้อย่างยั่งยืนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

สถานสร้างให้ยั่งยืน

มีหลากหลายเหตุปัจจัยที่เป็นเข็มทิศนำทางสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืน ไม่ได้จบที่บ้านต้นสุขเพียงแห่งเดียวเพื่อการสานสร้างให้เกิดนวัตกรรมพันธกิจแห่งชีวิตให้ยั่งยืนเกิดเป็นภาพใหญ่ในระดับท้องถิ่น ต่อยอดเป็นมินิต้นสุข ไปในทุกๆ หมู่บ้าน ทุกๆ ชุมชน จำเป็นต้องมีการถ่ายโอนเพื่อส่งมอบให้หน่วยงานภาครัฐดูแลและสานต่อ โดยทางที่มต้นสุขมีข้อเสนอแนะเพื่อต่อสานต่อให้ยั่งยืนจากผู้เชี่ยวชาญในการทำงาน ด้านเด็กและเยาวชน

บ้านต้นสุข โมเดลต้นแบบการบริหารจัดการสถานรับเลี้ยงเด็กทางเลือกใหม่ที่เชื่อมร้อยความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายที่ครบวงจร เพื่อสานสร้างให้ยั่งยืน โดยหวังว่าก้าวต่อไป จะมีการถ่ายโอนให้องค์กรส่วนท้องถิ่น คือ อบต.ท่าศาลา รับส่งต่อนำร่องสู่ระดับนโยบายแห่งชาติ

ประมวลข้อเสนอแนะและแนวคิดการสานต่อมหัศจรรย์พันธกิจแห่งชีวิตให้ขยายผลและยั่งยืน

ดร.สง่า ดามาพงษ์ กรรมการมูลนิธิพันธกิจแห่งชีวิต

เพื่อการสานสร้าง “มหัศจรรย์พันธกิจแห่งชีวิต” ให้ยั่งยืน เราจะหยุดแล้วเหลียวไปข้างหลังข้างหลังได้อะไร แล้วจะเดินไปข้างหน้าอย่างไร เพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน

ในส่วนข้อเสนอแนะ การถ่ายโอนงานบ้านต้นสุข ให้องค์การบริหารส่วนตำบลสนับสนุนก่อน แรกเริ่มจากในชุมชน ถ้าทำได้บูรณาการทั้งสิบห้าหมู่บ้าน ทั้งท่าศาลา ให้เด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดีตั้งแต่ต้นชีวิต

การเดินทางของบ้านต้นสุขที่สำเร็จมาได้ เกิดจากการต้องเห็นคุณค่าของพันธกิจที่ทุกคนทำด้วยหัวใจ ความรักและแรงศรัทธา ความรัก ผลงานเลยเกิด คนทำงานก็มีความสุขในการทำงาน เมื่อได้เห็นสถาบันครอบครัวล้มเหลว กลับมาคืนดีกัน พ่อแม่กลับมาเลี้ยงลูกกันต่อ ตรงนี้คือคุณค่าที่บ้านต้นสุขได้ทำเป็นโมเดลต้นแบบ

คุณกอบกาญจน์ ตระกูลวารี ผู้อำนวยการบริหารสหทัยมูลนิธิ

ข้อเสนอแนะพื้นฐานแรก ในการสานต่อให้ยั่งยืน

ต้องส่งเสริมความรู้ ถ้าครอบครัวเปราะบางต้องมีงบประมาณสนับสนุน เพื่อสามารถทำได้จริงๆ จังๆ เป็นเรื่องทั้งความรู้ สวัสดิการที่รัฐต้องจัดให้ น่าจะเข้าไปอยู่ระดับนโยบาย และเชื่อมโยงออนไลน์ข้อมูลเด็ก มีการดูแลและช่วยเหลือกันได้ ต้องร่วมมือกับหลายๆ หน่วยในการผลักดันเรื่องนี้เป็นพหุภาคี ต้องเชื่อมโยงเกี่ยวร้อยกันหมด

เด็กในสังคมที่ด้อยคุณภาพ จะเติบโตไปเป็นเด็กที่ก่อให้เกิดปัญหามากมาย ทั้งเรื่องการเจ็บป่วยเรื้อรัง หรือติดยาเสพติด พื้นฐานแรกต้องเป็นโครงการนำร่อง มีงานวิจัยนักเศรษฐศาสตร์กล่าวไว้ว่า การลงทุนในเด็กปฐมวัย ป้องกันปัญหาได้หลายอย่างไม่ว่าเรื่อง ท้องไม่พร้อม เด็กเกเร เรียนไม่จบลาออกกลางคัน หรือการกระทำผิด การส่งเสริมพื้นฐานแรกทำให้เด็กรักตัวเองเป็น การที่เด็กคนหนึ่งได้รับการดูแลที่ดี เป็นพื้นฐานที่เราจะได้คนที่มีคุณภาพในสังคม เราจะเห็นอกเห็นใจคนอื่น สามารถรับผิดชอบหน้าที่ตน ดูแลเพื่อนมนุษย์ ถ้าเขาไม่ถูกรักเขาจะไม่สามารถรักคนอื่นได้ เป็นรากฐานจริยธรรม

ต้นสุขโมเดลช่วยเสริมการสานต่อได้อย่างไร?

ต้นสุขต้องทำงานกับพ่อแม่ ต้องสร้างพ่อแม่และสิ่งแวดล้อมที่ตอบสนองต่อความสำคัญ เพราะเด็กไม่สามารถให้ตัวเองได้อยู่แล้ว ต้องได้รับจากคนอื่น เป็นเสาเข็ม ตอกเสาเข็มให้เด็ก บ้านจะแข็งแรงได้มาจากเสาเสา ในเสาเสาก็มีเสาเข็มที่ทำให้ฐานรากแข็งแรง

เมื่อบ้านต้นสุขย่างเข้าสู่ปี เห็นตัวอย่างมาพอสมควร พร้อมส่งต่อให้มันมองรอบด้าน สรรค์สร้างให้ยั่งยืน เป็นโมเดลที่ขับเคลื่อนต่อ

การทำให้ครอบครัวและชุมชนเกี่ยวร้อยกันไม่ได้ตัดขาด แนวทางที่จะทำให้อยู่จะอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืน ได้จากบทเรียนพื้นฐานแรก สร้างภาคีเครือข่ายใหม่ได้ครบวงจร ส่งไม้ต่อเพื่อให้ยั่งยืนจริงๆ

มหัศจรรย์พื้นฐานแรกเสริมกำลังทำงานร่วมกัน กับครอบครัวไม่พร้อม กับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องจริงๆ แล้วต้องเป็นส่วนหนึ่งสวัสดิการของรัฐ เพื่อลดช่องว่างของสวัสดิการ ต้องมีการทำร่วม ผลักดันลาคลอด หกเดือน สถานรับเลี้ยง การให้ความรู้พ่อแม่ เชื่อมประสานข้อมูลในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลแรกคลอด เมื่อเด็กจบจากเราข้อมูลเชื่อมต่อไปยัง รพ สต ได้ มีระบบที่ดีจะยิ่งทำให้ดีกว่านี้

ข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดการต่อยอดขับเคลื่อนพื้นฐานแรกให้สำเร็จ

รัฐบาลควรสนับสนุนสวัสดิการไร้รอยต่อ โดยออกแบบให้ครบวงจรเริ่มต้นเตรียมตัวตั้งแต่อยู่ในครรภ์ ผ่าครรภ์เงินสนับสนุนแม่ยากจน ดูแลสุขภาพตัวเองได้ตั้งแต่พื้นฐานแรก บำรุงครรภ์ ดูแลด้านสุขภาพใจแม่ ให้เกิดสวัสดิการไร้รอยต่อ ตั้งครรภ์ ลาคลอด จากทารกไปสู่โรงเรียนอนุบาล ซึ่งเป็นช่วงสมองเติบโตดีและเร็วที่สุด แต่ที่ผ่านมากลับให้ความใส่ใจน้อยมาก

- ครอบครัวเหล่านี้มีวิกฤตเศรษฐกิจ ถ้ามีคนให้ความรู้ เป็นเพื่อนให้คำปรึกษาจะช่วยลดความวิตกกังวลหรือเชื่อมโยงกับลูกตั้งแต่ในท้อง เด็กรับรู้ได้ ทำให้เด็กผูกพันกับแม่ สิ่งแวดล้อม เตรียมตั้งแต่ตั้งครรภ์
- แม่ตั้งครรภ์ลาได้ หกเดือน เด็กจะได้รับการดูแลที่ดี
- สนับสนุนการดูแลในชุมชน ไม่ใช่สถานที่ใหญ่โต มีสถานรับเลี้ยงเด็กที่อยู่ในชุมชน ไม่ต้องเดิน

ทางไกล ดูแลกันในชุมชน

คุณสุมาลี อุตมาภินันท์

ความคาดหวังการสานต่อบ้านต้นสุข

ตอนนี้บ้านต้นสุขได้เริ่มต้นทำแล้ว บางอย่างอาจยังไม่ได้ตามเป้าหมายที่เราจะก้าวไปให้ถึงแต่ได้เริ่มก้าวแรกและก้าวต่อไปหลายก้าว หลายชุมชนมีแกนนำที่จะดูแลผู้ที่มีภาวะยากลำบาก เรื่องพื้นฐานไม่ต้องผ่านต้นสุขเลย อาจทำได้ไม่เต็มที่ แต่เป็นก้าวที่งดงามโดยคนในชุมชนเอง เชื่อมันว่าชุมชนเข้มแข็งตอบปัญหาทุกอย่างได้ คำตอบทุกอย่างอยู่ที่หมู่บ้าน ถ้าเข้มแข็งเกิดอะไรขึ้น ชุมชนจะมีแรงปะทะกับสิ่งที่เกิดขึ้นและก้าวข้ามไปได้ ทั้งของเด็กเองและครอบครัว

การทำบ้านต้นสุข เราไม่ใช่แค่เอาเด็กมาเลี้ยง แต่ทำในชุมชนให้เกิด ป้องกันเรื่องการทำร้ายเด็กหรือละเมิดเด็กในครอบครัว พ่อเลี้ยงแม่เลี้ยง โดยไม่สมเหตุสมผลเยอะมาก แก่รอบด้าน ทั้งเรื่องเศรษฐกิจ สังคม ชุมชนป้องกันปัญหานี้ได้มากกว่าที่ควรจะเป็น

ข้อเสนอแนะการสานต่อให้ยั่งยืน

ถ้าขยับขับเคลื่อนไปได้ ด้วยงานของรัฐและท้องถิ่น สหวิชาชีพ อบจ. อบต. เทศบาลฯ จะต้องจัดกระบวนการความคิดในการดูแลเด็กพื้นวันแรกภาครัฐเอง กระทรวงศึกษาธิการ สาธารณสุข ฝ่ายปกครอง พุดเรื่องนี้ตลอด แต่ยังไม่บูรณาการ ถ้าทำให้เกิดขึ้นจริง บูรณาการจริงๆ ขับเคลื่อนจริงๆ เราเป็นต้นแบบ กำลังเสริม เรื่ององค์ความรู้ กบค วิชการ ภาครัฐ ท้องถิ่น สนับสนุนเรื่องงบ เรื่องคน เวลาเราต่อจิ๊กซอว์ถูกตัวมันจะลงล็อก แล้วมันจะเป็นภาพใหญ่ที่สวยงาม ภาครัฐช่วยบูรณาการ นักสังคมสงเคราะห์ลงลึกแล้วเรียนรู้ไปด้วยกัน ถ้าเติมเต็มไปด้วยกันได้ ทรัพยากรที่ได้ จากงบของรัฐ จะเติมเต็มและได้ประโยชน์สูงสุดกับเด็ก

คุณศรีศักดิ์ ไทยอารี

ข้อเสนอแนะเรื่องประโยชน์การสานต่อพื้นวันแรก

พื้นวันแรกมีประโยชน์สามเรื่องหลัก

หนึ่ง ประเทศไทยเราไม่ค่อยสนใจเด็กอายุพื้นวัน ตั้งแต่แม่ตั้งครรภ์จนออกลูกจนถึงสองปี เราไม่ได้สนใจกับเขามาก และไม่มีบริการที่ให้เขามากเท่าที่ควร ทั้ง ๆ ที่เป็นช่วงที่มีความสำคัญมากในการฟอร์มเด็ก มีของรัฐบาลที่ทำอยู่ ตามแกน เพราะรวมกันหลายหน่วยงานร่วมกันทำ ต่างคนต่างทำ ไม่ได้ร่วมมือกันทำจริงๆ ก็เป็นสิ่งที่กระจัดกระจายไม่ได้ผลที่แท้จริง สำหรับแม่และเด็ก

สอง พอเรามาลงมือทำจริงๆ แล้วเราจะเห็นว่าการทำงานพื้นวันแรก ต้องการความร่วมมือหลายฝ่าย ในการทำจริง ไม่ใช่เฉพาะหน่วยราชการ ต้องทำร่วมกันทั้งสามส่วนชุมชน พ่อแม่ การทำกับเด็กเล็กขนาดนี้ ต้องทำกับชุมชน พ่อแม่ ซึ่งชัดมาก

สาม เมื่อทำแล้วต้องมีการผลักดันระดับนโยบายด้วยว่าจะเอาอย่างไร เพราะตอนนี้ ไม่ชัดเจนสำหรับเด็กพื้นวันเลย

สิ่งที่เห็นชัดเจน คือ เรื่องพัฒนาการเด็ก บูรณาการทั้งสามเสา คือ ชุมชน เชื่อมคนในศูนย์

กลุ่มภาคีเครือข่ายขับเคลื่อนด้วย และอีกเส้น คือ ด้านนโยบาย ในอนาคตจะเป็นโครงการไม่ได้ ต้องเป็นเรื่องนโยบาย

พันธวันแรกสำคัญอย่างไร?

เริ่มตั้งแต่การที่เราให้เด็กคนหนึ่งโตขึ้นมาแล้วเป็นคนดี มีความเจริญเติบโตดี พัฒนาการรอบด้าน มันจำเป็นเหลือเกินที่ต้องขับเคลื่อนตั้งแต่อยู่ในท้อง จนกระทั่งพอคลอดออกมาแล้ว สองขวบแรกก็ต้องปลูกฝังด้านร่างกาย เรื่องการเจริญเติบโต กล้ามเนื้อ สมอ่ง ที่จะต้องดูว่าสมอ่งเขามีความเจริญเติบโต พัฒนาการเป็นอย่างไร เรื่องความมั่นคงทางใจ เป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็ก สิ่งทั้งหลาย ความรุนแรงทั้งหลายนั้น เกิดจากเราไม่ได้สร้างความมั่นคง คุณธรรมทางด้านจิตใจ ตั้งแต่พ่อแม่และเด็กในครรภ์

ในยุคสมัยใหม่ให้ความสำคัญมากขึ้นเรื่องฟังเพลงตอนแม่ท้องถ้าเปิดเพลงคลาสสิก เด็กจะมีปฏิริยาแบบหนึ่ง ถ้าแม่เปิดเพลงดุติ้นเด็กก็จะมีปฏิริยาอีกแบบ แม่ที่มีจิตใจหม่นหมอง คิดเคียดแค้น เวลาท้องก็ส่งผลเกิดต่อจิตใจ และนิสัยของเด็ก การสร้างรากฐานความมั่นคงทางจิตใจตั้งแต่ในครรภ์ ตั้งแต่แรกปฏิสนธิเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ซึ่งมีการวิจัย แม่กินเหล้าสูบบุหรี่ เทียบกลางคืน ทะเลาะกับสามี มีผลต่อตัวเด็กมากที่เกิดมา เราไปดูแลเด็กเมื่อเข้าสามขวบแล้วมาฝึกกันก็หายไปแล้ว ต้องสร้างตั้งแต่เพาะเมล็ดพันธุ์ตั้งแต่ในครรภ์พันธวันแรก

คุณกาญจนา ฉิมมณี ผู้อำนวยการกองการศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา

ผู้เริ่มต้นตั้งแต่ก่อตั้งบ้านต้นสุข ปัจจุบันทำงาน อบต.ท่าเสา

ในฐานะที่เริ่มต้นตอนนั้นมองภาพอย่างไร?

ตอนแรกมองภาพว่าทำได้ยาก เพราะว่าดูแลเด็กเล็กต้องมีความละเอียด ยิ่งเด็กเล็กเท่าไร ความละเอียดทั้งสถานที่ สิ่งแวดล้อมในการดูแล อาหาร โภชนาการ ผู้ดูแล อาคารสถานที่ ต้องอาศัยการจัดการ ไม้รู้ว่าจะทำให้ได้ไหมจะเป็นไปได้ไหม แต่ลึกๆ มองว่าต้องได้ เพราะจากที่เคยทำงานร่วมกันมาก่อนทำให้มั่นใจในทีมสหทัยฯ ซึ่งเข้าใจความละเอียดอ่อนของงานและทำงานคุณภาพ ถ้าภาครัฐทำอาจจะเข้าไม่ถึงความละเอียดอ่อน อย่างเด็กเล็ก ท่าศาลา เราต้องเข้าใจเด็กกลุ่มนี้จริงๆ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นกลุ่มเปราะบาง

มีความคิดนำโมเดลต้นสุขไปต่อยอดอย่างไรบ้าง

ตอนทำงานที่ท่าศาลา จากที่เห็นต้นสุขทำ ด้วยการลงเยี่ยมบ้านเพื่อเก็บข้อมูลเด็ก ทำให้เกิดแนวคิดว่าจะมาทำที่ท่าเสาด้วย ชวนครูทำด้วยกัน ตอนนี่เริ่มจากการหาข้อมูลเด็กในพื้นที่หมู่บ้าน ชวนครู อสม. ลงเยี่ยมเด็กกลุ่มนี้ว่าอยู่กับใคร เป็นอย่างไรบ้าง พัฒนาการเป็นไง อยากรับการช่วยเหลืออย่างไรบ้าง ที่เราทำอยู่ตอนนี้เป็นกลุ่มเด็กสองขวบถึงห้าขวบ ถ้าทำเด็กเล็กเหมือนต้นสุขเราจะต้องเริ่มรับเด็กมาดูแลตั้งแต่ต้น แต่ตอนนี้เรายังไม่ถึงขั้นนั้น แต่อนาคตอาจมีแนวโน้มที่จะทำ ตอนนี่วางแผนไว้นานัก สนใจการศึกษา ปัจจุบันจะตั้ง ร.ร.อนุบาล ศูนย์เด็กจะรับเฉพาะเด็กเล็กแยกออกมาเลยดีกว่าดูแลเด็กรวมกัน

สิ่งที่ทำให้สนใจทำโครงการพันธวันแรก ตามต้นสุขโมเดลคืออะไร?

เราเห็นความต่างของต้นสุขกับสถานรับเลี้ยงเด็กอื่นๆ คือ การดูแลเรื่องอาหารให้เด็ก มีหลักโภชนาการ ปริมาณ อาหารที่เหมาะสมเพื่อการเจริญเติบโตของเด็กสมวัย พอเราเห็นต้นสุขทำอย่างนี้ ก็นำมาปรับเรื่องเมนูอาหาร เรามีอาหารเข้าเพิ่มเข้ามาด้วย บ้านต้นสุข มีโอกาสขับเคลื่อน กับงานของศูนย์อบต.ท่าเสา

สำเนาในเรื่องโภชนาการ

ส่วนงานที่ทำในชุมชนเริ่มได้ผล อสม. ขับเคลื่อนพันธกิจในชุมชนตัวเอง กิ่งตัว มาที่ท้ายสำเนา เป็นสวัสดิการ ถ้าเด็กคุณภาพชีวิตดีมาก ทั้งสมอง พัฒนาการ จะดีมาก อยาให้ท้ายสำเนาเป็นอย่างนั้น ถ้าลงทุนตั้งแต่ตอนนี้เด็กจะฉลาดและมีคุณภาพ

ความสำเร็จในการเริ่มต้นบ้านต้นสุข จน 4 ปีที่ผ่านมา รู้สึกอย่างไรบ้าง?

รู้สึกภูมิใจ ตอนแรกคิดว่า มีคำถามในใจว่าทำได้มั๊ยเพราะดูแลแล้วเป็นเรื่องที่ทำได้ยากเราก็รู้สึกเป็นห่วง และกังวลว่าจะทำสำเร็จมั๊ย พอถึงวันนี้ก็เห็นความตั้งใจ ความมุ่งมั่นของทีมสหทัยฯ และชุมชน ในการทำงานถึงทุกภาคส่วนมาร่วมดำเนินการ มีชุมชน อสม. ผู้นำชุมชน เข้ามาร่วมด้วย ในการดูแลบ้านต้นสุข ส่วนเชิงวิชาการ การดูแลโดยมาตรฐานวิชาชีพ การอบรมครู พัฒนาคุณภาพครู อาจารย์ หมอก็ดูแลเรื่องคุณภาพ เป็นการดำเนินงานที่ดูเรียบง่าย แต่มีคุณภาพและมาตรฐาน

ความสำเร็จของต้นสุข สร้างแรงบันดาลใจในการสานต่ออย่างไรบ้าง?

บ้านต้นสุข ถ้าดูผิวเผินเหมือนเป็นเรื่องเล็กๆ แต่ยิ่งใหญ่มากเลยในการทำศูนย์เลี้ยงเด็กเล็ก ที่สามารถทำให้เห็นเป็นรูปธรรมและดำเนินต่อไปได้ ทั้งที่ตอนแรกยังคิดว่าจะทำไม่ได้ไหม? มาวันนี้ คำตอบคือทำได้ ต้นสุขคือ ต้นแบบในการทำแต่แค่ แค่ว่าจะต้องมีมาตรฐานอย่างไร? เราจะต้องให้ความใส่ใจอะไรเป็นพิเศษบ้าง มีความละเอียดอ่อนมากในการทำงาน ที่สำคัญบุคลากรที่มาดูแลเด็กก็สำคัญด้วย

พอต้นสุขทำได้ ก็เกิดแรงบันดาลใจว่าเราก็น่าจะทำอะไรได้บ้าง ทำให้เกิดในแรงบันดาลใจ จากต้นสุขโมเดล ไม่ต้องเริ่มต้นใหม่ทั้งหมด แต่มีแบบอย่าง หลากๆ อย่างมีปัญหาตั้งแต่เรื่องอาคารสถานที่ ความเหมาะสม ต้องอาศัยการวางแผนการจัดการและการแก้ปัญหา ถ้าเรามาทำต่อกันง่ายขึ้นเพราะมีต้นแบบอยู่แล้วค่อยๆ ต่อยอด ที่สำคัญเราต้องพัฒนาด้วย เวลาเราทำ เหมือนเราต้องมาดูโมเดลของอบต.ท้ายสำเนาด้วยว่าต้องทำอะไรในบริบทที่ต่างกัน

แนวคิดและข้อเสนอแนะการขับเคลื่อนงานของอาสาสมัครในชุมชน

จากการประชุมผู้เกี่ยวข้องเพื่อการถอดบทเรียน และสัมภาษณ์อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่ร่วมเป็นอาสาสมัครทำงานกับครอบครัวและเด็กๆ พันวันแรกในชุมชนตำบลท่าศาลา สามารถกล่าวได้ว่า การส่งเสริมทัศนคติทัศนคติพันวันแรกในชุมชนตำบลท่าศาลา เป็นมินิตต้นสุขในแต่ละชุมชน ในแต่ละพื้นที่มีบริบทที่แตกต่างมีต้นทุนที่ไม่เหมือนกัน บางชุมชนมีอาสาสมัคร มีสถานที่ มีกิจกรรมกลุ่มต่อเนื่อง มีการติดตามร่วมกันดูแลรายบุคคลในชุมชน มีการเสริมสร้างแนวคิดด้านจิตวิญญาณของผู้ปกครองเด็ก โดยผู้เชี่ยวชาญหรืออาสาสมัครในชุมชน ผู้นำในบางชุมชนเสนอให้ดำเนินงานต่อเนื่อง 5 ปี เพื่อให้เห็นผลที่ประเมินได้จริง

“บทเพลงหัวใจดวงน้อย”

เด็กตัวนิดกับหัวใจดวงน้อย	เด็กเฝ้าคอยคนใส่ใจดูแล
ร้องเรียกหาคุณพ่อจำคุณแม่	หนูไม่เก่งแงหนูรักแม่รักพ่อ
หนูเรียนรู้จะแบ่งปันความรัก	หนูรู้จักทานอาหารให้เพียงพอ
อาบน้ำแปรงฟันผัดหน้านวลล่อ	หนูรักแม่พ่อหนูขอกอดอบอุ่นดี
หนูชอบเล่นสนุกกับพ่อแม่พี่น้อง	หนูอยากทดลองค้นหาสิ่งดีดี
มอบให้คนที่รักเพื่อนพ้องและน้องพี่	หนูรักโลกใบนี้.. จะเป็นคนดีของแม่พ่อ
สุขใจจริงหนอ.. พ่อแม่ก็รักหนู	

การดำเนินงานบ้านต้นสุข ท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่วันนี้สามารถเรียกได้ว่า “บ้านต้นสุข ท่าศาลาโมเดล” ที่ใช้แนวคิดมหัศจรรย์พันวันแรกแห่งชีวิตนำร่องในการขับเคลื่อนงาน และใช้กระบวนการสังคมสงเคราะห์วิชาชีพ สนับสนุนการทำงานเพื่อเสริมพลังให้ครอบครัวเข้มแข็งมั่นคง พร้อมๆไปกับขับเคลื่อนสู่ชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนตระหนักเห็นความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นับตั้งแต่วัยต้นของชีวิตให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน

2. ผลงานประจักษ์พยานที่ได้รับประโยชน์จากการส่งเสริมมหัศจรรย์ 1000 วันแรกแห่งชีวิต มีเด็กได้รับประโยชน์ทั้งหมด 244 ราย เป็นเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข 109 คน เด็กเฉพาะรายในชุมชน 23 คน เด็กในชุมชนใกล้บ้านครูพี่เลี้ยง 35 คนและเด็กในชุมชนทั่วไป 77 คน เป็นประเภทครอบครัวพ่อแม่ 157 ครอบครัว ครอบครัวเครือญาติ 67 ครอบครัวและครอบครัวแม่/พ่อเลี้ยงเดี่ยว 20 ครอบครัว ในจำนวนนี้มีเด็กและครอบครัวที่ใช้กระบวนการสังคมสงเคราะห์วิชาชีพเป็นเครื่องมือในการทำงานส่งเสริมฟื้นฟูสภาพครอบครัวเฉพาะรายจำนวน 14 ครอบครัว ทุกครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้น เช่น เด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าหรือภาวะทุพโภชนาการได้รับการดูแลเอาใจใส่จนมีพัฒนาการหรือภาวะโภชนาการที่ดีขึ้นทุกราย รายที่ต้องพบหมอต้องเนื่องได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองพาเด็กพบหมอตตามนัด เด็กมีสุขภาพแข็งแรง สุขอนามัยช่องปากและร่างกายสะอาด ร่าเริงแจ่มใส พูดคุยสื่อสารได้ดี ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ได้ง่าย เมื่อเข้าเรียนระดับปฐมวัยได้ช่วยเหลือตัวเองได้ดีกว่าเด็กในวัยเดียวกัน

เกิดความร่วมมือของภาคีเครือข่ายการทำงานส่งเสริมมหัศจรรย์ 1000 วันแรกแห่งชีวิตเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา โรงพยาบาลประจำอำเภอท่าศาลา โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหัวคู, บ้านสงวน, บ้านสาขา, โมคลาน และประดู่หอม ซึ่งมีกระบวนการทำงานในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันตามบริบทของชุมชน ได้ร่วมเรียนรู้การส่งเสริมมหัศจรรย์ 1000 วันแรกแห่งชีวิตผ่านการพบปะแลกเปลี่ยนพูดคุย เกิดเป็นภาคีเครือข่ายร่วมทำงานที่มีแนวโน้มจะขยายผลทำงานร่วมกัน

3. หน่วยงานภาครัฐมีส่วนร่วมรับผิดชอบรับถ่ายโอนสู่ท้องถิ่น ในอนาคตคาดหวังให้สถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราชได้รับการถ่ายโอนสู่ท้องถิ่น มีการบริหารจัดการแบบบูรณาการแบบมีส่วนร่วม มีคณะกรรมการในชุมชน และครูพี่เลี้ยง ร่วมคิด วางแผน ออกแบบ และดำเนินการ เพื่อความมั่นคงยั่งยืนเกิดความเป็นเจ้าของ ด้วยทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการดูแลและพัฒนาเด็กในชุมชน ซึ่งเป็นลูกหลาน

ของคนในชุมชนเอง

4. ขับเคลื่อนต้นสุขทำศาลาโมเดลเป็นศูนย์เรียนรู้ พัฒนาศูนย์รับเลี้ยงเด็กต้นสุข ทำศาลา จังหวัด นครศรีธรรมราช เป็นศูนย์เรียนรู้ที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้การส่งเสริมทัศนคติ 1000 วันแรกแห่งชีวิต ด้วยรูปแบบ เปิดให้บริการรับเลี้ยงเด็กควบคู่กับการทำงานส่งเสริมฟื้นฟูสภาพครอบครัวเด็กเฉพาะราย และขยายผล ส่งเสริมทัศนคติ 1000 วันแรกแห่งชีวิตสู่ชุมชนต่าง ๆ เพื่อให้เด็กทุกรายในชุมชนของตนเองได้รับการดูแล ส่งเสริมโภชนาการ พัฒนาการให้เหมาะสมตามวัย เต็มโตในบรรยากาศของครอบครัวที่มีความรัก ความผูกพัน ดูแลเอาใจใส่ด้วยความรู้ ตระหนักและเห็นคุณค่าของการส่งเสริมทัศนคติ 1000 วันแรกแห่งชีวิต ซึ่งหากเด็ก ทุกรายได้รับการดูแลเอาใจใส่ที่ดีจากครอบครัวและชุมชน สังคมและประเทศชาติก็จะมีเด็กเก่ง ดี มีสุข คุณภาพชีวิตของคนในประเทศก็ดีขึ้นไปด้วย

5. มุลินิทัศน์วันแรกเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนต้นสุขทำศาลาโมเดล มุลินิทัศน์วันแรกซึ่งเป็น หน่วยงานที่จะต้องรับผิดชอบดูแลสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข ทำศาลา จ.นครศรีธรรมราช นำบทเรียนโครงการ ส่งเสริมทัศนคติ 1000 วันแรกแห่งชีวิต สถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข ทำศาลา จ.นครศรีธรรมราช ขยายผลและ ผลักดันระดับนโยบาย เพื่อให้ช่วง 1000 วันแรกแห่งชีวิต ของเด็กทุกคนได้รับการบ่มเพาะด้วยรัก พุ้มพักทุก ด้าน สานสร้างสัมพันธ์ครอบครัว ได้รับสิทธิในเจริญเติบโตดูแลเอาใจใส่อย่างมีคุณภาพเท่าเทียมตามหลักสิทธิ เด็ก

6. รัฐบาลสนับสนุนสวัสดิการไร้รอยต่อ รัฐบาลส่งเสริมและสร้างกระแสผ่านสื่อให้ผู้ปกครองตระหนัก และเห็นความสำคัญของการส่งเสริมทัศนคติ 1000 วันแรกแห่งชีวิต โดยออกแบบการส่งเสริมและสนับสนุน ให้ครอบครัวเริ่มต้นตั้งแต่วัยในครรภ์ ฝากครรภ์มีเงินสนับสนุนแม่ยากจน เพื่อลดความวิตกกังวลด้านเศรษฐกิจ มีคนให้ความรู้ เป็นเพื่อนให้คำปรึกษาให้ดูแลสุขภาพตัวเองได้ตั้งแต่พ้นวันแรก บำรุงครรภ์ ดูแลด้านสุขภาพใจ แม่เพื่อลดความวิตกกังวลซึ่งเชื่อมโยงกับลูกตั้งแต่ในท้อง เด็กรับรู้ได้ ทำให้เด็กผูกพันกับแม่ จัดสวัสดิการให้แม่ ตั้งครรภ์ปลอดได้ 6 เดือน เด็กจะได้รับการดูแลที่ดี สนับสนุนการดูแลในชุมชน มีสถานรับเลี้ยงเด็ก ดูแลกัน ในชุมชน ไม่ต้องเดินทางไกล เกิดสวัสดิการไร้รอยต่อจากทารกไปสู่โรงเรียนอนุบาล ซึ่งเป็นช่วงสมองเติบโตดี และเร็วที่สุด เป็นการลงทุนของรัฐบาลที่คุ้มค่าที่สุด

การถอดบทเรียนครั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากเด็กๆบ้านต้นสุข และเด็กในชุมชน 0-3 ปี, กลุ่ม ผู้ปกครอง, ครูพี่เลี้ยง และเจ้าหน้าที่, คณะกรรมการสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข ทำศาลา นครศรีธรรมราช, อาสาสมัครในชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง รูปแบบในการถอดบทเรียน มีทั้งการพบปะคณะทำงาน รวบรวมแนวคิด ข้อเสนอ กำหนดกรอบการถอดบทเรียน รวบรวมและศึกษาข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง การ สัมภาษณ์ บอกกล่าวเล่าเรื่องราว และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการและสรุปประมวลผล

บทเรียนทัศนคติวันแรกแห่งชีวิต บ้านต้นสุข ทำศาลา นับเป็นภารกิจที่มากด้วยคุณค่า และเป็น ความร่วมมือจากหลายภาคส่วนที่ควรค่าแก่การชื่นชมอย่างยิ่ง

หากการถอดบทเรียนบ้านต้นสุขท่าศาลา มีความไม่สมบูรณ์หรือผิดพลาดบกพร่องประการใด ขออภัยมา ณ ที่นี้ และขอให้ทุกท่านที่ได้อ่านร่วมเติมเต็ม และสร้างการเรียนรู้ไปด้วยกันต่อไปตามแต่โอกาสจะอำนวยด้วย

คณะผู้เรียบเรียงและถอดบทเรียน

เรียบเรียงและถอดบทเรียน นิเวศน์ พันธ์มี พันธ์หวัด พันธ์มี

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ครูฟาง พี่ออด พี่ตาล

ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูล ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

การถอดบทเรียนกระบวนการทำงานสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข จ.นครศรีธรรมราช ภายใต้การบริหารจัดการของสหทัยมูลนิธิ เป็นการสรุปผลการดำเนินงานและบทเรียน กระบวนการทำงานของสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข นครศรีธรรมราช ปัจจัยผลสำเร็จจากการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค ข้อท้าทาย และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการวางแผนพัฒนาสถานรับเลี้ยงเด็กให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นำไปสู่การพัฒนาการดำเนินงาน และสามารถนำผลการดำเนินงานที่เป็นแนวทางการปฏิบัติที่ดีไปขยายผลในพื้นที่ อื่น ๆ ต่อไป

ภาคผนวก

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างบริษัทดานอน สเปเชียลไลซ์ นิวทริชั่น (ประเทศไทย) จำกัด
สหทัยมูลนิธิ และ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา (MOU)

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ

ระหว่าง

บริษัท ดูเม็กซ์ จำกัด

สหทัยมูลนิธิ

และ

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา

บันทึกข้อตกลงฉบับนี้ทำขึ้น ระหว่าง บริษัท ดูเม็กซ์ จำกัด สำนักงานตั้งอยู่ที่ เลขที่ ๓๕๙ หมู่
ที่ ๑๗ ถนนเทพารักษ์ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ โดย นายกาฬาร ภูเทียน
ตำแหน่งผู้อำนวยการ แผนก General Secretary and General Counsel, SEA บริษัท ดูเม็กซ์ จำกัด เป็นผู้
มีอำนาจในการลงนามแนบท้ายบันทึกข้อตกลงนี้ ซึ่งต่อไปในบันทึกข้อตกลงนี้เรียกว่า “ดูเม็กซ์”

สหทัยมูลนิธิ สำนักงานตั้งอยู่ที่ เลขที่ ๘๕๐/๓๓ ซอย ปรีดีพนมยงค์ ๓๖ ถนน สุขุมวิท ๗๑
แขวง คลองตันเหนือ เขต วัฒนา กรุงเทพฯ โดย นางสาวกอบกาญจน์ ตระกูลวารี ตำแหน่ง รอง
ผู้อำนวยการบริหาร ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจในการลงนามแนบท้ายบันทึกข้อตกลงนี้ ซึ่งต่อไปในบันทึก
ข้อตกลงนี้เรียกว่า “สหทัยมูลนิธิ” และ

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา สำนักงานตั้งอยู่ที่ ถนนท่าศาลา-นบพิด้า ตำบลท่าศาลา
อำเภوتاศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดย นาย อภินันท์ เชาวลิต ตำแหน่ง นายกองค์การบริหาร
ส่วนตำบล เป็นผู้มีอำนาจในการลงนามแนบท้ายบันทึกข้อตกลงนี้ ซึ่งต่อไปในบันทึกข้อตกลงนี้เรียกว่า
“อบต.ท่าศาลา”

บันทึกข้อตกลงฉบับนี้ เป็นความร่วมมือของคู่สัญญาเพื่อโครงการส่งเสริมสนับสนุนการ
จัดการบริการ ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการบริการมหัศจรรย์ ๑๐๐๐ วันแรก ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา
และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรแม่และเด็กในเขต อบ.ต.ท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมี
การจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กอ่อนช่วงอายุ ๖ เดือน - ๒ ขวบครึ่ง รวมทั้งจัดให้มีเจ้าหน้าที่ให้บริการด้าน
วิชาการให้ความรู้เพื่อขับเคลื่อนนโยบายมหัศจรรย์ ๑๐๐๐ วันแรกแห่งชีวิต มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา
ศักยภาพเด็กในเขต อบต.ท่าศาลา ให้มีสุขภาพดี สติปัญญาดี แข็งแรง พัฒนาการสมวัย มีความมั่นคง
ทางอารมณ์ จึงได้ทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันขึ้นระหว่างสามองค์กร เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้
เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

ข้อ ๑. “อบต.ท่าศาลา” อนุญาตให้ “สหทัยมูลนิธิ” และ/หรือ “คูเม็กซ์” เข้าใช้พื้นที่อาคาร ส่วนหน้าของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดท่าสูง และยินดียื่นขออนุญาตดัดแปลง ต่อเติม อาคารและใช้พื้นที่ในที่ดินเช่าจากวัดท่าสูงตามข้อกำหนดในสัญญาเช่าระหว่าง วัดท่าสูง และ อบต.ท่าศาลา ลงวันที่ ๑๖ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยให้ สหทัยมูลนิธิ และ/หรือ คูเม็กซ์เปิดใช้เป็นสถานรับเลี้ยงเด็ก เป็นเวลาอย่างน้อย ๓ ปี โดยทางคูเม็กซ์ หรือ สหทัยมูลนิธิอาจขอขยายระยะเวลาการใช้พื้นที่ต่ออีก ๒ ปี ทั้งนี้ อบต.ท่าศาลา ต้องอำนวยความสะดวกในการขออนุญาตใช้พื้นที่ดังกล่าวจากวัดท่าสูง

ข้อ ๒. “อบต.ท่าศาลา” อนุญาตให้บุคลากรให้ความรู้เกี่ยวกับมหัศจรรย์ ๑๐๐๐ วันแรกแห่งชีวิต เข้าปฏิบัติงานในเขตพื้นที่ อบต.ท่าศาลา ในการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพแม่และเด็กแก่กลุ่มเป้าหมาย

ข้อ ๓. “อบต.ท่าศาลา” ยินดีที่จะช่วยจัดหาตำแหน่งงานให้กับเจ้าหน้าที่ทั้งหมดหรือบางส่วน เมื่อคูเม็กซ์ หรือสหทัยมูลนิธิ ได้ถ่ายโอนโครงการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการบริการ ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการบริการมหัศจรรย์ ๑๐๐๐ วันแรกให้กับชุมชน

ข้อ ๔. “คูเม็กซ์” ตกลงที่จะเข้าปรับปรุงและต่อเติมพื้นที่อาคารหลังเดี่ยวส่วนหน้าของศูนย์ อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดท่าสูง จัดหาอุปกรณ์และสังหาริมทรัพย์ ตกแต่งสถานรับเลี้ยงเด็ก โรงอาหาร ห้องครัว และห้องพักเจ้าหน้าที่ ให้เป็นไปตามเงื่อนไขในการขอรับใบอนุญาตจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๙ เพื่อให้สามารถขอรับใบอนุญาตจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กได้ ทั้งนี้ คูเม็กซ์ เป็นเจ้าของ ทรัพย์สินทางปัญญา และสังหาริมทรัพย์ทั้งหมดในสถานรับเลี้ยงเด็ก โรงอาหาร ห้องครัว และห้องพัก เจ้าหน้าที่

ข้อ ๕. “คูเม็กซ์” ตกลงที่จะจัดตั้งมูลนิธิเพื่อดำเนินโครงการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการบริการ มหัศจรรย์ ๑๐๐๐ วันแรกแห่งชีวิต โดยจะจัดหาผู้ดูแลโครงการ (Project Manager) เพื่อให้คำปรึกษา และสนับสนุนการดำเนินโครงการ

ข้อ ๖. “คูเม็กซ์” ตกลงที่จะจัดหาสนับสนุน จัดหางบประมาณเพื่อใช้ในการปรับปรุงพัฒนาพื้นที่ เพื่อจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กอ่อน-เด็กเล็กในเขตพื้นที่อบ.ต.ท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อ ๗. “คูเม็กซ์” ตกลงที่จะร่วมมือกับสถาบันและผู้เชี่ยวชาญด้านโภชนาการและการอบรม มาร่วมประเมินผลการดำเนินงานรวมทั้งสุขภาพและโภชนาการของเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก

ข้อ ๘. “สหทัยมูลนิธิ” ยินดีให้คำปรึกษา สนับสนุน ช่วยเหลือที่จะจัดหาบุคลากรเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับมหัศจรรย์ ๑๐๐๐ วันแรกแห่งชีวิต และบุคลากรในสถานรับเลี้ยงเด็กตามที่กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอรับใบอนุญาตจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๙

ข้อ ๙. “สหทัยมูลนิธิ” ยินดีให้คำปรึกษา สนับสนุน ช่วยเหลือในการประชาสัมพันธ์รับสมัครกลุ่มเป้าหมายเด็กเล็ก-เด็กอ่อนเพื่อเข้าสถานรับเลี้ยงเด็กอ่อน-เด็กเล็ก และประชาสัมพันธ์โครงการส่งเสริมสนับสนุนบริการ “มหัศจรรย์ ๑๐๐๐ วันแรกของชีวิต”

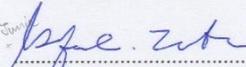
ข้อ ๑๐. “สหทัยมูลนิธิ” ยินดีให้คำปรึกษา สนับสนุน ที่จะร่วมนำร่องโครงการ กำกับดูแลการจัดการดำเนินงานของสถานรับเลี้ยงเด็กอ่อน และถ่ายทอดความรู้ด้านวิชาการด้านสุขภาพอนามัยแม่และเด็ก

ข้อ ๑๑. “สหทัยมูลนิธิ” ยินดีเป็นผู้ขอรับใบอนุญาตจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กในนามของสหทัยมูลนิธิ และยินดีโอนให้แก่มูลนิธิซึ่งกำลังจะจัดตั้ง เมื่อมูลนิธิได้รับการจัดตั้งเรียบร้อยแล้ว

บันทึกข้อตกลงระหว่างสามองค์กรในครั้งนี้ หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประสงค์จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายละเอียด หรือขอยกเลิก สามารถกระทำได้โดยความเห็นชอบร่วมกัน โดยที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสามารถแจ้งความจำนงให้ทราบเป็นลายลักษณ์อักษร

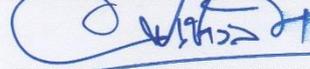
บันทึกข้อตกลง นี้ทำขึ้นสามฉบับ โดยมีข้อความถูกต้องตรงกัน ทั้งสองฝ่ายได้อ่านและเข้าใจโดยตลอด รวมทั้งเพื่อแสดงถึงเจตจำนงและความตั้งใจในการดำเนินการตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ จึงได้ลงลายมือชื่อและประทับตรา (ถ้ามี) ไว้เป็นหลักฐานต่อหน้าพยานเป็นสำคัญ ณ วันที่ ๙ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยต่างฝ่ายต่างเก็บไว้ฝ่ายละฉบับ

บริษัท ดูเม็กซ์ จำกัด

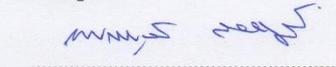
นายกาฬาร ฐเทียน

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา

นาย อภินันท์ เชาวลิต

สหทัยมูลนิธิ

นางสาวกอบกาญจน์ ตรีกุลวารี

ระเบียบการบริการสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข นครศรีธรรมราช

สถานรับเลี้ยงเด็กบ้านต้นสุข ตั้งอยู่ที่ 155/38 หมู่ที่ 3 ตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัด นครศรีธรรมราช บริการดูแลเด็กอายุตั้งแต่ 6 เดือน จนถึง 2.6 ปี ทั้งชายและหญิง ไม่จำกัดสัญชาติ ประเภท ไป-กลับ เปิดให้บริการตั้งแต่เวลา 07.30 – 16.30 น. ทุกวันจันทร์ - วันศุกร์ (หยุดวันเสาร์ – วันอาทิตย์ และ วันหยุดนักขัตฤกษ์) โดยจะมีบริการอาหาร 1 มื้อ (กลางวัน) และอาหารว่าง 1 มื้อ (บ่าย)

สถานรับเลี้ยงเด็กบ้านต้นสุข มุ่งเน้นวิธีการเรียนรู้ของเด็ก โดยใช้แบบกระบวนการ “กิน กอด เล่น เล่า นอน ฝึา ดูฟัน” ซึ่งเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการเรียนรู้ของเด็กในช่วงมหัศจรรย์ 1000 วันแรกแห่งชีวิต

1. อัตราค่าเลี้ยงดู

1. อัตราค่าเลี้ยงดู 600 บาท / เดือน สำหรับผู้ปกครองที่ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ
2. อัตราค่าเลี้ยงดู 1,500 บาท / เดือน สำหรับผู้ปกครองที่มีรายได้ประจำ

(* หมายเหตุ : อัตราค่าเลี้ยงดู ชำระเป็นรายเดือน เก็บต้นเดือนไม่เกินวันที่ 10 ของเดือน)

2. การรับสมัคร

1. รับสมัครเด็กอายุ ตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 2.6 ปี ทั้งชายและหญิง ไม่จำกัดสัญชาติ
2. รับเฉพาะเด็ก ไป - กลับ
3. ผู้ปกครองต้องนำเด็กมาสมัครด้วยตนเอง

- การรับสมัครเด็ก มีกระบวนการและจัดเตรียมสำเนาเอกสารต่าง ๆ คือ ผู้ปกครองเขียนใบสมัคร พร้อมแนบเอกสารสำเนาสูติบัตรเด็ก สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาบัตรประชาชนของพ่อและแม่ และผู้ปกครอง (กรณีเด็กอยู่ในความดูแลของเครือญาติ) สำเนาบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ สมุดพกประจำตัวเด็ก ถ่ายเอกสารหน้าประวัติการรับวัคซีน

3. หลักฐานการรับสมัคร

1. สูติบัตรฉบับจริงและสำเนาของเด็ก 1 ชุด
2. ทะเบียนบ้านฉบับจริงและสำเนาของบิดา - มารดา และหรือผู้ปกครอง และเด็ก 1 ชุด
3. บัตรประชาชน บิดา - มารดา และหรือผู้ปกครองฉบับจริงและสำเนา 1 ชุด
4. ใบเปลี่ยนชื่อ - นามสกุล (กรณีการเปลี่ยน) ของเด็กฉบับจริงและสำเนา 1 ชุด
5. รูปถ่ายเด็ก ขนาด 1 นิ้ว 2 รูป และรูปถ่ายผู้ปกครองที่มารับ - ส่ง 1 นิ้ว 2 รูป
6. สมุดสุขภาพสีชมพู และสำเนาสมุดสุขภาพเฉพาะหน้าที่บันทึกรับวัคซีน
7. เอกสารหลักฐานการรับสิทธิบัตรสวัสดิการของรัฐ

4. ของใช้สำหรับเด็กที่ผู้ปกครองต้องจัดเตรียมมา

1. เสื้อผ้าสำรองวันละ 2 ชุด, ผ้าอ้อมสำเร็จรูป 3 ชิ้น, ผ้าเช็ดตัว 1 ผืน
2. นมที่เด็กดื่มเป็นประจำวันละ 2 กล่อง, ขวดนม 1 ขวด
3. แป้ง, สบู่, แปรงสีฟัน, ยาสีฟัน

5. อุปกรณ์ที่จัดให้

1. ชุดเครื่องนอน
2. ภาชนะใส่อาหาร

6. การแต่งกาย

แต่งกายชุดลำลองจากบ้าน และมีกระเป๋าผ้าใส่อุปกรณ์ของเด็ก

7. สุขอนามัย

ถ้าเด็กป่วยหรือเป็นโรคที่สามารถติดต่อได้ ขอให้เด็กหยุดเรียนจนกว่าจะหายเป็นปกติ และให้ผู้ปกครองแจ้งให้ทราบล่วงหน้า หรือถ้าเด็กป่วยขณะอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข จะแจ้ง ติดต่อให้ผู้ปกครองมารับกลับบ้านทันที

8. การรับ – ส่งเด็ก (ข้อปฏิบัติสำหรับผู้ปกครอง)

1. สถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข เปิดให้บริการส่งเด็ก ตั้งแต่ 07.30 น. และสามารถรับเด็กกลับได้ตั้งแต่ 16.00 – 16.30 น.
2. ผู้ปกครองต้องลงชื่อส่งเด็กและรับเด็กทุกครั้ง ต้องแสดงบัตรรับเด็กมาด้วยทุกครั้ง ยื่นบัตรรับเด็กกับครูพี่เลี้ยง หากบัตรสูญหาย ให้รีบติดต่อครูพี่เลี้ยง
3. กรณีที่ผู้ปกครองไม่สามารถมารับเด็กด้วยตนเองได้ ให้ผู้อื่นมารับ ให้แจ้งครูพี่เลี้ยงตอนส่งเด็ก หรือโทรศัพท์ หรือแจ้งข้อความทางไลน์กลุ่มบ้านต้นสุข ให้ทราบล่วงหน้า หากผู้ปกครองไม่ได้แจ้งให้ครูพี่เลี้ยงทราบล่วงหน้า ไม่นับญาติให้ผู้อื่นมารับแทน จนกว่าจะมีการตรวจสอบอย่างชัดเจน
4. การมารับเด็กกลับบ้านไม่ตรงเวลา หรือทิ้งเด็กไว้จนมีค่าน้ำมากเกินไป มีผลต่อความรู้สึกของเด็ก กรณีท่านมีกิจจำเป็นต้องเลื่อนเวลามารับเด็ก กรุณาแจ้งให้สถานรับเลี้ยงเด็กทราบ เพื่อเตรียมกิจกรรม และอาหารให้กับเด็ก

ใบสมัคร

สถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้อมูลเด็ก

- ชื่อ - นามสกุล.....เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....
- เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ..... อายุ.....ปี.....เดือน (นับถึงวันที่.....)
- ที่อยู่ตามสำเนาทะเบียนบ้าน บ้านเลขที่..... หมู่.....ถนน.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
- ที่อยู่อาศัยจริงในปัจจุบัน บ้านเลขที่..... หมู่.....ถนน.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด..... โทร.....
- บิดาชื่อ.....อาชีพ..... ไลน์ไอดี.....
ช่วงรายได้ / ปี ต่ำกว่า 30,000 บาท 30,000 – 80,000 บาท มากกว่า 100,000 บาท
- มารดาชื่อ.....อาชีพ..... ไลน์ไอดี.....
ช่วงรายได้ / ปี ต่ำกว่า 30,000 บาท 30,000 – 80,000 บาท มากกว่า 100,000 บาท
- มีพี่น้องร่วมบิดา-มารดาเดียวกัน จำนวน.....คน เป็นบุตรลำดับที่.....

ข้อมูลบิดามารดาหรือผู้ดูแลอุปการะ

- ปัจจุบันเด็กอยู่ในความดูแลอุปการะ / รับผิดชอบของ
 - บิดา มารดา ทั้งบิดา-มารดาด้วยกัน
 - ญาติ (โปรดระบุความเกี่ยวข้อง).....
 - อื่นๆ (โปรดระบุ).....
- ผู้ดูแลอุปการะเด็กตามข้อ 1. มีรายได้ในครอบครัวต่อเดือน.....บาท
- ผู้นำเด็กมาสมัครชื่อ.....เกี่ยวข้องเป็น.....ของเด็ก
- ผู้รับส่งเด็ก (นาย/นาง/นางสาว).....นามสกุล..... โดยเกี่ยวข้องเป็น.....

คำรับรอง

- ข้าพเจ้าขอรับรองว่าได้อ่านประกาศรับสมัครของสถานรับเลี้ยงเด็กเข้าใจแล้ว เด็กที่นำมาสมัครมีคุณสมบัติถูกต้องตรงตามประกาศ และหลักฐานที่ใช้สมัครเป็นหลักฐานที่ถูกต้องจริง
- ข้าพเจ้ามีสิทธิถูกต้องในการที่จะให้เด็กสมัครเข้ารับการศึกษาเลี้ยงดูในสถานรับเลี้ยงเด็ก
- ข้าพเจ้ายินดีปฏิบัติตามระเบียบ ข้อกำหนดของสถานรับเลี้ยงเด็ก และยินดีปฏิบัติตามคำแนะนำเกี่ยวกับการพัฒนาความพร้อมตามที่สถานรับเลี้ยงเด็กกำหนด

ลงชื่อ..... ผู้นำเด็กมาสมัคร

(.....)

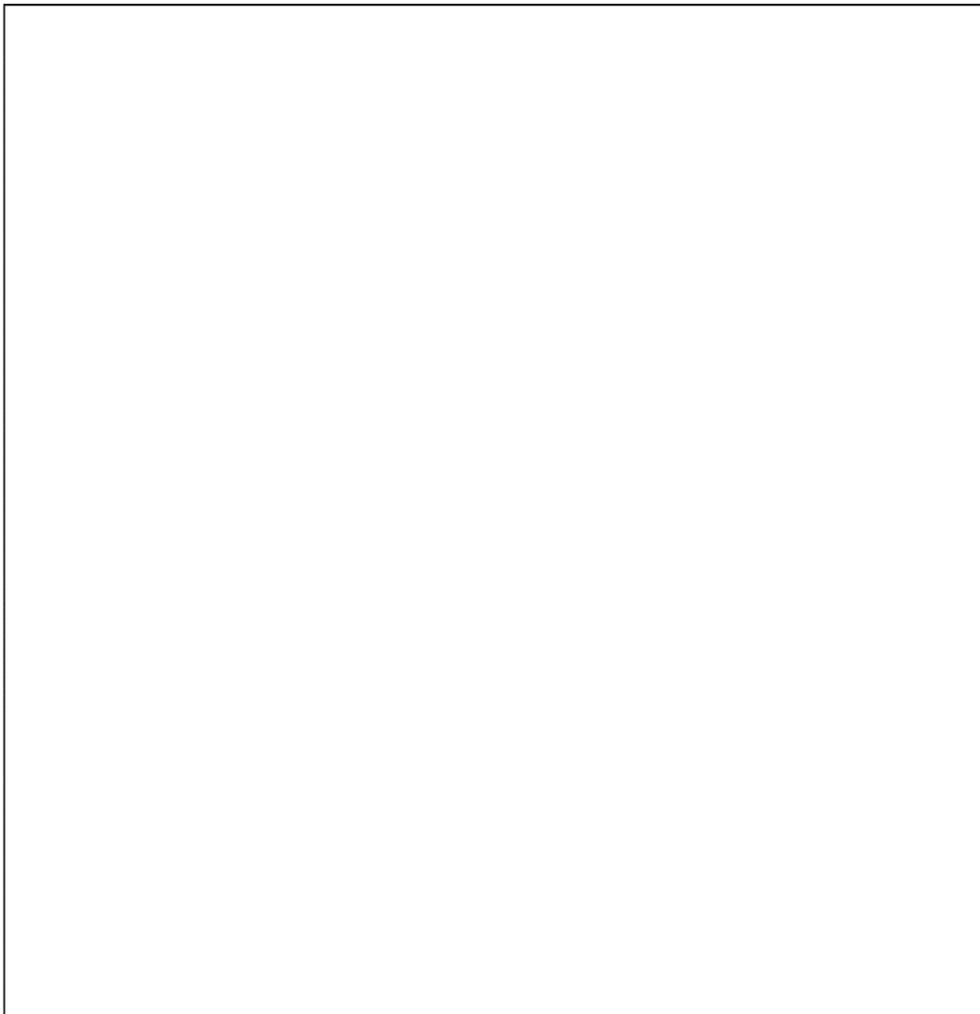
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

หมายเหตุ

หลักฐานที่ต้องนำมาในวันสมัคร

1. ใบสมัครโรงเรียน 1 ชุด
2. ใบสูติบัตร ฉบับจริงและสำเนาของนักเรียน 1 ชุด
3. ทะเบียนบ้านฉบับจริงและสำเนาของนักเรียน 1 ชุด
4. บัตรประชาชนบิดา-มารดาฉบับจริงและสำเนา 1 ชุด
5. ใบเปลี่ยนชื่อ ชื่อสกุล (กรณีมีการเปลี่ยน) ของนักเรียนและบิดา-มารดาฉบับจริงและสำเนา 1 ชุด
6. รูปถ่ายนักเรียน ขนาด 1 นิ้ว 2 ใบและรูปถ่ายบิดา-มารดาที่มารับส่ง 1 นิ้ว 2 ใบ
7. สำเนาสมุดสุขภาพเด็ก (เฉพาะหน้าที่บันทึกการฉีดวัคซีน)

แผนผังแสดงที่อยู่ปัจจุบัน โปรดเขียนแผนผังแสดงที่อยู่ปัจจุบันไว้ด้านล่าง

ใบบันทึกรับ - ส่งเด็ก

บันทึกการรับ- ส่งเด็กเล็ก 6 เดือน - 12 เดือน บ้านต้นสุข วันที่

เวลาเข้าเรียน 07:30 - 16:00 น.

สถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข

ที่	ชื่อเล่น	ครูเวร	เวลาเข้า	อุณหภูมิ	การตรวจร่างกาย	ผู้ปกครองที่มาส่ง	เวลากลับ	ผู้ปกครองที่มารับ	หมายเหตุ
1.									
2.									
3.									
4.									
5.									
6.									
7.									
8.									
9.									
10.									
11.									
12.									
13.									
14.									
15.									

หมายเหตุ : กำหนดเวลาการรับเด็กไม่เกิน 16.00น. ถ้าเกินเวลาอัตราค่าบริการครึ่งชั่วโมงละ 50 บาท

ลงชื่อครูผู้รับ.....

ลงชื่อครูผู้ส่ง.....

ตารางน้ำหนัก ส่วนสูง รอบศรีษะ

ชื่อ.....ชื่อเล่น.....วันเดือนปีเกิด.....

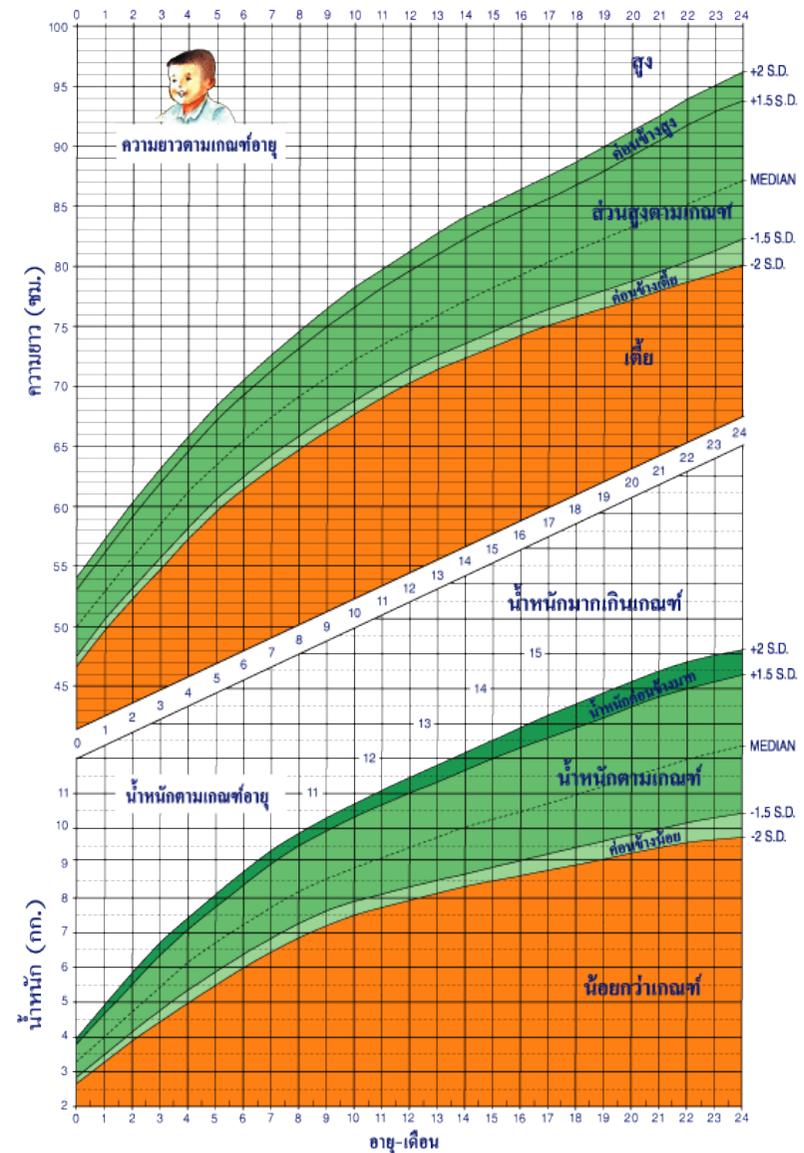
อายุ	เดือน	น้ำหนัก ที่วัดได้	น้ำหนัก ตามเกณฑ์	ผลการวัด	ส่วนสูง ที่วัดได้	ส่วนสูง ตามเกณฑ์	ผลการวัด	เส้นรอบศรีษะ ที่วัดได้	เส้นรอบศรีษะ ตามเกณฑ์	ผลการวัด	ผู้วัด
	มกราคม										
	กุมภาพันธ์										
	มีนาคม										
	เมษายน										
	พฤษภาคม										
	มิถุนายน										
	กรกฎาคม										
	สิงหาคม										
	กันยายน										
	ตุลาคม										
	พฤศจิกายน										
	ธันวาคม										

การเทียบค่าน้ำหนัก ส่วนสูง รอบศรีษะ เพศชาย อายุ 0-2 ปี

ตารางแสดงเกณฑ์น้ำหนัก-ส่วนสูงตามวัย สำหรับการแรกเกิด - 5 ปี

อายุ	เพศชาย		เพศหญิง		
	น้ำหนัก (กก.)	ส่วนสูง (ซม.)	น้ำหนัก (กก.)	ส่วนสูง (ซม.)	
ปี	เดือน	น้ำหนัก (กก.)	ส่วนสูง (ซม.)	น้ำหนัก (กก.)	ส่วนสูง (ซม.)
0		2.8 - 3.9	47.6 - 53.1	2.7 - 3.7	46.8 - 52.9
1		3.4 - 4.7	50.4 - 56.2	3.3 - 4.4	49.4 - 56.0
2		4.2 - 5.5	53.2 - 59.1	3.8 - 5.2	52.0 - 59.0
3		4.8 - 6.4	55.7 - 61.9	4.4 - 6.0	54.4 - 61.8
4		5.3 - 7.1	58.1 - 64.6	4.9 - 6.7	56.8 - 64.5
5		5.8 - 7.8	60.4 - 67.1	5.3 - 7.3	58.9 - 66.9
6		6.3 - 8.4	62.4 - 69.2	5.8 - 7.9	60.9 - 69.1
7		6.8 - 9.0	64.2 - 71.3	6.2 - 8.5	62.6 - 71.1
8		7.2 - 9.5	65.9 - 73.2	6.6 - 9.0	64.2 - 72.8
9		7.6 - 9.9	67.4 - 75.0	6.9 - 9.3	65.5 - 74.5
10		7.9 - 10.3	68.9 - 76.7	7.2 - 9.8	66.7 - 76.1
11		8.1 - 10.6	70.2 - 78.2	7.5 - 10.2	67.7 - 77.6
1		8.3 - 11.0	71.5 - 79.7	7.7 - 10.5	68.8 - 78.9
2		10.5 - 14.4	82.5 - 91.5	9.7 - 13.7	80.8 - 89.9
3		12.1 - 17.2	89.4 - 100.8	11.5 - 16.5	88.1 - 99.2
4		13.6 - 19.9	95.5 - 108.2	13.0 - 19.2	95.0 - 106.9
5		15.0 - 22.6	102.0 - 115.1	14.4 - 21.7	101.1 - 113.9

กราฟแสดงเกณฑ์อ้างอิงการเจริญเติบโต ของเพศชาย อายุ 0-2 ปี

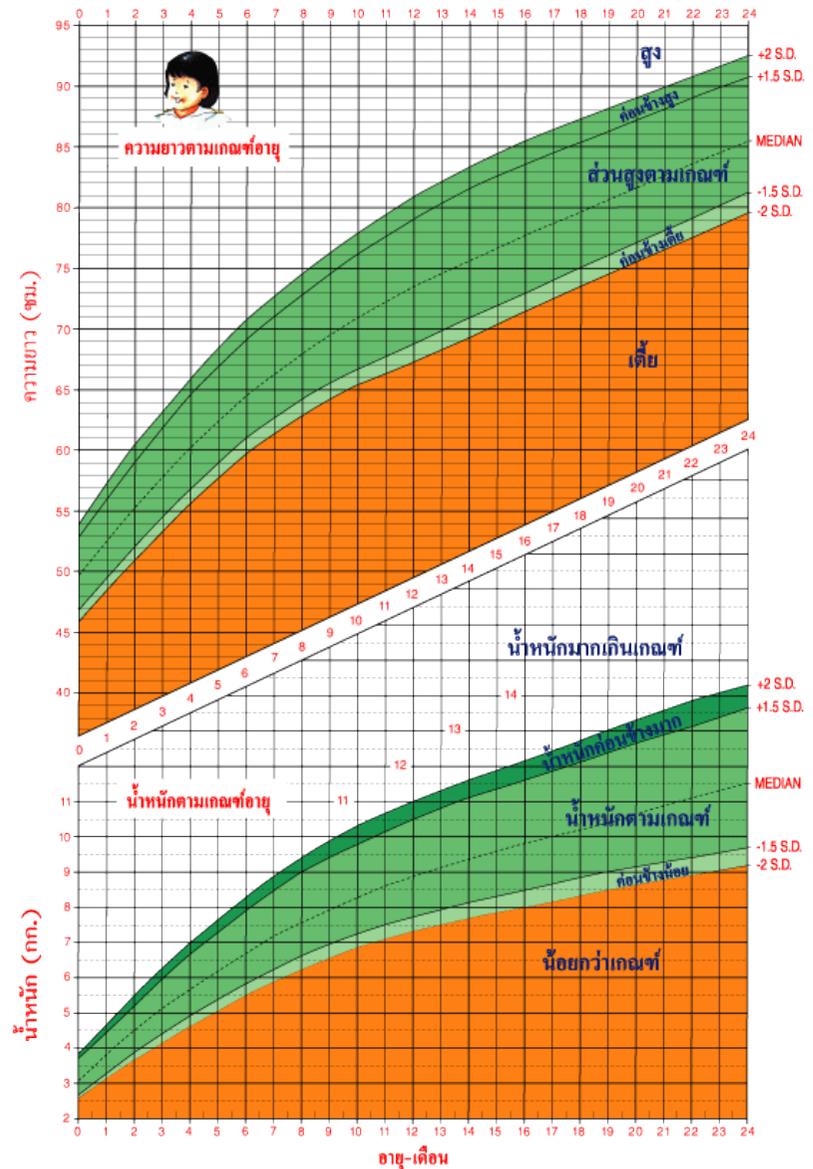

การเทียบค่าน้ำหนัก ส่วนสูง รอบศรีษะ เพศหญิงอายุ 0-2 ปี

ตารางแสดงเกณฑ์น้ำหนัก-ส่วนสูงตามวัย สำหรับทารกแรกเกิด - 5 ปี

ปี	เดือน	เพศชาย		เพศหญิง	
		น้ำหนัก (กก.)	ส่วนสูง (ซม.)	น้ำหนัก (กก.)	ส่วนสูง (ซม.)
0		2.8 - 3.9	47.6 - 53.1	2.7 - 3.7	46.8 - 52.9
1		3.4 - 4.7	50.4 - 56.2	3.3 - 4.4	49.4 - 56.0
2		4.2 - 5.5	53.2 - 59.1	3.8 - 5.2	52.0 - 59.0
3		4.8 - 6.4	55.7 - 61.9	4.4 - 6.0	54.4 - 61.8
4		5.3 - 7.1	58.1 - 64.6	4.9 - 6.7	56.8 - 64.5
5		5.8 - 7.8	60.4 - 67.1	5.3 - 7.3	58.9 - 66.9
6		6.3 - 8.4	62.4 - 69.2	5.8 - 7.9	60.9 - 69.1
7		6.8 - 9.0	64.2 - 71.3	6.2 - 8.5	62.6 - 71.1
8		7.2 - 9.5	65.9 - 73.2	6.6 - 9.0	64.2 - 72.8
9		7.6 - 9.9	67.4 - 75.0	6.9 - 9.3	65.5 - 74.5
10		7.9 - 10.3	68.9 - 76.7	7.2 - 9.8	66.7 - 76.1
11		8.1 - 10.6	70.2 - 78.2	7.5 - 10.2	67.7 - 77.6
1		8.3 - 11.0	71.5 - 79.7	7.7 - 10.5	68.8 - 78.9
2		10.5 - 14.4	82.5 - 91.5	9.7 - 13.7	80.8 - 89.9
3		12.1 - 17.2	89.4 - 100.8	11.5 - 16.5	88.1 - 99.2
4		13.6 - 19.9	95.5 - 108.2	13.0 - 19.2	95.0 - 106.9
5		15.0 - 22.6	102.0 - 115.1	14.4 - 21.7	101.1 - 113.9

กราฟแสดงเกณฑ์อ้างอิงการเจริญเติบโต ของเพศหญิง อายุ 0-2 ปี

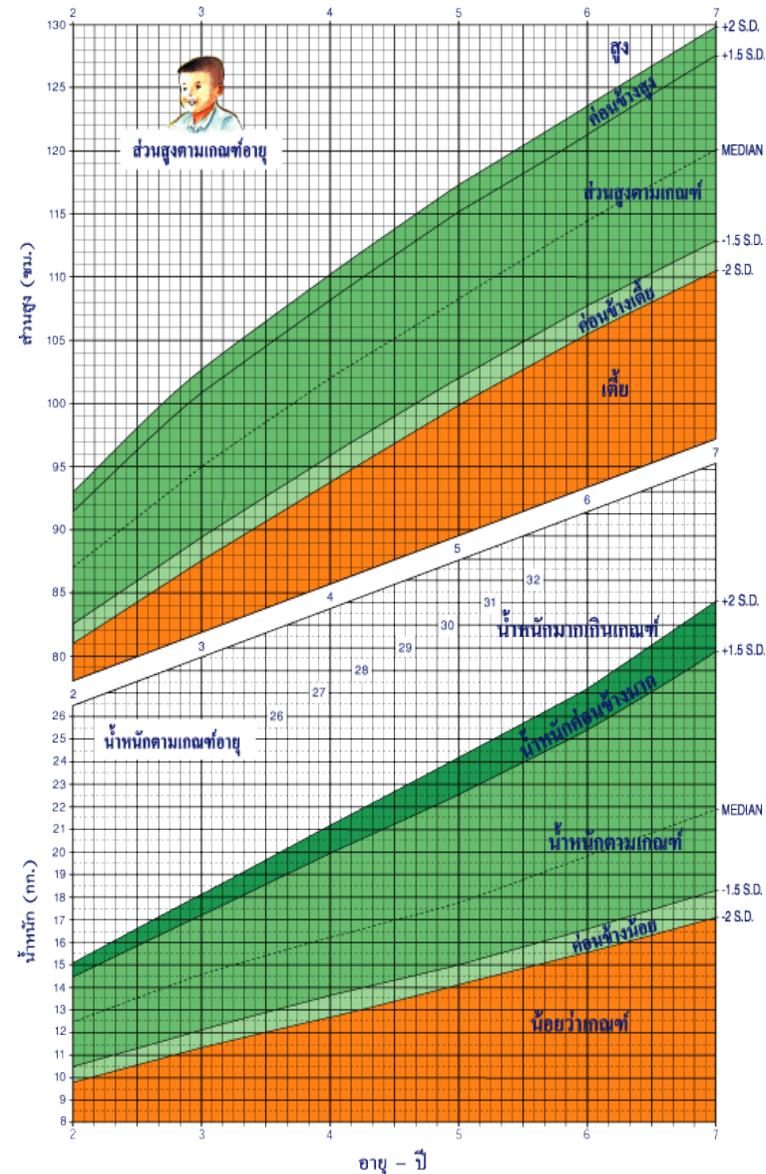
การเทียบค่าน้ำหนัก ส่วนสูง รอบศรียะ เพศชาย อายุ 2-7 ปี

ตารางแสดงเกณฑ์น้ำหนัก-ส่วนสูงตามวัย
สำหรับทารกแรกเกิด - 5 ปี

ปี	อายุ	เพศชาย		เพศหญิง	
		น้ำหนัก (กก.)	ส่วนสูง (ซม.)	น้ำหนัก (กก.)	ส่วนสูง (ซม.)
	0	2.8 - 3.9	47.6 - 53.1	2.7 - 3.7	46.8 - 52.9
	1	3.4 - 4.7	50.4 - 56.2	3.3 - 4.4	49.4 - 56.0
	2	4.2 - 5.5	53.2 - 59.1	3.8 - 5.2	52.0 - 59.0
	3	4.8 - 6.4	55.7 - 61.9	4.4 - 6.0	54.4 - 61.8
	4	5.3 - 7.1	58.1 - 64.6	4.9 - 6.7	56.8 - 64.5
	5	5.8 - 7.8	60.4 - 67.1	5.3 - 7.3	58.9 - 66.9
	6	6.3 - 8.4	62.4 - 69.2	5.8 - 7.9	60.9 - 69.1
	7	6.8 - 9.0	64.2 - 71.3	6.2 - 8.5	62.6 - 71.1
	8	7.2 - 9.5	65.9 - 73.2	6.6 - 9.0	64.2 - 72.8
	9	7.6 - 9.9	67.4 - 75.0	6.9 - 9.3	65.5 - 74.5
	10	7.9 - 10.3	68.9 - 76.7	7.2 - 9.8	66.7 - 76.1
	11	8.1 - 10.6	70.2 - 78.2	7.5 - 10.2	67.7 - 77.6
1		8.3 - 11.0	71.5 - 79.7	7.7 - 10.5	68.8 - 78.9
2		10.5 - 14.4	82.5 - 91.5	9.7 - 13.7	80.8 - 89.9
3		12.1 - 17.2	89.4 - 100.8	11.5 - 16.5	88.1 - 99.2
4		13.6 - 19.9	95.5 - 108.2	13.0 - 19.2	95.0 - 106.9
5		15.0 - 22.6	102.0 - 115.1	14.4 - 21.7	101.1 - 113.9

กราฟแสดงเกณฑ์อ้างอิงการเจริญเติบโต ของเพศชาย อายุ 2-7 ปี

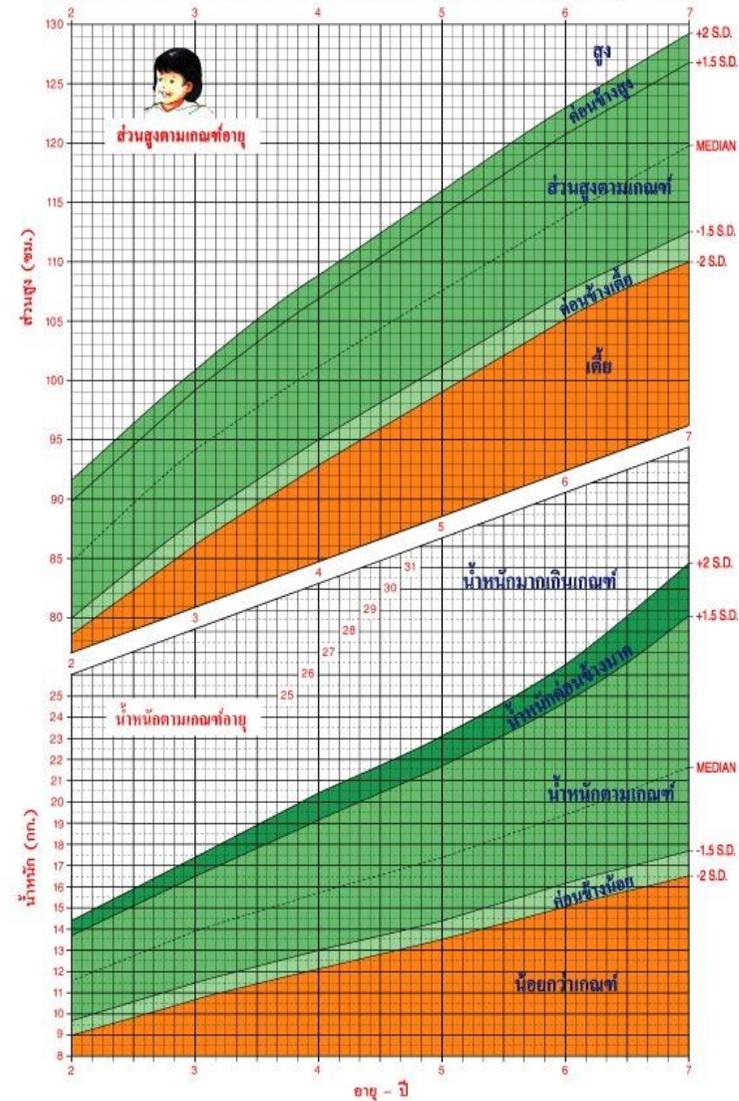

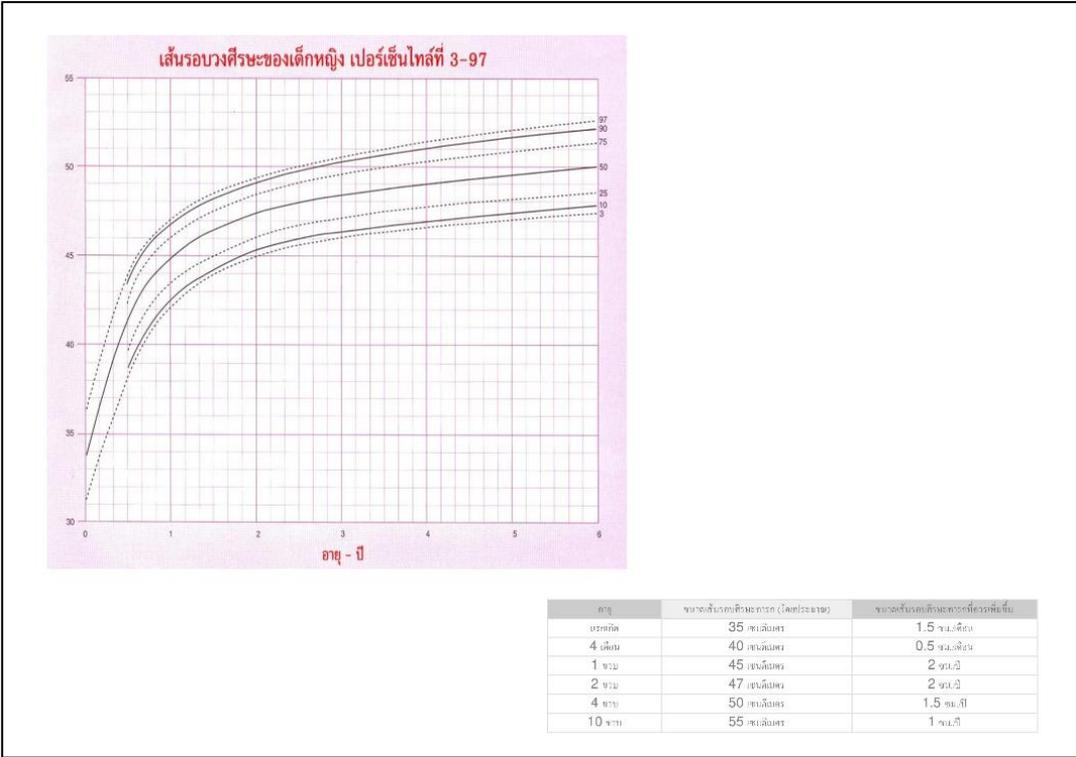
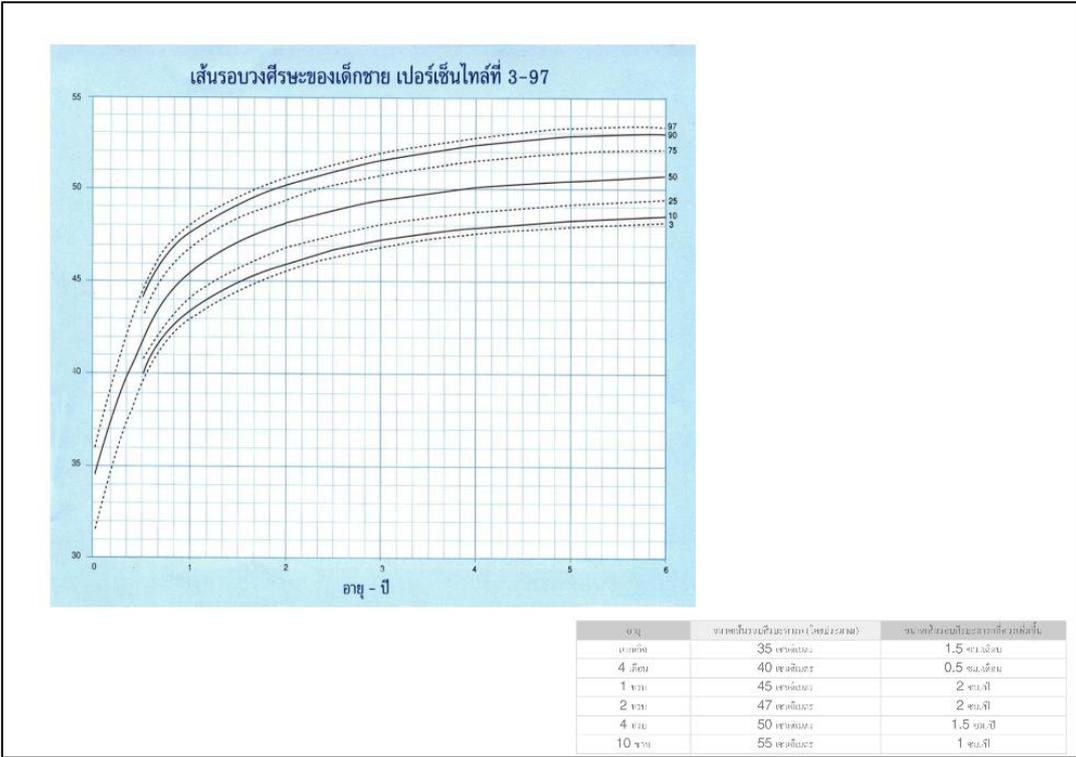
การเทียบค่าน้ำหนัก ส่วนสูง รอบศรีษะ เพศหญิงอายุ 2-7 ปี

ตารางแสดงเกณฑ์น้ำหนัก-ส่วนสูงตามวัย สำหรับทารกแรกเกิด - 5 ปี

ปี	อายุ เดือน	เพศชาย		เพศหญิง	
		น้ำหนัก (กก.)	ส่วนสูง (ซม.)	น้ำหนัก (กก.)	ส่วนสูง (ซม.)
	0	2.8 - 3.9	47.6 - 53.1	2.7 - 3.7	46.8 - 52.9
	1	3.4 - 4.7	50.4 - 56.2	3.3 - 4.4	49.4 - 56.0
	2	4.2 - 5.5	53.2 - 59.1	3.8 - 5.2	52.0 - 59.0
	3	4.8 - 6.4	55.7 - 61.9	4.4 - 6.0	54.4 - 61.8
	4	5.3 - 7.1	58.1 - 64.6	4.9 - 6.7	56.8 - 64.5
	5	5.8 - 7.8	60.4 - 67.1	5.3 - 7.3	58.9 - 66.9
	6	6.3 - 8.4	62.4 - 69.2	5.8 - 7.9	60.9 - 69.1
	7	6.8 - 9.0	64.2 - 71.3	6.2 - 8.5	62.6 - 71.1
	8	7.2 - 9.5	65.9 - 73.2	6.6 - 9.0	64.2 - 72.8
	9	7.6 - 9.9	67.4 - 75.0	6.9 - 9.3	65.5 - 74.5
	10	7.9 - 10.3	68.9 - 76.7	7.2 - 9.8	66.7 - 76.1
	11	8.1 - 10.6	70.2 - 78.2	7.5 - 10.2	67.7 - 77.6
1		8.3 - 11.0	71.5 - 79.7	7.7 - 10.5	68.8 - 78.9
2		10.5 - 14.4	82.5 - 91.5	9.7 - 13.7	80.8 - 89.9
3		12.1 - 17.2	89.4 - 100.8	11.5 - 16.5	88.1 - 99.2
4		13.6 - 19.9	95.5 - 108.2	13.0 - 19.2	95.0 - 106.9
5		15.0 - 22.6	102.0 - 115.1	14.4 - 21.7	101.1 - 113.9

กราฟแสดงเกณฑ์อ้างอิงการเจริญเติบโต ของเพศหญิง อายุ 2-7 ปี

แบบบันทึกการลงสำรวจบ้านเด็ก

แบบฟอร์มบันทึกการลงสำรวจบ้านเด็ก

ข้อมูลเด็ก

เด็กชื่อ-นามสกุล.....ชื่อเล่น.....เพศ.....สัญชาติ.....ศาสนา.....
วัน เดือน ปี เกิดเด็ก.....ปัจจุบันอายุ.....ปี.....เดือน น้ำหนักแรกเกิด.....กรัม ความยาวแรกเกิด.....เซนติเมตร เส้นรอบศีรษะ.....ซม.
โรคประจำตัว.....ประวัติการแพ้ยา.....แพ้อาหาร(ระบุชนิด).....
ประวัติการได้รับอุบัติเหตุ/การผ่าตัด.....กริปเลือด.....นมที่ทาน.....

ที่อยู่อาศัยจริงในปัจจุบัน

บ้านเลขที่..... หมู่ที่.....บ้าน.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....
บิดาชื่อ - นามสกุล.....อายุ..... อาชีพ.....เบอร์ติดต่อ.....
มารดาชื่อ - นามสกุล.....อายุ..... อาชีพ.....เบอร์ติดต่อ.....
มีพี่น้องร่วมบิดา-มารดาเดียวกันจำนวน.....คนเป็นบุตรลำดับที่.....สถานภาพของผู้ปกครอง.....ประวัติการคลอด.....
วิธีการเลี้ยงเด็กดูพ่อแม่ดูแลเองที่บ้านพ่อแม่พาไปเลี้ยงที่ทำงานฝากเครือญาติเลี้ยง
.....จ้างเลี้ยง ค่าจ้างต่อเดือน.....บาทเข้าเรียนในโรงเรียน.....

ข้อมูลด้านโภชนาการเบื้องต้น

.....
.....

ข้อมูลด้านพัฒนาการเบื้องต้น

.....
.....

วัน/เดือน/ปี.....

แบบบันทึกการทำงานกับเด็กในชุมชน

วันที่	สื่อกระตุ้นพัฒนาการ	สิ่งของที่แจก	ภาวะโภชนาการ/พัฒนาการ/สุขภาพทั่วไป	แผนการทำงานครั้งต่อไป

แบบสำรวจข้อมูลเด็กแรกเกิด - 3 ปีในชุมชน

แบบสำรวจข้อมูลเด็กแรกเกิด - 3 ปีในชุมชน

ชื่อ - สกุลผู้ปกครอง..... ชื่อที่เป็นที่รู้จัก.....
วัน/เดือน/ปีเกิด..... อายุ..... ปี นับถือศาสนา.....
อาชีพ..... รายได้ต่อเดือนประมาณ.....
ชื่อ - สกุลคู่สมรส(ถ้ามี)..... ชื่อที่เป็นที่รู้จัก.....
วัน/เดือน/ปีเกิด..... อายุ..... ปี นับถือศาสนา.....
อาชีพ..... รายได้ต่อเดือนประมาณ.....
ที่อยู่ปัจจุบันเลขที่..... หมู่ที่..... ตรอก ซอย..... ถนน.....
ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด.....
สถานภาพครอบครัว โสด อยู่กัน โดยจดทะเบียนสมรส หย่า แยกกันอยู่
 หย่าร้าง อยู่กัน โดยไม่จดทะเบียนสมรส สามเณรทั้ง อื่นๆ.....

ประวัติการตั้งครรภ์

1. การฝากครรภ์ ฝากครรภ์เมื่ออายุ.....เดือน สถานที่ฝากครรภ์..... ตั้งครรภ์ครั้งที่.....
2. การคลอด คลอดปกติ...../ผ่าคลอด..... คลอดครบกำหนด..... คลอดก่อนกำหนด.....เดือน
3. ปัญหาสุขภาพระหว่างตั้งครรภ์(น้ำหนัก อาการแพ้ท้อง การแพ้สิ่งต่างๆ การเจ็บไข้ได้ป่วย ฯลฯ)

ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก

ชื่อ - สกุล เด็ก..... ชื่อเล่น..... อายุ..... ปี
วัน/เดือน/ปีเกิด..... น้ำหนักแรกคลอด..... เส้นรอบศีรษะ.....
น้ำหนักปัจจุบัน..... โรคประจำตัว.....
วิธีดูแลเด็ก พ่อ/แม่ ดูแลเองที่บ้าน พ่อ/แม่ พาไปเลี้ยงที่ทำงาน
 ฝากเครือญาติเลี้ยง จ้างเลี้ยง ค่าจ้างต่อเดือน.....บาท

จำนวนสมาชิกในบ้าน

- 1..... อายุ..... ปี วัน/เดือน/ปีเกิด..... ความเกี่ยวข้องเป็น.....
- 2..... อายุ..... ปี วัน/เดือน/ปีเกิด..... ความเกี่ยวข้องเป็น.....
- 3..... อายุ..... ปี วัน/เดือน/ปีเกิด..... ความเกี่ยวข้องเป็น.....
- 4..... อายุ..... ปี วัน/เดือน/ปีเกิด..... ความเกี่ยวข้องเป็น.....
- 5..... อายุ..... ปี วัน/เดือน/ปีเกิด..... ความเกี่ยวข้องเป็น.....

ความเป็นอยู่ครอบครัว

.....
.....
.....

ผู้สัมภาษณ์.....

วันที่.....

แบบสำรวจข้อมูลหญิงตั้งครรภ์ในชุมชน

แบบสำรวจข้อมูลหญิงตั้งครรภ์ในชุมชน

ชื่อ - สกุลหญิงตั้งครรภ์..... ชื่อที่เป็นที่รู้จัก.....

วัน/เดือน/ปีเกิด..... อายุ..... ปี นับถือศาสนา.....

อาชีพ..... รายได้ต่อเดือนประมาณ.....

ชื่อ - สกุลคู่สมรส (ถ้ามี)..... ชื่อที่เป็นที่รู้จัก.....

วัน/เดือน/ปีเกิด..... อายุ..... ปี นับถือศาสนา.....

อาชีพ..... รายได้ต่อเดือนประมาณ.....

ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่..... หมู่ที่..... ตรอก ซอย..... ถนน.....

ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด.....

สถานภาพครอบครัว โสด อยู่กันโดยจดทะเบียนสมรส หม้าย แยกกันอยู่

หย่าร้าง อยู่กันโดยไม่จดทะเบียนสมรส สามีทอดทิ้ง อื่น ๆ.....

ประวัติการตั้งครรภ์

1. ตั้งครรภ์..... สัปดาห์/เดือน

2. การฝากครรภ์

ฝากครรภ์แล้ว ฝากครรภ์เมื่ออายุ.....เดือน สถานที่ฝากครรภ์..... ตั้งครรภ์ครั้งที่.....

ไม่ได้ฝากครรภ์

3. ปัญหาสุขภาพระหว่างตั้งครรภ์

โลหิตจาง

โรคเบาหวาน

โรคไต

โรคหัวใจ

โรคไทรอย

ตีบตาเสฟตีด ตีบสุรา

สูบบุหรี่ คนใกล้ชิดสูบบุหรี่

อื่น ๆ

ไม่มี

4. ความเสี่ยง

หญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น

ตั้งครรภ์แรก

อายุมากกว่า 35

เคยผ่าคลอด

ครรภ์เป็นพิษ

อื่นๆ.....

ไม่มี

5. บริโภคเกลือเสริมไอโอดีน

ใช่

ไม่ใช่

6. มีภาวะโลหิตจาง

มี ระบุสาเหตุ.....

ไม่มี

7. มีภาวะโภชนาการ

มี ระบุสาเหตุ.....

ไม่มี

8. การกินยาบำรุงเลือด (โพลีค)

กิน

ไม่กิน

9. การกินยาธาตุเหล็ก

กิน

ไม่กิน

10. การพบแพทย์ตามนัด

ใช่

ไม่ใช่

11. สุขภาพช่องปาก

ฟันผุ

ฟันไม่ผุ

มีเหงือกอักเสบ

มีหินปูน

จำนวนสมาชิกในบ้าน

- 1.....อายุ.....ปี วัน/เดือน/ปีเกิด.....ความเกี่ยวข้องเป็น.....
- 2.....อายุ.....ปี วัน/เดือน/ปีเกิด.....ความเกี่ยวข้องเป็น.....
- 3.....อายุ.....ปี วัน/เดือน/ปีเกิด.....ความเกี่ยวข้องเป็น.....
- 4.....อายุ.....ปี วัน/เดือน/ปีเกิด.....ความเกี่ยวข้องเป็น.....
- 5.....อายุ.....ปี วัน/เดือน/ปีเกิด.....ความเกี่ยวข้องเป็น.....

ความเป็นอยู่ครอบครัว

.....

.....

.....

.....

ผู้สัมภาษณ์.....

วันที่.....

เมนูอาหารกลางวันเด็กแต่ละช่วงวัย

ตารางที่ 1 เมนูอาหารเด็กวัย 7 – 9 เดือน

สัปดาห์ที่ 1	วันจันทร์	ตำลึง ไก่บด เต้าหู้อ่อนบด ไข่แดง น้ำซุป ข้าวบดหยาบ
	วันอังคาร	ฟักเขียวบด ปลาทูบด ไข่แดง น้ำซุป ข้าวบดหยาบ
	วันพุธ	ผักหวานบด ตับบด ไข่แดง น้ำซุป ข้าวบดหยาบ
	วันพฤหัสบดี	ผักไชยาบด ไก่สับ ไข่แดง น้ำซุป ข้าวบดหยาบ
	วันศุกร์	ผักหวานบด ไข่ตุ๋น ไก่บด น้ำซุป ข้าวบดหยาบ
สัปดาห์ที่ 2	วันจันทร์	ผักกาดขาวบด ไก่บด ปลากระพงบด ไข่แดง น้ำซุป ข้าวบดหยาบ
	วันอังคาร	แครอทบด ตับบด ไข่แดง น้ำซุป ข้าวบดหยาบ
	วันพุธ	ผักหวานบด ปลาทูบด ไข่แดง น้ำซุป ข้าวบดหยาบ
	วันพฤหัสบดี	แตงกวาบด เต้าหู้บด ไข่แดง น้ำซุป ข้าวบดหยาบ
	วันศุกร์	กะหล่ำปลีบด เลือดไก่ ไก่บด ไข่แดง น้ำซุป ข้าวบดหยาบ
สัปดาห์ที่ 3	วันจันทร์	มันฝรั่งบด ไก่บด ไข่แดง น้ำซุป ข้าวบดหยาบ
	วันอังคาร	ปลานิลบด แครอทบด ตับบด ไข่แดง น้ำซุป ข้าวบดหยาบ
	วันพุธ	ผักโขมบด เต้าหู้บด ไข่แดง ไก่บด น้ำซุป ข้าวบดหยาบ
	วันพฤหัสบดี	ฟักเขียวบด ตับไก่บด ตำลึงบด ไข่แดง น้ำซุป ข้าวบดหยาบ
	วันศุกร์	หัวไชเท้าบด ฟักทองบด ไข่ตุ๋น น้ำซุป ข้าวบดหยาบ
สัปดาห์ที่ 4	วันจันทร์	ผักกาดขาวบด แครอทบด ปลากระพงบด ตับไก่บด ไข่แดง น้ำซุป ข้าวบดหยาบ
	วันอังคาร	บล็อกโคลีบด ฟักทอง ตับไก่ ไข่แดง น้ำซุป ข้าวบดหยาบ
	วันพุธ	ตำลึงบด แครอทบด ไก่บด ไข่แดง น้ำซุป ข้าวบดหยาบ
	วันพฤหัสบดี	แตงกวาบด ไก่สับบด ตับบด ไข่แดง น้ำซุป ข้าวบดหยาบ
	วันศุกร์	แครอท ฟักทอง เต้าหู้ไข่บด ไก่สับบด น้ำซุป ข้าวบดหยาบ

ตารางที่ 2 เมนูอาหารเด็กวัย 10 – 36 เดือน

สัปดาห์ที่ 1	วันจันทร์	แกงจืดตำลึงไก่สับเต้าหู้อ่อน ไข่ดาว
	วันอังคาร	แกงจืดฟักเขียวไก่สับ ปลาทูทอด
	วันพุธ	ราดหน้าไก่สับ
	วันพฤหัสบดี	แกงเลียงผักไชยาไก่สับ ไข่ต้ม
	วันศุกร์	แกงจืดผักหวานไก่สับ ผัดตับผักรวม
สัปดาห์ที่ 2	วันจันทร์	แกงจืดผักกาดขาวไก่สับ ปลากระพงทอด
	วันอังคาร	ซूपแครอทต้มไก่ ไข่เจียวทรงเครื่อง
	วันพุธ	แกงเลียงผักรวมกุ้งสด ไข่ตุ๋นทรงเครื่อง
	วันพฤหัสบดี	แกงจืดแตงกวายัดไส้ เต้าหู้ทรงเครื่อง
	วันศุกร์	ข้าวผัดกุ้ง แกงจืดกะหล่ำปลีไก่สับ
สัปดาห์ที่ 3	วันจันทร์	สปาเก็ตตี้ไก่สับ ซุปมันฝรั่ง
	วันอังคาร	ปลานิลต้มขมิ้น ไก่ทอดทรงเครื่อง
	วันพุธ	แกงจืดฟักเขียวไก่สับ ปลาซาบะนึ่งซีอิ๊ว
	วันพฤหัสบดี	แกงจืดหัวไชเท้าไก่สับ ตับซूपแป้งทอด
	วันศุกร์	พะโล้ไข่เต้าหู้ ผักโขมผัดไก่สับ
สัปดาห์ที่ 4	วันจันทร์	ก๋วยเตี๋ยวผัดเส้นใหญ่ไก่สับ แกงจืดผักกาดขาวไก่สับ
	วันอังคาร	ต้มจืดฉ่ายไก่สับต้มไก่ ไข่ต้ม
	วันพุธ	แกงเลียงผักรวมกุ้งสด ไก่สับทอด
	วันพฤหัสบดี	แกงจืดแตงกวายัดไส้ไก่สับ ฟักทองผัดไข่ไก่สับ
	วันศุกร์	แกงจืดผักรวมเต้าหู้อ่อนสาหร่าย บวบผัดไข่

ตารางการกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก 6 เดือน – 2.6 ปี

ตารางกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็ก ช่วงอายุ 6 เดือน – 1 ปี

เวลา	กิจกรรม
07.30 – 08.00 น.	รับเด็ก (คัดกรองเด็ก) ล้างมือ ใส่หน้ากาก
08.00 – 08.30 น.	ดื่มนม
08.30 – 10.30 น.	กิจกรรมเสริมพัฒนาการ
10.30 – 11.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
11.00 – 11.30 น.	อาบน้ำ, ดื่มนม
11.30 – 15.00 น.	นอนกลางวัน
15.00 – 15.30 น.	ดื่มนม
15.30 – 16.00 น.	เล่นอิสระ, รอรับกลับบ้าน

ตารางกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็ก ช่วงอายุ 1 ปี – 3 ปี

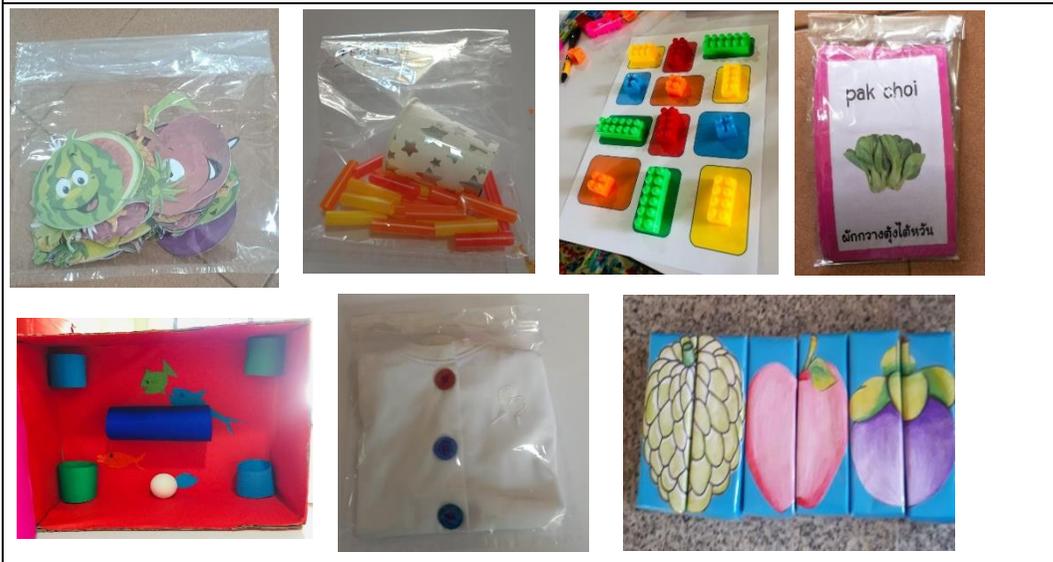
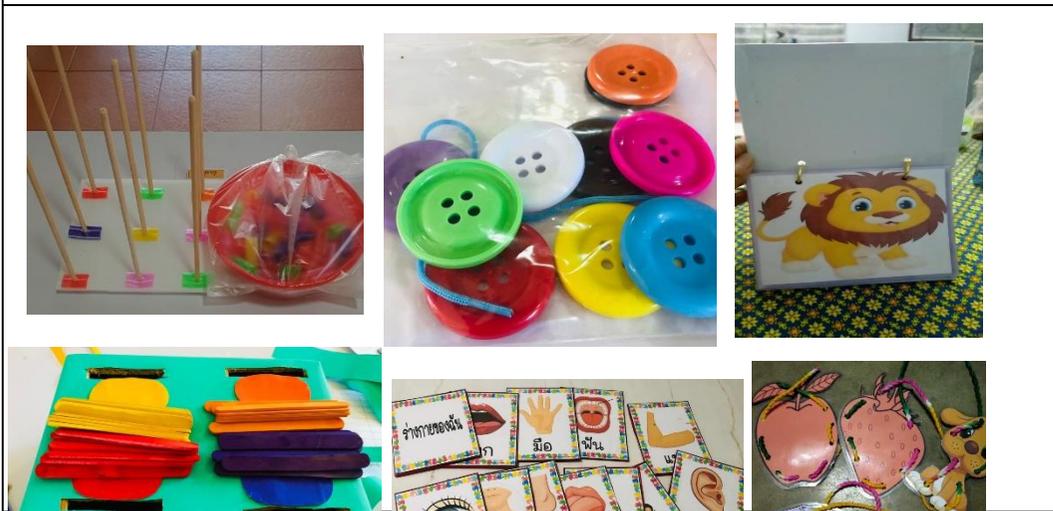
เวลา	กิจกรรม
07.30 – 08.30 น.	รับเด็ก (คัดกรองเด็ก) ล้างมือ ใส่หน้ากาก
08.30 – 09.00 น.	กิจกรรมอิสระ
09.00 – 09.30 น.	เคารพธงชาติ, สวดมนต์, กิจกรรมเข้าจังหวะ, ออกกำลังกาย - เพลงล้างมือ, เพลงดื่มนม, เพลงตัดดอกไม้, นั่งสมาธิ
09.30 – 09.50 น.	ดื่มนม, ดื่มน้ำ, ล้างมือ
09.50 – 10.20 น.	กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดเล็ก วันจันทร์ : ต่อบล็อกไม้, ชีตเขียน ลากเส้น, ร้อยเชือก วันอังคาร : ต่อก้อน, งานศิลปะ เช่น แป้งโดว์, ต่อบล็อกพลาสติก วันพุธ : ร้อยลูกปัด, งานศิลปะ เช่น ตัวบีมแป้งโดว์, ศิลปะของต่าง ๆ วันพฤหัสบดี : ตักไข่ใส่หลุมไข่, ผัก กำ ขยำกระดาษ, ดึง วาง ตามรูปทรง วันศุกร์ : รถกระดาษ, งานศิลปะ เช่น หุ่นแป้งโดว์, หีบ หยอดขวด
10.20 – 10.30 น.	ล้างมือ, ดื่มน้ำ, เพลงรอ
10.30 – 10.50 น.	กิจกรรมส่งเสริมกล้ามเนื้อมัดใหญ่ วันจันทร์ : เครื่องดนตรี, บทบาทสมมุติ วันอังคาร : เล่นสไลเดอร์, กระโดดตามสัญลักษณ์ วันพุธ : ตะบอง, โยนบอลใส่ตะกร้า

เวลา	กิจกรรม
	วันพฤหัสบดี : เครื่องดนตรี, กระโดดตามสัญลักษณ์ วันศุกร์ : วิ่งเปี้ยว, วิ่งซิกแซก, งูกินหาง, โยนบอลใส่ตะกร้า
10.50 – 11.00 น.	ล้างมือ, ร้องเพลงล้างมือ
11.00 – 11.20 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
11.20 – 12.00 น.	ล้างมือ, แปรงฟัน, อาบน้ำ
12.00 – 14.30 น.	นอนกลางวัน, ล้างหน้า, ล้างมือ
14.30 – 14.50 น.	ดื่มนม, ดื่มน้ำ, อาหารว่าง
14.50 – 15.20 น.	กิจกรรมส่งเสริมทักษะ / การใช้ภาษาและเข้าใจภาษา วันจันทร์ : ทำแปงโดว์ วันอังคาร : ศิลปะสร้างสรรค์ วันพุธ : นิทานมีชีวิต วันพฤหัสบดี : เล่นน้ำ, ตักน้ำ, กรอกน้ำ วันศุกร์ : ขนมหอยป่นแปง
15.20 – 16.30 น.	กิจกรรมอิสระ รอกลับบ้าน

(หมายเหตุ : กิจกรรมต่าง ๆ ตามของเล่นที่มีอยู่จริง รวมทั้งดัดแปลงประดิษฐ์ของเล่นให้เหมาะสมตามวัยและพัฒนาการ)

ตารางสื่อการเรียนรู้ทำมือส่งเสริมพัฒนาการเด็กแต่ละช่วงวัย

ภาพประกอบ	สื่อ	ประโยชน์ของสื่อ	ช่วงวัยที่เหมาะสม
	<ul style="list-style-type: none"> - ขยำลูกบอล - บัตรคำรูปสัตว์ - ตักไข่ใส่กระปุก 	<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกกล้ามเนื้อมัดเล็กการหยิบสิ่งของด้วยมือ - ฝึกความจำการแยกประเภทและการจดจำชื่อของสัตว์ - ฝึกสมาธิ 	<p>6 – 12 เดือน</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - หนังสือนิทาน - ขวดเขย่ามีเสียง - โมบายของไข่ของหนู - เคาะตามจังหวะ - หุ่นมือ 	<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกสมาธิในการฟังและดูรูปภาพ - ฝึกกล้ามเนื้อมัดเล็ก - ฝึกการได้ยิน หันตามเสียง - ฝึกการสังเกตด้วยสายตา 	<p>6 – 12 เดือน</p>

ภาพประกอบ	สื่อ	ประโยชน์ของสื่อ	ช่วงวัยที่เหมาะสม
	<ul style="list-style-type: none"> - ร้อยหลอดด้วยเชือก - หยอดลูกปัดลงหลุมตามสี - จับคู่ภาพผลไม้และผัก - ใส่กระดุม - กลิ้งลูกปิงปอง - วางบล็อกตามรูปสี 	<ul style="list-style-type: none"> - รู้จักแยกสีหลอด ฝีกสมาธิและรู้จักวางแผน - ฝีกการคิดและวางแผน - ฝีกกล้ามเนื้อมัดเล็กการหยิบสิ่งของด้วยมือ - ฝีกการแยกประเภทของสี 	<p>13 – 18 เดือน</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมร้อยเชือก - จับคู่ภาพเหมือนรูปสัตว์ - บัตรภาพ บัตรคำอวัยวะ - ระบายสีภาพ - หยอดไม้ไอติมลงช่องตามสี - ร้อยเชือกด้วยกระดุม 	<ul style="list-style-type: none"> - ฝีกกล้ามเนื้อมัดเล็กและสมาธิ - ฝีกสติปัญญา - ฝีกการออกเสียงและการใช้ภาษา - ฝีกการสังเกต - รู้จักอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกาย 	<p>13 – 18 เดือน</p>

ภาพประกอบ	สื่อ	ประโยชน์ของสื่อ	ช่วงวัยที่เหมาะสม
	<ul style="list-style-type: none"> - ร้อยเชือก - กลิ้งลูกปัดลงรู - บัตรคำรูปสัตว์ - ตัวหนีบรูปสัตว์ - จับคู่ภาพตามรูปทรง - จับคู่ภาพกับเงา - เสียบไม้ไอติมตามช่องสี 	<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกสมาธิและจดจ่ออยู่กับของเล่น - รู้จักและออกเสียงชื่อสัตว์ตามภาพ - รู้จักสีและรูปทรงต่าง ๆ - ฝึกการสังเกต แยกประเภท - ฝึกกล้ามเนื้อมัดเล็กการหยิบสิ่งของด้วยมือ 	<p>19 – 30 เดือน</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - หยิบภาพไอติมลงกล่องสี - ร้อยหลอด - บัตรคำอวัยวะ - บัตรคำสีต่าง ๆ - วางไม้ไอติมตามสี - จับคู่ภาพเหมือน 	<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกสมาธิและจดจ่ออยู่กับของเล่น - เพื่อกระตุ้นให้น้องรู้จักส่วนต่าง ๆ ของร่างกายและออกเสียงอวัยวะนั้น ๆ - ฝึกการออกเสียง - รู้จักสีต่าง ๆ - ฝึกการสังเกต 	<p>19 – 30 เดือน</p>

ภาพประกอบ	สื่อ	ประโยชน์ของสื่อ	ช่วงวัยที่เหมาะสม
	<ul style="list-style-type: none"> - แบบฝึกหัดลากเส้น - แบบฝึกระบายสี - แยกไม้ไอติมตามสีลง ตะกร้า - บัตรภาพพยัญชนะ - บัตรคำตัวเลข 	<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกสมาธิและจดจ่ออยู่กับของเล่น - ฝึกสติปัญญา - ฝึกการแยกประเภทของสี - ฝึกความจำ - ฝึกการออกเสียง 	<p>19 – 30 เดือน</p>

ภาพอาคารสถานที่ ห้องครัว ห้องน้ำ ห้องส้วมในสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข

มุมวางกระเป๋า ของเด็ก ๆ หลังจากที่คุณครูได้คัดกรองที่ด้านหน้าแล้ว คุณครูจะต้องนำ นม ผ้าอ้อมสำเร็จรูป เสื้อผ้าของเด็กออกจากกระเป๋า และนำกระเป๋าของเด็ก ๆ มาวางตรงช่องสัญลักษณ์ที่ประกอบไปด้วย สัญลักษณ์ ชื่อเล่นประจำตัวเด็กแต่ละคน

มุมแปรงฟัน ของเด็กแต่ละคน เด็กจะแปรงฟันทุกวันหลังจากรับประทานอาหารกลางวันในช่วงที่กำลังอาบน้ำ เด็ก ๆ จะสามารถหยิบแปรงสีฟันของตนเองได้เองโดยมีคุณครูประจำตัวเด็กคอยช่วยอยู่ข้างๆ

มุมห้องเด็กเล็ก ที่มีอายุระหว่าง6เดือนถึง12เดือน บรรยากาศภายในห้องประกอบไปด้วย เบาะนุ่มๆที่เหมาะสมสำหรับปูพื้น หุ้มกำแพงความสูงเท่าตัวเด็ก เพื่อที่เด็กจะได้หัดเกาะ ยืน เดิน คลาน โดยที่เด็กเกิดอันตรายน้อยที่สุด บรรยากาศถ่ายเทสะดวกมีทั้งประตูด้านข้างและด้านหลัง

มุมต้อนรับผู้ปกครอง ใช้สำหรับต้อนรับผู้ปกครองทุกท่านหรือต้อนรับแขกที่มาสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข ซึ่งโต๊ะจัดวางอยู่ด้านหน้าก่อนเข้าห้องเด็กโต บรรยากาศถ่ายเทสะดวก

ป้ายตารางกิจวัตรประจำวัน เพื่อบ่งบอกกิจกรรมต่าง ๆ ในแต่ละวัน คุณครูจะได้จัดกิจกรรมตรงตามเวลาที่กำหนด

มูมวางที่นอน ใช้สำหรับวางที่นอนเด็กแต่ละคน โดยช่องต่าง ๆ ประกอบไปด้วยสัญลักษณ์จำประจำเด็ก และชื่อเล่นของเด็ก เพื่อที่คุณครูจะได้หยิบที่นอนส่วนตัวเด็กแต่ละคน และจะมีการทำความสะอาด ซักฆ่าเชื้อทุกวันศุกร์

มุมเครื่องดนตรี ใช้สำหรับประกอบกิจกรรม ร้อง เล่น เต้น เพลงประกอบจังหวะ รวมถึงเด็ก ๆ สามารถเล่นได้ ตามอิสระตามความสนใจ มุมนี้ประกอบด้วย เครื่องเคาะดนตรีชนิดต่าง ๆ ที่ให้ความสนุกเพลิดเพลินแก่เด็ก

ตู้ยาสามัญประจำบ้าน ประกอบด้วยยาสำหรับเด็ก ได้แก่ ยาลดไข้ ยาแก้ไอ และยาใช้ภายนอกสำหรับทำแผล ล้างแผลรวมถึงอุปกรณ์ ทำแผลชนิดต่าง ๆ และยังมียาสามัญสำหรับคุณครูอีกด้วย ซึ่งตู้ยาสามัญประจำบ้าน วางอยู่ในห้องพยาบาลติดฝาผนัง

มุมนิทาน มุมนี้ใช้สำหรับเล่นนิทาน ซึ่งคุณครูที่เล่นนิทานจะนำเด็ก ๆ มานั่งมุมนี้ และให้เด็กสามารถเลือกนิทานที่จะให้คุณครูอ่านให้ฟัง และเด็ก ๆ สามารถอ่านได้ตามอัธยาศัยความสนใจของเด็กแต่ละคน

ภาพอาคารสถานที่ ห้องครัว ห้องน้ำ ห้องส้วมในสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข
ปรับปรุง ต่อเติมหลังจาก พมจ. ลงตรวจ

1. มุมห้องอาบน้ำ

ก่อนลงตรวจ

พื้นห้องน้ำก่อน พมจ.ลงตรวจสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข เจ้าหน้าที่แนะนำให้ปรับปรุงเพิ่มเติมเรื่องการปูแผ่นพื้นกันลื่น สำหรับป้องกันอันตรายเด็กลื่นล้มขณะอาบน้ำ

หลังลงตรวจ

หลังจากได้รับคำแนะนำในเรื่องการปูแผ่นพื้นกันลื่น ทางสถานรับเลี้ยงเด็กปูแผ่นพื้นกันลื่นตามคำแนะนำ

2. ต่อเติมรั้วรอบตัวอาคาร

ก่อนลงตรวจ

ภาพก่อน พมจ.ลงตรวจทางสถานรับเลี้ยงเด็กยังไม่มีบริเวณรั้วรอบตัวอาคาร เจ้าหน้าที่จึงแนะนำให้กันรั้วรอบตัวอาคารเพื่อความปลอดภัยของเด็กและป้องกันอันตรายจากบุคคลภายนอก

หลังลงตรวจ

หลังจากเจ้าหน้าที่ พมจ.ลงตรวจเรียบร้อยแล้วทางสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุขได้กันรั้วรอบตัวอาคารตามคำแนะนำทั้งด้านหน้าและด้านหลังอาคาร

3. หุ้มเสาภายในอาคาร ก่อนลงตรวจ

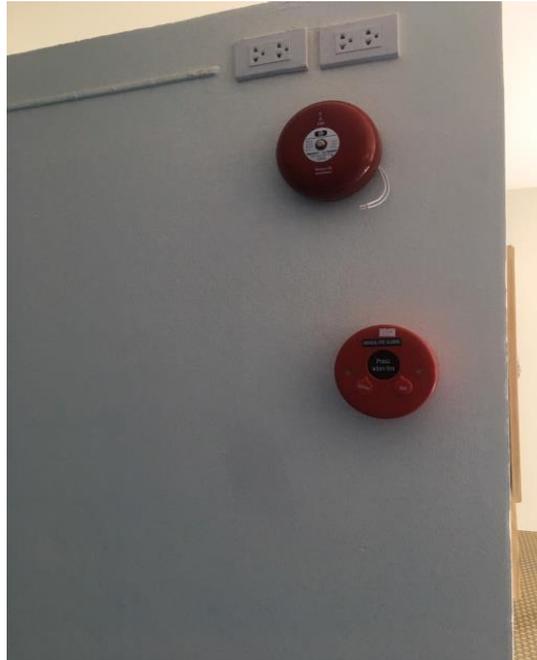
ภาพก่อน พมจ.ลงตรวจสถานรับเลี้ยงเด็กต้นสุข ทางพมจ.ให้คำแนะนำในเรื่องการหุ้มเสาต่างๆที่อยู่ภายในตัวอาคาร เพื่อป้องกันการกระแทกทำให้เด็กเกิดอันตราย

หลังลงตรวจ

หลังจากที่เจ้าหน้าที่ลงตรวจสถานรับเลี้ยงเด็กแล้ว ได้มีการหุ้มเสาภายในอาคารตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่

4. ติดตั้งกริ่งดับเพลิงตามคำแนะนำ

ติดตั้งกริ่งดับเพลิงและทดสอบกริ่งตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่พมจ.

5. ก่อสร้างบ่อน้ำทิ้งตามคำแนะนำ

ก่อสร้างบ่อน้ำทิ้ง ดักจับไขมันตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ พมจ.

6. แยกขยะตามประเภทและสีต่าง ๆ

